

บทที่ 4

ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านโฮมสเตย์

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในลักษณะกรณีศึกษาหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง และหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจถึงบริบทของหมู่บ้านโฮมสเตย์ทั้ง 2 หมู่บ้าน ในบทรนี้ทางคณะผู้วิจัยใคร่ขอแนะนำเสนอข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านโฮมสเตย์ โดยแบ่งการนำเสนอได้ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านโฮมสเตย์ บ้านจอมแจ้ง หมู่ที่ 1 ตำบลสีกาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
2. ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านโฮมสเตย์ บ้านวังน้ำมอก หมู่ที่ 5 ตำบลพระพุทธรบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านโฮมสเตย์ บ้านจอมแจ้ง หมู่ที่ 1 ตำบลสีกาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

1. ประวัติความเป็นมา

ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในหมู่บ้าน มีหลักฐานการกล่าวถึงที่มาของหมู่บ้านจอมแจ้ง ซึ่งคณะผู้วิจัยใคร่ขอแนะนำเสนอบางส่วน ดังนี้

“...แต่ก่อนบ้านจอมแจ้ง เดิมชื่อบ้านแจ้ง ยังไม่มีจอม ในอดีตการคมนาคมไปมาหาสูก็ลำบากต้องพายเรือกันไปตามลำน้ำโขง บ้านผมเป็นหาดยาวไปจนถึงฝั่งลาว เฝื่อนเรือจากบึงกาฬ โพนพิสัย จะเข้าอำเภอเมืองหนองคายพอมมาถึงบ้านแจ้ง 6 โมงเย็นแล้วจะไม่สามารถผ่านบ้านแจ้งนี้ไปได้ ในอดีตน้ำก็ไหลแรง โจรผู้ร้ายก็ชุม เพราะฉะนั้นชาวเรือมาถึงก็ต้องพักเฮือนนี้ ตื่นเช้าจึงค่อยเดินทางไปต่อเมืองหนองคาย และอยู่มาท่านนายอำเภอก็เลยมาใส่ จอม ข้างหน้าก็เป็น บ้านจอมแจ้ง เท่าปัจจุบัน”

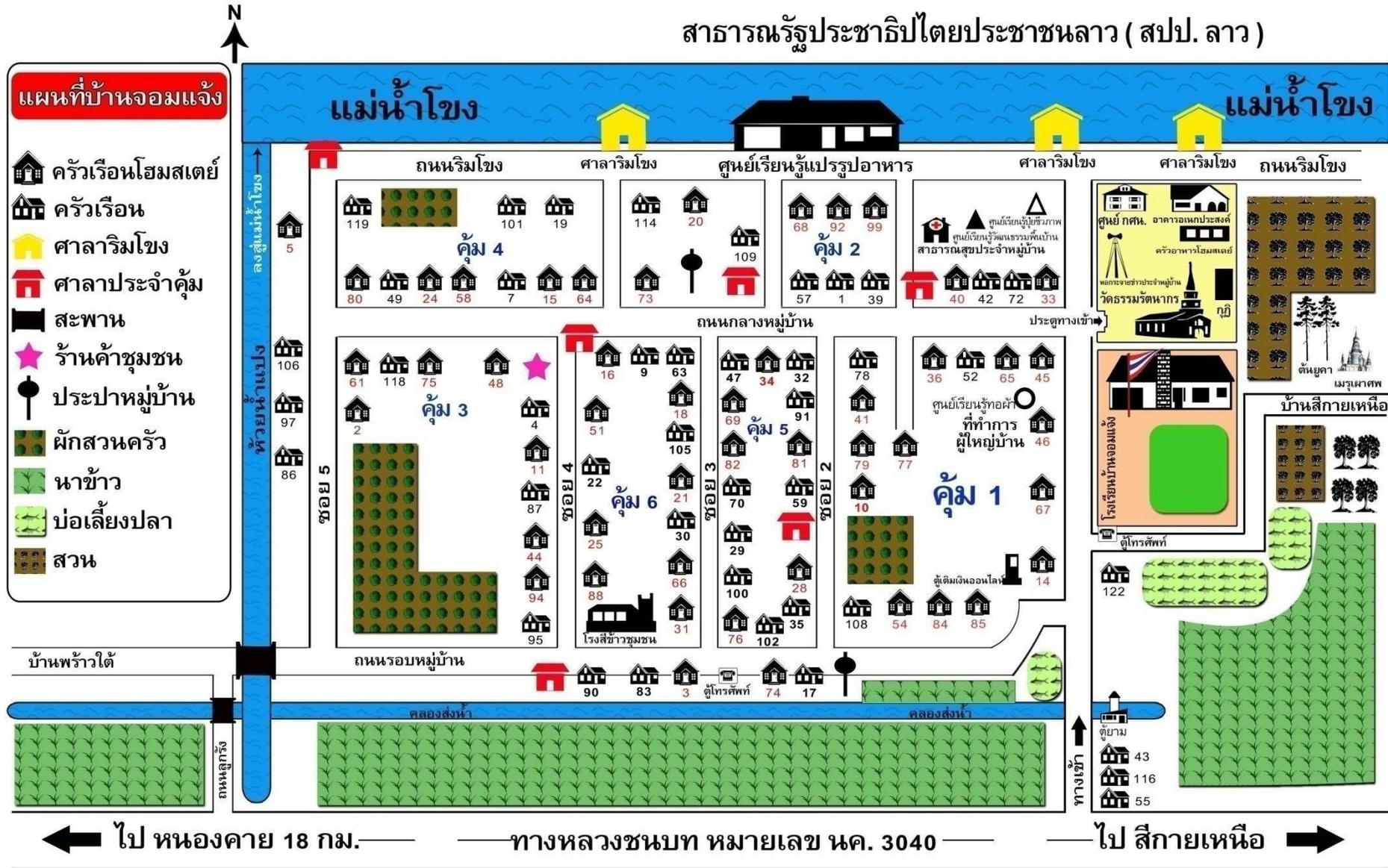
อารี วิพบุตร, อดีตกำนันตำบลสีกาย

“...ผู้เฒ่าเฝื่อนว่ามาแต่ก็ แต่ก่อนเฝื่อนมีแต่ใช้เรือถ่อขึ้นมาพอดิมนมาค่าอยู่นี้ มาค่าอยู่ตรงวัดนี้แล้วเฝื่อนเลยมาพักนอนอยู่นี้ แจ้งรุ่งขึ้นเฝื่อนก็เลยถ่อเฮือนต่อเมื่อเฝื่อนมาพักอยู่นี้ เฝื่อนเลยฮ้องว่า บ้านจอมแจ้ง แต่ก็เป็นบ้านแจ้ง”

แซม หินวันต์, ผู้ใหญ่บ้านบ้านจอมแจ้ง

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว)

แผนที่ที่ 4.2 หมู่บ้านโฮมสเตย์ บ้านจอมแจ้ง หมู่ที่ 1 ตำบลสิกาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

“...ตั้งแต่โบราณบ้านเมืองถึก(สนิท)กันกับลาว เขาเป็นพี่เค้าเป็นน้อง ตั้งแต่สมัยศึกฮ่อ ตั้งแต่ปู่ย่าตายายเลี้ยงเฮมาบ้านเมืองยังเป็นป่าเป็นดง บัดนี้กลุ่มที่แตกศึกฮ่อก็เลยมาอยู่ที่นี่ เฝื่อน(คำสรรพนามบุรุษที่ 3) พาลูกพาหลานมาตั้งหลักอยู่บ้านสีกาย 3-4 ครอบครัว ต่อมาก็ค่อยใหญ่ขึ้นขยายออกไป เป็นบ้านเป็นเมืองขึ้นมา”

ดี แขวงสูงเนิน, ผู้สูงอายุที่สุดในหมู่บ้านจอมแจ้ง

บ้านจอมแจ้งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2399 แต่เดิมเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ไม่มีชื่อของหมู่บ้าน การคมนาคมทางบกไป-มาไม่สะดวก ถนนเป็นโคลนตมในช่วงฤดูฝน ชาวบ้านทั่วไปต้องเดินทางโดยทางเรือตามลำน้ำโขง ตรงบริเวณบ้านจอมแจ้งช่วงหน้าแล้ง น้ำจะลดลงและตอนกลางคืนน้ำจะลดลงเยอะมาก จะเป็นอันตรายทำให้ไม่สามารถสัญจรไป-มาได้ ประจวบกับสมัยนั้นมีโจรผู้ร้าย ปล้นเอาวัว ควาย และข้าวของซุกซม ทำให้ผู้คนไม่กล้าเดินทางในตอนกลางคืนต้องนอนค้างแรมอยู่ที่หาดจอมแจ้งแห่งนี้เป็นหมู่คณะใหญ่ๆ เพื่อป้องกันการถูกปล้นจากโจรผู้ร้าย รอจนถึงตอนเช้า แจ้งสว่างชาวเรือจึงออกเดินทางต่อไป ชาวบ้านและชาวเรือที่เดินทางผ่านประจำจะเรียกว่าบ้านแจ้ง ต่อมาได้มีการจัดตั้งชื่อหมู่บ้านอย่างเป็นทางการนายอำเภอเมืองหนองคายสมัยนั้น ได้เพิ่มคำว่า “จอม” นำหน้าคำว่า “แจ้ง” จึงได้เรียกชื่อว่า “จอมแจ้ง” อย่างเป็นทางการตั้งแต่บัดนั้นมา (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาหนองคาย (2554, หน้า 6)

บ้านจอมแจ้งตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2399 เดิมเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ไม่มีชื่อ สมัยก่อนการคมนาคมต้องอาศัยเรือตามลำโขง ช่วงหน้าแล้งน้ำน้อยเรือต้องจอดพักที่บริเวณนี้จนแจ้ง (สว่าง) จึงเดินทางต่อไปได้จึงได้ชื่อว่า “บ้านแจ้ง” ต่อมาได้เพิ่มคำว่า “จอม” นำหน้า (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แผ่นพับ)

บ้านจอมแจ้งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ติดลำน้ำโขง ซึ่งในอดีตเป็นสถานที่พักของพ่อค้าที่ขนส่งสินค้าทางเรือจอดพักค้างคืน เพื่อรอจนสว่างค่อยออกเดินทางต่อไป (คำว่า “สว่าง” ในภาษาอีสานเรียกว่า “แจ้ง”) จึงเป็นที่มาของคำเรียกของผู้คนต่อบริเวณตั้งหมู่บ้านว่า “แจ้ง” นานเข้าก็กลายเป็นชื่อหมู่บ้าน จนมาถึงการจัดตั้งหมู่บ้านอย่างเป็นทางการนายอำเภอเมืองหนองคายในสมัยนั้นจึงได้เพิ่มคำว่า “จอม” นำหน้าคำว่า “แจ้ง” จึงได้เรียกชื่อหมู่บ้านนั้นว่า “บ้านจอมแจ้ง” นับตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน (วัชชัย เฟ็งพิณิจ, 2549, หน้า 34)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บ้านจอมแจ้งเกิดขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ.2399 เดิมบ้านจอมแจ้งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีชื่อหมู่บ้าน ได้มีประชาชนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จำนวน 3-4 ครัวเรือน อพยพมาตั้งถิ่นฐาน ณ ดินแดนที่อุดมไปด้วยต้นไม้และสัตว์ป่า ประกอบกับการเดินทางโดยทางบกไม่สะดวก ทำให้การเดินทางอาศัยทางเรือตามลำน้ำโขง ช่วงหน้าแล้งตรงบริเวณหมู่บ้านจอมแจ้งเป็นอันตรายยื่นออกไปกลางลำแม่น้ำโขง ทำให้เกิดร่องน้ำลึกใกล้ฝั่งลาว กระแสน้ำไหลแรง การเดินทางเป็นไป

ยากลำบากใช้เวลาในการเดินทางนาน เรือไม่สามารถสัญจรได้ การเดินทางขาขึ้นทวนน้ำจะพลบค่ำชาวเรือต้องจอดพักบริเวณตรงกับวัดบ้านจอมแจ้ง เพื่อรอจนฟ้าสว่างชาวเรือจึงค่อยเดินทางต่อไปยังตัวเมืองหนองคายหรือหมู่บ้านอื่น ชาวบ้านและชาวเรือจึงเรียกชื่อหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมฝั่งทวายหาดแห่งนี้ว่า “บ้านแจ้ง” ต่อมาได้มีการตั้งชื่อหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ โดยนายอำเภอเมืองหนองคายสมัยนั้นได้เพิ่มคำว่า “จอม” หน้าคำว่า “แจ้ง” จึงได้เรียกชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านจอมแจ้ง” อย่างเป็นทางการจนถึงปัจจุบัน

2. ลักษณะทางภูมิศาสตร์

บ้านจอมแจ้ง อยู่ห่างจากจังหวัดหนองคายไปทางทิศตะวันออก 18 กิโลเมตร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงมีลักษณะเป็นเนินลาดลงตามลำแม่น้ำโขง มีพื้นที่ทั้งหมด 1,015 ไร่ พื้นที่ตั้งบ้านเรือน 80 ไร่ พื้นที่โดยรอบจะเป็นพื้นที่ทำกิน พื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้าน มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	แม่น้ำโขงตรงข้ามกับประเทศลาว
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านดงเวร หมู่ที่ 5 ตำบลสีกาย
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านสีกายเหนือ หมู่ที่ 6 ตำบลสีกาย
ทิศตะวันตก	ติดกับ	บ้านพร้าวใต้ หมู่ที่ 6 ตำบลหินโงม

3. ครัวเรือนและประชากร

บ้านจอมแจ้งเป็นหมู่บ้านขนาดกลาง มีครัวเรือนทั้งสิ้น 102 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 487 คน จำแนกเป็นชาย 239 คน หญิง 248 คน รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากรบ้านจอมแจ้งแยกตามเพศและช่วงอายุ

ช่วงอายุ	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
ต่ำกว่า 10 ปี	32	25	57
11 ปี – 20 ปี	29	41	70
21 ปี – 30 ปี	21	30	51
31 ปี – 40 ปี	48	52	100
41 ปี – 50 ปี	48	50	98
51 ปี – 60 ปี	34	24	58
61 ปี ขึ้นไป	27	26	53
รวมทั้งหมด	239	248	487

ที่มา: สำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองหนองคาย, 13 ธันวาคม 2554.

4. การประกอบอาชีพ

อาชีพหลักของชาวบ้านจอมแจ้ง คือ เกษตรกรรม เป็นการทำนาปีที่อาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติเป็นหลัก ข้าวที่ปลูกกันมากในหมู่บ้าน คือ ข้าวเหนียวประมาณร้อยละ 70 ส่วนข้าวเจ้าปลูกเพียงประมาณร้อยละ 30 ระยะเวลาในการทำกิจกรรมการเกษตรของชาวบ้านเริ่มตั้งแต่การเตรียมดิน เพาะปลูก การบำรุงรักษา จนถึงการเก็บเกี่ยวใช้เวลาประมาณ 6 เดือน เมื่อเสร็จสิ้นจากการทำนาปีแล้ว ชาวบ้านบางส่วนก็ทำนาปรัง ปลูกพืช เช่น ถั่วลิสง กระเทียม ยาสูบ มะเขือเทศ และรองลงมาปลูกพืชสวนครัวริมน้ำโขง เช่น หัวหอม กระเทียม ถั่วฝักยาว เป็นต้น ซึ่งผลผลิตบางส่วนจะป้อนการทำสินค้า OTOP ถั่วอบสมุนไพรของหมู่บ้าน นอกจากนี้ ยังมีบ้างที่รับราชการ ลูกจ้างบริษัท ทำประมง เลี้ยงโคเนื้อ ค้าขาย ทอผ้า รับจ้างทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชายวัยแรงงานในหมู่บ้านนิยมไปรับจ้างต่างถิ่น และเดินทางไปทำงานยังต่างประเทศ

นอกจากอาชีพหลักเป็นเกษตรกรรมแล้ว ยังประกอบอาชีพเสริมด้วยการปรับสภาพบ้านของตัวเอง รองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักแรมภายในบ้านเรียกว่า “โฮมสเตย์” และการทำผลิตภัณฑ์สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่ก่อตั้งขึ้นมาในปี พ.ศ.2538 เพื่อตอบสนองตามนโยบายของรัฐบาล สินค้า OTOP ของหมู่บ้านจอมแจ้ง คือ ถั่วตัด ถั่วอบสมุนไพร ไข่พอกเค็ม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 สินค้า OTOP ของหมู่บ้านถูกจัดให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักบ้านโฮมสเตย์ ตอนกลับบ้านยังสามารถซื้อสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นของฝากได้

“...อาชีพหลักทำนา ช่วงเมษาคตกกล้า พฤษภาเริ่มดำ เฮ็ดนาปีดำแห้งไว้ก่อนก็มี ส่วนนาปรังประมาณธันวาคมเกี่ยวข้าวนาปีออกก็เริ่มเลย”

แฉ่ม หินวันต์, ผู้ใหญ่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...อาชีพหลักทำนา อาชีพรองลงมาก็ทำยาสูบและมะเขือเทศ เพราะพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ราบลุ่มทำเกษตรได้ปีละ 2 ครั้ง นาปีนาปรัง”

อารี วิพบุตร, อดีตกำนันตำบลสีกาย

“...เวลาว่างจากงานโฮมสเตย์ ก็ทำนา ทำสวน ปลูกพืชผัก ทำอาชีพหลักของตัวเอง”

ยุ่น สุริษา, ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...กระเทียมนี้เกี่ยวข้าวแล้วก็ลงเลย ส่วนใหญ่ก็ลงเดือนพฤศจิกายนพร้อมกับถั่ว กระเทียม หัวหอม 3-4 เดือนก็พากันเก็บ ปลูกยาสูบก็ปลูกก่อนเดือนพฤศจิกายน ก่อนเกี่ยวข้าว กุมภาพันธ์ก็ได้ผลแล้ว เพราะว่ามีน้ำจะใช้ระยะเวลาอยู่ 4 เดือน บักเลน (มะเขือเทศ) ขาดฝนก็ลงเลย ส่งทำบ่อ ศรีเชียงใหม่ เก็บแบบเขียว ปลูกผักสวนครัว

บ้านจอมแจ้งในรอบ 1 ปี มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม - มิถุนายน ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม และฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ ซึ่งในแต่ละช่วงของฤดูนั้น ชาวบ้านจะใช้วิธีนับเดือนทางจันทรคติ เพื่อกำหนดการทำการเกษตรกรรม เช่น เริ่มเตรียมอุปกรณ์ในการทำนาช่วงเดือนพฤษภาคม เริ่มลงมือเพาะปลูกช่วงเดือนมิถุนายน (เดือน 7) เริ่มไถตะและตกกล้าในเดือนกรกฎาคม (เดือน 8 เป็นช่วงเข้าพรรษา) เพราะจะเริ่มเข้าฤดูฝนแล้ว อย่างไรก็ตามฤดูกาลอาจเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่น บางปีฝนมาเร็ว บางปีฝนมาช้า เป็นต้น อีกทั้งในปัจจุบันระบบการผลิตเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการนำเครื่องจักรเข้าแทนแรงงานทำให้การเพาะปลูกเร็วขึ้น หรือมีการปรับเปลี่ยนวิธีการอยู่บ้าง เช่น จากการทำนาดำก็เปลี่ยนมาเป็นนาหว่านแทน เป็นต้น

ตารางที่ 4.3 ตัวชี้วัดด้านรายได้ที่กำหนดหน้าของบ้านจอมแจ้ง

ตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)	จำนวนที่สำรวจทั้งหมด	ผ่านเกณฑ์		เป้าหมาย(ร้อยละ)	จำนวนที่ต้องแก้ไข
		จำนวน	ร้อยละ		
1. คนอายุ 15-60 ปี มีอาชีพและมีรายได้	208 คน	208 คน	100	95	- คน
2. คนในครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 23,000 บาทต่อคนต่อปี	102 คร.	102คร.	100	70	- คร.
3. ครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน	102 คร.	102คร.	100	80	- คร.

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนเมืองหนองคาย, 29 พฤศจิกายน 2554.

จากตารางที่ 4.3 เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) หมวดที่ 4 รายได้ก้าวหน้า (ประชาชนมีการประกอบอาชีพและมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิต) จะเห็นว่า ชาวบ้านจอมแจ้งมีอาชีพ มีรายได้ และมีการเก็บออม อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ในทุกตัวชี้วัด

5. การสาธารณูปโภค

ชาวบ้านจอมแจ้ง มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) ครบทุกครัวเรือน ประกอบด้วย มีไฟฟ้าใช้ ใช้ก๊าซหุงต้มอาหาร มีน้ำประปาใช้ สิ่งอำนวยความสะดวกในการสื่อสารภายในหมู่บ้านมีระบบประปาหมู่บ้าน 2 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์ชั่วคราว 1 แห่ง โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง ที่เติมเงินอัตโนมัติ 1 แห่ง หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง มีร้านค้าประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง จำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ด (สินค้าอุปโภค บริโภค)

ยารักษาโรค ร้านค้าประจำหมู่บ้านนี้เป็นการรวมกลุ่มกันของสมาชิกภายในหมู่บ้านจัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ และเป็นศูนย์สาธิตการตลาด

6. การศึกษา

บ้านจอมแจ้งมีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง ซึ่งแต่ก่อนเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านจอมแจ้งได้เดินทางไปเรียนที่โรงเรียนบ้านสีกาย ต่อมานายอุ้น ดานิติ ผู้ใหญ่บ้านพร้อมด้วยราษฎรบ้านจอมแจ้ง ได้ยื่นคำร้องขอตั้งโรงเรียนไปยังอำเภอ ทางราชการอนุมัติให้จัดตั้งได้โดยมีชื่อว่า “โรงเรียนบ้านจอมแจ้ง” เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2511 ตั้งอยู่บนเนื้อที่ 4 ไร่ 2 งาน โดยมีนายวิโรจน์ วัฒนกันต์ มาเป็นครูใหญ่คนแรก แยกจากโรงเรียนบ้านสีกายมาเปิดสอนชั่วคราว ปัจจุบันโรงเรียนบ้านจอมแจ้งเปิดทำการสอนชั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรบูรณาการโรงเรียนขนาดเล็ก และหลักสูตรท้องถิ่น ทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลที่ 1 (อายุ 4-5 ปี) ถึง ประถมศึกษาที่ 6 ในปัจจุบันมีนักเรียนทั้งหมด 46 คน และครู 4 คน

ตารางที่ 4.4 ตัวชี้วัดการเข้าถึงบริการด้านการศึกษาของบ้านจอมแจ้ง

ตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)	จำนวนที่สำรวจทั้งหมด	ผ่านเกณฑ์		เป้าหมาย(ร้อยละ)	จำนวนที่ต้องแก้ไข
		จำนวน	ร้อยละ		
1. เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้	13 คน	13 คน	100	80	- คน
2. เด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน	19 คน	19 คน	100	80	- คน
3. เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี	62 คน	62 คน	100	100	- คน
4. เด็กจบภาคบังคับ 9 ปี ได้เรียนต่อมัธยมปลาย	1 คน	1 คน	100	95	- คน
5. เด็กจบภาคบังคับ 9 ปี ได้ฝึกอบรบด้านอาชีพ	- คน	- คน	0	80	- คน
6. คนอายุ 15-60 ปีเต็ม อ่านเขียนไทยได้	244 คน	244 คน	100	100	- คน
7. คนในครัวเรือนได้รับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์	102 คร.	102 คร.	100	100	- คร.

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนเมืองหนองคาย, 29 พฤศจิกายน 2554.

จากตารางที่ 4.4 เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) หมวดที่ 3 ฝึกฝน การศึกษา (ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการด้านการศึกษา) จะเห็นว่า หมู่บ้านจอมแจ้งผ่าน เกณฑ์ในทุกตัวชี้วัด ซึ่งชาวบ้านทุกคนอ่านออกเขียนได้ และได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์ใน ทุกครัวเรือน

7. การสาธารณสุข

บ้านจอมแจ้ง มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 12 คน คอยควบคุมดูแล ด้านสุขภาพอนามัยของประชากรและการสาธารณสุขขั้นมูลฐาน ทุกครัวเรือนมีโถงน้ำเก็บน้ำฝน มีส่วนในบริเวณบ้าน มีแหล่งน้ำ (ทำการเกษตร ทำการอุปโภค ทำการบริโภค) จากแม่น้ำโขง รวมถึงมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้ามาให้การอบรมทุกเดือนเกี่ยวกับ เรื่องการป้องกันโรค การ รักษาความสะอาดเกี่ยวกับสุขอนามัย

“...มี อสม. 12 คน แบ่งคุ้มละ 2 คน อบรมเรื่องลูกน้ำยุงลาย การอนามัย เบาหวาน เจาะเบาหวาน เพราะเบาหวานตำบลสีกายมีเยอะกว่าทุกตำบลในอำเภอ”

ริ้ว พลศรี, ประธานกลุ่ม อสม. บ้านจอมแจ้ง

“...อสม. ของเราจะไม่เคยว่างเลย ทุกอาทิตย์ต้องไปตรวจลูกน้ำยุงลาย ตรวจ เบาหวาน และตรวจขยะมูลฝอยต่างๆ เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยว”

อารี วิบุต, อดีตกำนันตำบลสีกาย

“...สาธารณสุขบ้านจอมแจ้งมี อสม. ทั้งหมด 12 คน แบ่งเป็น 6 คุ้ม มีการให้บริการ ด้วยการรักษาเบื้องต้นเอาไว้ให้ก่อน รวมถึงจัดทำฐานข้อมูลใหม่เรื่อยๆ เวลาที่เรา มี การอบรมเราจะพากันเข้าไปอบรมที่อนามัย ส่วนมากก็จะอบรมเกี่ยวกับความดัน เบาหวาน ในการอบรมแต่ละครั้งทางอนามัยจะแจ้งมา เราต้องทำรายงานการตรวจ ลูกน้ำยุงลายส่งทุกๆ วันศุกร์ เราจะมีรายละเอียดของ อสม. แต่ละคน ในการตรวจ แต่ละบ้านถ้าเราพบว่าบ้านหลังนี้มีภาชนะเท่านี้พบว่ามีลูกน้ำเราก็จะใส่ 1 ถ้าไม่ พบว่ามีลูกน้ำเราก็จะใส่ 0 ลงไปแต่ละคนเราจะมีสมุดตรวจ ในการมอบหน้าที่เราก็ จะแบ่งหน้าที่กันออกไปใครมีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องไหนก็ไปทำหน้าที่นั้น ใครมี หน้าที่เจาะตรวจน้ำตาลในเลือดก็ทำหน้าที่นั้น ส่วนใครมีหน้าที่ตรวจภายในก็จะมี หน้าที่นั้น วันไหนถ้าทางสถานีอนามัยมีหนังสือแจ้งมาว่าวันนี้มีงานจะต้องมีการ ตรวจภายใน เขาก็จะมาเอารายชื่อไปแล้วก็อบรม ในส่วนของคนที่เจาะตรวจน้ำตาล ในเลือดทางหมู่บ้านเรามีอยู่ 4 คนที่เจาะเป็น ในหมู่บ้านเราจะไม่มีการเอ็ดส์ ส่วนมากก็จะเป็นจำพวกโรคความดัน โรคเบาหวาน ส่วนเรื่องของยุงลายก็ไม่ค่อยมี เท่าไหร่ เพราะเราตรวจกันทุกอาทิตย์”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 14 ณ ที่ทำการสาธารณสุขมูลฐานหมู่บ้านจอมแจ้ง

ตารางที่ 4.5 ตัวชี้วัดด้านสุขภาพอนามัยของบ้านจอมแจ้ง

ตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)	จำนวนที่สำรวจทั้งหมด	ผ่านเกณฑ์		เป้าหมาย(ร้อยละ)	จำนวนที่ต้องแก้ไข
		จำนวน	ร้อยละ		
1. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด	4 คน	4 คน	100	100	-คน
2. แม่ที่คลอดลูกได้รับทำคลอด/ดูแลหลังคลอด	7 คน	7 คน	100	100	-คน
3. เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม	8 คน	8 คน	100	100	-คน
4. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับวัคซีนครบ	8 คน	8 คน	100	95	-คน
5. เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างน้อย 4 เดือนแรก	8 คน	8 คน	100	100	-คน
6. เด็ก – 5 ปี เจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน	32 คน	32 คน	100	100	-คน
7. เด็ก 6-15 ปี เจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐาน	62 คน	62 คน	100	100	-คน
8. เด็ก 6-12 ปี รับประทานป้องกันโรคครบ	45 คน	45 คน	100	100	-คน
9. คราวเรือนได้กินอาหารถูกสุขลักษณะปลอดภัย	102คร.	102คร.	100	95	-คร.
10. คราวเรือนมีความรู้การใช้ยาถูกต้องเหมาะสม	102คร.	102คร.	100	100	-คร.
11. คนอายุ 35 ปี ขึ้นไป ได้รับตรวจสุขภาพประจำปี	191คน	191คน	100	50	-คน
12. คนอายุ 6 ปีขึ้นไป ออกกำลังกาย สัปดาห์ละ 3 วัน	339คน	339คน	100	60	-คน
13. ทุกคนในครัวเรือนที่มีสิทธิประกันสุขภาพ มีหลักประกันสุขภาพ	367คน	367คน	100	98	-คน

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนเมืองหนองคาย, 29 พฤศจิกายน 2554.

จากตารางที่ 4.5 เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) หมวดที่ 1 สุขภาพดี (ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี) จะเห็นว่า ชาวบ้านจอมแจ้งมีสุขภาพอนามัยอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ในทุกตัวชี้วัด

8. การคมนาคม

หมู่บ้านจอมแจ้ง อยู่ห่างจากตัวเมืองหนองคายไปทางทิศตะวันออกประมาณ 18 กิโลเมตร (กม.) การเดินทางสามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวซึ่งมีถนนลาดยางเข้าถึงหมู่บ้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 เส้นทางคือ เส้นทางทางหลวงหมายเลข 212 (หนองคาย-โพนพิสัย) ออกจากตัวเมืองหนองคายไปประมาณ 12 กม. แยกซ้ายมือเข้าหมู่บ้านหินโงมเหนือไปประมาณ 1 กม. แยกขวาไปตามถนนพหุประสงค์ประทาน (ทางหลวงชนบทหมายเลข นค.3040) มุ่งหน้าสู่บ้านจอมแจ้ง 5 กม. อีกเส้นทางหนึ่งคือ ออกจากตัวเมืองหนองคายเดินทางตามเส้นทางหนองคาย-โพนพิสัยประมาณ 2 กม. แล้วแยกซ้ายตรงห้าแยกเนินพะเนาวิ เข้าสู่อถนนพหุประสงค์ประทานเดินทางสู่บ้านจอมแจ้งอีกประมาณ 16 กม. นอกจากนี้ยังสามารถเดินทางโดยรถโดยสารประจำทางสายโพนพิสัย-หนองคาย ซึ่งจะวิ่งผ่านทุกชั่วโมง โดยสามารถขึ้นรถโดยสารประจำทางได้ที่ สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดหนองคาย ทั้งนี้แม้ว่าหมู่บ้านจอมแจ้งจะอยู่ติดแม่น้ำโขงแต่ไม่นิยมเดินทางโดยทางเรือ เนื่องจากจะใช้เวลานานและไม่มีเรือวิ่งโดยสารประจำ

9. ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

ภายในหมู่บ้านจอมแจ้งมีวัดธรรมรัตนารเป็นศูนย์รวมจิตใจ มีเนื้อที่ประมาณ 4 ไร่ เป็นวัดประจำหมู่บ้านมีพระภิกษุประจำ 1 รูป (ซึ่งจำนวนพระภิกษุจะเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะในช่วงเข้าพรรษาจะมีพระภิกษุมาจำพรรษาประมาณ 4 รูป โดยประมาณ) มีศาลาการเปรียญ 1 หลัง กุฏิ 5 หลัง หอระฆัง 1 หอ อาคารเก็บของ 2 หลัง บทบาทของวัดจะเน้นด้านพิธีกรรม ความเชื่อ และการพัฒนาชุมชน มีชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทุกวันพระ มีการ ลด ละ เลิก อบายมุขทุกชนิด เช่น สุรา การพนัน เป็นต้น

“...วัดธรรมรัตนาร เกิดมาก็เห็น ตอนเล็กก็บวระ ตอนแก่ก็บวระ ได้ลูกได้หลานก็บวระอีก”

ดี แขวงสูงเนิน, ผู้สูงอายุที่สุดในหมู่บ้านจอมแจ้ง

“...เผ่นสร้างมาตั้งแต่พ่อแต่แม่เฮา พระภิกษุสงฆ์ก็มาจำพรรษาอยู่ ลูกหลานก็พากันไปหาบงหาบเครื่องมาบวระขึ้น มาตีดินด้วย ไอ่ยมหลายกลางคืนก็มากกลางวันก็มา ทั้งคุณพ่อคุณแม่คุณตาคุณยาย วัดนี้กว่าร้อยปีแล้วลูก”

ดี แขวงสูงเนิน, รายการทั่วถิ่นแดนไทย ตอนที่ 134

“...พระพุทธรูปเป็นพระพุทธรูปจากสมัยล้านช้าง ต่อมาเกิดมีลมพายุพัดต้นไม้มาถูกเศียรหัก เลยกัดเศียรให้ใหม่เศียรเก่าก็อยู่ในเจดีย์ แต่ข้างเป็นข้างของเวียงนวมก็เลยเป็นศิลปะร่วมสมัยเป็นเอกลักษณ์ของบ้านแฮบบูรณะใหม่ พ.ศ.2513 ตั้งแต่พระไชยเชษฐาขึ้นไปสร้างพระราชูปถัมภ์มีความเกี่ยวข้องกับพระไชยเชษฐา”

สุนทร ลุนรินทร์, กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านจอมแจ้ง

บ้านจอมแจ้ง มีประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในสมัยโบราณและดำรงไว้จนถึงสมัยปัจจุบัน เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีวันออกพรรษา (ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11) ซึ่งประเพณีที่ทำรายได้ให้กับหมู่บ้าน คือ ประเพณีวันออกพรรษา ซึ่งในวันนั้นจะเกิดปรากฏการณ์จากธรรมชาติ คือปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค สามารถทำรายได้ให้กับหมู่บ้านได้เป็นอย่างมาก เพราะปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคจะเกิดบริเวณแม่น้ำโขงตลอดสายรวมทั้งหมู่บ้านจอมแจ้งด้วยที่เกิดปรากฏการณ์นี้ และจะเกิดขึ้นให้เห็นทุกปี ซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค บ้านจอมแจ้งก็มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว คือการทำบุญบายศรีสู่ขวัญให้กับแขกที่รอชมบั้งไฟพญานาค รวมทั้งได้จัดการแสดงต่างๆ เช่น การรำยรำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมกิจกรรมเหล่านี้ และจะมีบ้านพักแบบโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวที่มาจากต่างจังหวัดอีกด้วย (ธ.ก.ส., 2554, หน้า 15)

หมู่บ้านจอมแจ้งใช้ภาษาถิ่น (ภาษาอีสาน) ในการติดต่อสื่อสาร พูดคุยกันภายในหมู่บ้านและใช้ภาษากลาง (ภาษาไทย) เพื่อติดต่อสื่อสารกับแขกที่เข้ามาพักผ่อนในบ้าน และใช้เพื่อประสานงานกับบุคคลภายนอกในการดำเนินกิจกรรม มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การทอผ้า การสานแห การทำมอม (ตาข่ายดักปลา) การละเล่นดนตรีอีสาน ประกอบด้วย กลอง แคน ขลุ่ย โปงลาง มีวัดและหน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยส่งเสริมอบรมในด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นประจำ ทำให้คนในหมู่บ้านมีธรรมาศัยดี มีน้ำใจ มีความสุภาพอ่อนโยน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมถึงมีวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม เช่น การแสดงกิจกรรมฟ้อนรำของนักเรียนและเยาวชนในหมู่บ้าน มีประเพณีแข่งเรือ ออกพรรษามบั้งไฟพญานาค รดน้ำดำหัววันสงกรานต์ ตลอดจนประเพณีตาม “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” เป็นต้น

“...ประเพณีของหมู่บ้านเรามีบุญกฐิน บุญผ้าป่า บุญมหาชาติ บุญออกพรรษากับเข้าพรรษา และบุญห่อข้าวประดับดิน ทุกคนในหมู่บ้านจะมารวมตัวกัน คนบ้านอื่นก็เข้ามาร่วมกิจกรรมประเพณีกับคนกลุ่มบ้านจอมแจ้ง สำหรับงานบุญมหาชาตินี้คนก็จะพากันทำตังเงินของแต่ละหลังคาเรือน เพื่อนำมาถวายให้วัดประจำหมู่บ้าน (วัดธรรมรัตนากร) เวลาที่ชาวบ้านร่วมกันทำบุญเค้าจะมาทำบุญร่วมกันทั้งหมู่บ้านในการแห่ขบวนตังเงินเข้าถวายวัดจะมีการโห่ร้องอย่างสนุกสนาน”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 4 ณ วัดธรรมรัตนากรบ้านจอมแจ้ง

ลักษณะครอบครัวหมู่บ้านจอมแจ้ง จะสืบเชื้อสายแบบระบบเครือญาติ เป็นความสัมพันธ์ทางสายโลหิตสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย อีกส่วนหนึ่งก็จะเป็นความสัมพันธ์โดยการแต่งงาน ความสัมพันธ์ทางเครือญาตินั้นจะเหนียวแน่นอยู่ในช่วงรุ่นพ่อแม่ รุ่นลูก รุ่นหลาน จากนั้นจะค่อยๆ ลดลงทีละน้อย ซึ่งเป็นผลมาจากการอพยพย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่นและการไปทำงานต่างถิ่น การตัดสินใจภายในครอบครัวยังให้อำนาจการตัดสินใจเป็นของฝ่ายชายอยู่ แต่เมื่อมีปัญหา ก็จะปรึกษากันระหว่างสามีภรรยา ก่อน ส่วนเรื่องใหญ่ๆ จะให้สามีเป็นผู้ตัดสินใจ ในการเลือกคู่ครองและการแต่งงาน เป็นการให้อิสระสำหรับผู้ที่จะมีครอบครัว ให้ตัดสินใจกันเองว่า จะเลือกใคร และจะแต่งงานกันเมื่อไหร่ พ่อแม่ไม่ใช้สิทธิในการตัดสินใจแทนลูก เพราะเป็นการเลี้ยงดูรูปแบบใหม่ผสมเก่า แต่ก็จะดูตามความเหมาะสมว่าจะไปกันได้ไหม

การแบ่งมรดก ผู้สูงอายุ (ไม่ว่าชายหรือหญิง) ในครอบครัวจะใช้พิจารณาเกณฑ์ในการตัดสินใจว่า บุตรคนใดควรได้ที่ดินหรือกิจการใดของครอบครัวตัวอย่าง เช่น ลูกที่รับราชการก็ต้องเอาที่บ้าน ถ้าจะเอาที่ทำนา ทำสวนให้ก็คงจะไม่ได้กลับมาทำ ส่วนลูกคนที่อยู่เลี้ยงดูพ่อแม่จะได้รับมรดกที่เหลืออยู่ทั้งหมด ทั้งที่นา ที่บ้าน และทรัพย์สินเงินทองบางส่วน เพราะเป็นลูกคนที่อยู่เลี้ยงดูพ่อแม่ความสัมพันธ์ของคนภายในครอบครัว ส่วนมากชาวบ้านจอมแจ้งจะทำนา ทำสวน เลี้ยงวัว เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา มีกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถทำเป็นเงินเป็นทองได้ ชาวบ้านจึงไม่นิยมไปทำงานไกลๆ จะมีเพียงส่วนน้อยที่ต้องไปทำงานต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด

“...ในเรื่องวัฒนธรรมประเพณีในหมู่บ้าน เช่น การขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงานก็จะให้คนเฒ่าคนแก่ไปทำพิธีขึ้นบ้านใหม่ให้และจะมีการบอกกล่าวเชิญกันไปร่วมพิธีขึ้นบ้านใหม่สืบทอดกันมาจนปัจจุบัน”

เทา พลศรี, เพื่อนบ้านบ้านจอมแจ้ง

ลักษณะบ้านเรือน เป็นบ้านยกพื้นใต้ถุนสูงอีกชั้น ชั้นล่างผนังก่ออิฐปูพื้นด้วยกระเบื้องเคลือบ เพื่อไว้ใช้ต้อนรับแขกที่เข้าพัก ทำห้องน้ำ ห้องครัว ทำห้องนอน และห้องโถงบางส่วน ส่วนชั้นบนจะทำเป็นที่นอนของคนในบ้าน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันบ้านจอมแจ้งมีการก่อสร้างบ้านเรือนที่หลากหลายมากขึ้น ด้วยอิทธิพลของวัฒนธรรมแบบเมืองที่ผู้เดินทางไปทำงานต่างถิ่นรับมาและจากอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสาร

10. การเมืองการปกครอง

นับตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งหมู่บ้านอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ.2486 หมู่บ้านได้มีการพัฒนาและเจริญมาตามลำดับ จากทางเกวียนกลายเป็นถนนลาดยาง พาหนะในการเดินทางเปลี่ยนเป็นใช้รถยนต์ ป่าไม้ลดลง การประกอบอาชีพเพื่อเอื้อต่ออยู่เอื้อกินเปลี่ยนไปสู่การประกอบอาชีพเพื่อขายในส่วนที่เหลือจากการบริโภคในครัวเรือน อย่างไรก็ตามแม้ว่าสภาพทางสังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป แต่ความเอื้ออาทร ความร่วมมือร่วมใจในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ใน

หมู่บ้านยังคงมีอยู่ มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรม ลักษณะการเมืองการปกครองจะเป็นแบบเครือญาติ ซึ่งสามารถพูดคุยตักเตือนกันได้ โดยผู้อาวุโสจะได้รับความเคารพและเชื่อถือรับฟังจากคนในชุมชน เป็นการอยู่แบบพี่แบบน้อง รวมถึงการมีฮีตมีคองตามวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานที่คอยควบคุมพฤติกรรมของคนในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนจะเน้นให้คนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการคิดและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1) ชุมชนมีการประชุม พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเป็นประจำทุกเดือน
 2) มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีการจัดกลุ่มสนใจ มีหนังสือต่างๆให้อ่าน (สนับสนุนจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน)

3) มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยการจัดพิมพ์สูตรการผลิต ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแปรรูป/ถนอมอาหาร แจกให้กับคณะศึกษาดูงาน

5) เมื่อวิถีชีวิตเปลี่ยนไป ชาวบ้านจึงได้ร่วมกันจัดทำข้อตกลงประจำหมู่บ้าน ถือเป็นกฎระเบียบข้อบัญญัติของหมู่บ้าน เพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยและการควบคุมทางสังคมให้กับคนในหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านทุกคนยอมรับและปฏิบัติตาม ดังนี้

5.1) ห้ามฆ่าสัตว์ในวันพระหรือวันต้องห้ามตามประเพณีหมู่บ้าน ฝ่าฝืนปรับ 100 บาท

5.2) ห้ามทิ้งขยะมูลฝอยในที่สาธารณะหรือที่ผู้อื่น ฝ่าฝืนปรับ 100 บาท

5.3) ห้ามยิงปืนหรือจุดประทัดในหมู่บ้านโดยไม่มีเหตุอันควร ฝ่าฝืนปรับ 100 บาท

5.4) ห้ามทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่นในหมู่บ้าน ฝ่าฝืนปรับ 1,000 บาท

5.5) ห้ามขับรถเสียงดังในหมู่บ้าน ฝ่าฝืนปรับ 100 บาท

5.6) ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิดผู้ใด ฝ่าฝืนคณะกรรมการจะแจ้งเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายทันที

“...ผู้นำชุมชนแบ่งการปกครองเป็น 6 คุ่ม จะเห็ดผู้นำชุมชนไว้เป็นประธานครัวเรือนจะมีครบ มีรถไถเท่าใด ประชากรเท่าใดไป 6 ศาลามีครบ แล้วจะมีการปกครองคือมีประธานคุ่ม แล้วก็มีการร้องประธานของเผ่า บางครั้งพอไปประชุมมา ถ้าบ่หนักหนาก็ฮ้องแต่หัวหน้าคุ่มไป หัวหน้าคุ่มก็มาชี้แจงให้ลูกคุ่มฟัง ฮ้อง 6 คนมาคุยกัน บางครั้งก็ความคิดบ่ตรงกัน แต่บ้านนี้เถียงกันแล้วลงตัว เห็ดก็เห็ดหน้ากัน”

แซม หินवंด์, ผู้ใหญ่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...การปกครองจะให้สิทธิ์หัวหน้าครัวเรือนต่างๆ มีสิทธิ์เท่ากับผู้ใหญ่บ้านเพราะเราจะได้พัฒนาร่วมกัน มีอะไรจะได้ช่วยกัน ปัจจุบันไม่มีโจรผู้ร้าย แต่มียาเสพติดที่จะรุกล้ำเข้ามา มีอะไรก็บอก มีอะไรก็จะช่วย เอาลูกหลานมามีส่วนร่วม เพราะฉะนั้น

จอมแจ้เลยแยกออกเป็น 6 คุ่ม แต่ละคุ่มจะมีหัวหน้าอยู่ 1 คน จะมีกรรมการอีก 4 คน กรรมการแต่ละคนจะรับผิดชอบ 3 ครัวเรือน เราจะอยู่ร่วมกัน เราจะดูแล ใครจะไปไหนมาไหน มีแขก หรือว่ามีญาติพี่น้องมาเยี่ยมมานอนด้วยก็จะได้รับรู้ทัน เพราะกรรมการก็จะได้รายงาน”

อารี วิพบุตร, อดีตกำนันตำบลสีกาย

“...สำหรับการปกครองของบ้านจอมแจ้จะปกครองกันแบบรวม ก็คือ บ้าน วัด และ โรงเรียน จะนำมาเข้าร่วมกันไว้ให้เป็นหนึ่งเดียวกัน”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 17 ณ วัดธรรมรัตนกรบ้านจอมแจ้

บ้านจอมแจ้มีผู้นำการปกครองมาแล้ว 11 คน ผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ นายแผ้ว (สมัยนั้นยังไม่มีนามสกุล) จนมาถึงปัจจุบันผู้นำคนที่ 12 คือ นายแซม หินวันต์ มีคณะกรรมการหมู่บ้าน 13 ฝ่าย จำนวน 25 คน ภายในหมู่บ้านแบ่งเป็น 6 คุ่ม (ช.ก.ส., 2554, หน้า 6)

- 1) คุ่มสามัคคีไทย มีนายประเสริฐ หาบุญมี เป็นหัวหน้าคุ่ม
- 2) คุ่มหนุ่มสาวพัฒนา มีนายอืด น้อยเมืองคุณ เป็นหัวหน้าคุ่ม
- 3) คุ่มร่วมจิตรพัฒนา มีนายสมาน จิตมาน เป็นหัวหน้าคุ่ม
- 4) คุ่มฝั่งโขงพัฒนา มีนายสา บัวจิก เป็นหัวหน้าคุ่ม
- 5) คุ่มทุ่งสว่างพัฒนา มีนายบุญโฮม จิตมาลัย เป็นหัวหน้าคุ่ม
- 6) คุ่มสัมพันธ์พัฒนา มีนายพุดิ ดานิติ เป็นหัวหน้าคุ่ม

สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากมีการเปิดเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ที่เริ่มขึ้นเพียง 8 ปี ส่งผลทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านจอมแจ้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคมนาคม มีถนนคอนกรีตทุกซอยในหมู่บ้าน ทุกหลังคาเรือนมีไฟฟ้าใช้ มีน้ำประปาใช้ มีน้ำฝนกักเก็บไว้ดื่ม มีรูปแบบการปกครองที่เข้มแข็ง มีความปลอดภัยในชีวิตของชาวบ้านมากขึ้น ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในหมู่บ้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน

11. กลุ่มในหมู่บ้าน

ภายในหมู่บ้านจอมแจ้ได้มีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เพื่อให้คนในหมู่บ้านมีงานทำ โดยไม่ต้องเดินทางออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน ต่างอำเภอ และต่างจังหวัด จึงได้จัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ และมีเงินกองทุนประจำกลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มแปรรูปอาหาร เริ่มจัดตั้งกลุ่มครั้งแรก ปี พ.ศ.2529 สมาชิก 17 คน มีเงินทุนหมุนเวียน 60,000 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 80 ครัวเรือน มีเงินทุน 560,000 บาท เป็นอีก

กลุ่มหนึ่งที่มีผลงานดีที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการแปรรูปผลผลิตการเกษตร เช่น ไข่เค็มพอกดิน จอมปลวก ถั่วตัด งาตัด ถั่วอบสมุนไพร มีขายภายในจังหวัด ภายในประเทศและส่งต่างประเทศ เช่น ลาว สวีเดน ฯ

2) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2529 โดยได้รับ เงินทุนสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชนจำนวน 3,000 บาท เป็นการฝากเงินสัจจะสะสม ทรัพย์ของหมู่บ้านมีสมาชิกเริ่มแรก 51 คน 51 หุ้นๆ ละ 10 บาท ปัจจุบันทุกครัวเรือนเป็น สมาชิก มียอดเงินสัจจะสะสมทรัพย์ 280,000 บาท

3) กลุ่มทอผ้า (กลุ่มผู้สูงอายุ) จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ.2546 มีสมาชิก 19 คน ปัจจุบัน มีเงินทุน 8,400 บาท

4) กลุ่มเพาะเห็ด สมาชิก 25 ครัวเรือน มีเงินทุน 7,000 บาท

5) กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน สมาชิก 23 คน มีเงินทุน 70,000 บาท (เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้าน 60,000 บาท งบ CEO)

6) กลุ่มส่งเสริมอาชีพเลี้ยงวัว สมาชิก 21 ครัวเรือน มีวัว 204 ตัว มีเงินทุน 350,000 บาท

7) กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ มีสมาชิก 25 ครัวเรือน วัตถุประสงค์เพื่อลดรายจ่ายด้านการ ใช้ปุ๋ยเคมี หันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน เงินทุน 5,000 บาท

8) โรงสีชุมชน ที่รับสีข้าวให้กับสมาชิกโดยไม่คิดค่าบริการ บริหารจัดการโดย คณะกรรมการจำนวน 5 คน สมาชิก 164 ครัวเรือน มีเงินทุนหมุนเวียน 92,000 บาท

9) ศูนย์สาธิตการตลาด ตั้งเมื่อปี พ.ศ.2526 สมาชิกเริ่มแรก 51 หุ้นๆ ละ 100 บาท เงินทุนเริ่มแรก 12,000 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 290 คน จำนวนหุ้น 19,600 หุ้น เป็นเงิน 194,952 บาท เงินฝากธนาคาร บันทึบผลมาจากกำไรสุทธิของแต่ละปีเป็นเงินบำรุงร้าน จำนวนเงิน 113,564 บาท และปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียนเงินฝากธนาคาร 194,952 บาท

10) กลุ่มโฮมสเตย์ เริ่มเมื่อปี พ.ศ.2543 เบื้องต้นมีสมาชิกเพียง 12 ครัวเรือน ปัจจุบันเพิ่มเป็น 48 ครัวเรือน เงินกองกลาง 12,000 บาท (หักจากรายได้ของครัวเรือนที่รับรอง แยกย่อยละ 5)

นอกจากนี้ หมู่บ้านจอมแจ้งยังมีการดูแลช่วยเหลือคนจน ด้อยโอกาส และผู้ประสบ ปัญหา โดยมีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน อบต. สนับสนุนการสงเคราะห์เด็ก คนพิการและคนชรา มีการนำกำไรจากการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน 5% แบ่งช่วยเหลือ ค่าอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียน เรียกได้ว่าเป็นหมู่บ้าน “รู้จัก สามัคคี” มีการจัดทำแผน ชุมชน โดยมีการจัดเวทีประชาคมและลงมติร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน

12. ธุรกิจชุมชนโฮมสเตย์

12.1 ประวัติความเป็นมา

จากปรากฏการณ์ลูกไฟที่พุ่งขึ้นจากลำน้ำโขง เฉพาะวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 (วันออกพรรษา) และชาวบ้านเชื่อว่าเป็นบั้งไฟที่พญานาคจุดขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ทำให้ประชาชนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่ได้ข่าวต่างมาเฝ้ารอดูปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ทำให้ที่พักและร้านอาหารไม่เพียงพอ ซึ่งในปี พ.ศ.2542 บ้านจอมแจ้งมีบั้งไฟพญานาคขึ้นมากกว่า 400 ลูก

เมื่อมีผู้คนหลั่งไหลเข้ามาจำนวนมาก กำนันอารี (ในสมัยนั้น) จึงเรียกปรึกษารืออิกันภายในหมู่บ้านและได้เชิญเจ้าหน้าที่มาประชุมด้วย โดยมีมติจะจัดทำโครงการ “โฮมสเตย์” ขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมบั้งไฟพญานาค ซึ่งหมู่บ้านจอมแจ้งเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีความพร้อมในการต้อนรับและเป็นหมู่บ้านที่มีกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มแม่บ้านที่มีผลิตภัณฑ์ (อาหารแปรรูป) ให้นักท่องเที่ยวได้ชิมและได้ซื้อกลับบ้านไปเป็นของฝาก และยังมีหน่วยงานหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน

จนในที่สุด จึงตกลงเอาวันที่ 13 เดือนกันยายน พ.ศ.2543 เป็นวันเปิดหมู่บ้านโฮมสเตย์ โดยนายประสิทธิ์ คชโคตร นายอำเภอเมืองหนองคาย ได้เชิญนายบรรทัด สิงหบุตร ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคายในสมัยนั้น มาเป็นประธานในพิธีเปิดหมู่บ้านโฮมสเตย์อย่างเป็นทางการ ซึ่งในขณะนั้นมีเพียง 10 ครั้วเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรม จนในปัจจุบันมีสมาชิกโฮมสเตย์ทั้งสิ้น 48 ครั้วเรือน

“...เริ่มตั้งแต่ปี 41-42 ในปี 43 วันที่ 13 กันยายน จึงค่อยมาเปิดเป็นทางการ ก่อนจะเปิดได้มีปรากฏการณ์ลำน้ำโขง คือ บั้งไฟพญานาค คนมาบ้านจอมแจ้งปี 41 บั้งไฟขึ้นมองนี้ประมาณ 500-600 ลูก ปี 42 มากี่มาลงเวที่ชาวบ้าน เฮ็ดโฮมสเตย์เลยตั้งที่แรกเลย 10 ครั้วเรือน ต่อมา ปี 43 ได้ 25 ครั้วเรือน เดียวนี้ 48 สามารถรับได้ 320 คน

กุหลาบ พวงสาเก, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...ผู้นำเข้าที่แรกนายอำเภอ ท่านเพิ่งย้ายมาพอดี แล้วตอนนั้นมีบั้งไฟพญานาคขึ้นเยอะมาก มีคนมาเอาสาร(เสื้อ)เอาหมอนอยู่วัดมานอนกลางเดิน(กลางลาน) เฝ็นก็เลยว่าเปิดบ้านให้คนนอนดีกว่านอนกลางเดิน เลยเปิดบ้านให้คนนอนตั้งแต่นั้นมา โดยมีกำนันอารีเป็นผู้นำ ต่อมาก็มีผู้ว่า มาช่วยส่งเสริมโครงการต่อ ทำโครงการให้นางงามเข้ามาพัก ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเพิ่ม”

สมาน จิตมาน, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...เปิดที่แรกเผื่อนว่าโรงแรมมันเต็ม บัดนี้ นายอำเภอจังหวัดหนองคายเผื่อนมาเฮ็ดแล้ว ผู้ว่าเฮาเผื่อนมาเปิด”

เตียง หาบุญมี, สมาชิกกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...ตั้งแต่ปี 2542 จนถึงปัจจุบัน บ้านเรากลายเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ของจังหวัดหนองคายหมู่บ้านแรก คือบ้านเรานี้บั้งไฟพญานาคขึ้น เขตอำเภอเมืองนี้จะขึ้นที่บ้านจอมแจ้ง ตามลำแม่น้ำโขงในวันเพ็ญ 15 ค่ำเป็นวันออกพรรษาจะมีบั้งไฟพญานาคขึ้น ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวหลังไหลเข้ามาประมาณ 4,000-5,000 คน ไม่มีที่จอดรถทั้งวัดทั้งโรงเรียนไม่มีที่จอด จึงเกิดมีบริการที่จอดรถคันละ 10 บาท ไม่ถึงชั่วโมงได้เงินเป็นหมื่นสองหมื่น ผมจึงมีประชาสัมพันธ์ให้แต่ละครัวเรือนทำอาหารขายทำให้มีรายได้ถึงครัวเรือนละ 5,000-10,000 บาท โดยกลุ่มแม่บ้านจะทำกันเอง ไม่ได้ไปขอเงินงบประมาณจากที่ใด ตกแต่งบ้าน ห้องนอน หมอน มุ้ง กระจกน้ำร้อนจัดซื้อตกแต่งกันเองทั้งหมด จากนั้นก็มีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักตลอดเวลามีแขกมาเราก็จะจัดลงให้ครัวเรือนละ 5 คน ช่วงปลายปี 2542 จัดได้ประมาณ 10 หลังคาเรือน รับแขกได้ 50 คน โดยแขกจ่ายค่าบริการคนละ 200 บาท อาหารจัดให้ผู้มาพักทั้งเช้าและเย็น โดยมีกาแฟแถมให้ด้วย และมีการจัดนั่งข้าวเหนียวให้แขกผู้มาพักได้ใส่บาตรด้วย ค่าบริการถูกมากจึงมีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักตลอดแล้วจึงขยายไปเรื่อยๆ ตอนนี่ครึ่งหมู่บ้านแล้ว ปัจจุบันรับแขกได้ถึง 300 คน แต่ค่าบริการก็ได้ขึ้นเป็น 350 บาทแล้ว ถ้ามีแขกจำนวน 50 คนขึ้นไป

บ้านจอมแจ้งนี้ตั้งโฮมสเตย์มาตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน 43 เป็นต้นมา เปิดเป็นทางการ แต่ก่อนคือปี 42 ก็เฮ็ดอยู่แต่ว่าบั้งไฟเปิดเป็นทางการ ในสมัยนั้นก็ท่านนายอำเภอประสิทธิ์ คุชโคตร ท่านผู้ว่าฯ บรรทัด สิงบุตร เป็นผู้ที่จะมาขอเปิดเป็นทางการครั้งแรกในจังหวัดหนองคาย พ่อก็เลยมาประชุมที่บ้าน เสวนาแลกเปลี่ยนกันเอาว่าผู้ใดจะเฮ็ดเรือนโฮมสเตย์หรือว่าเรือนรับรองแขกนักท่องเที่ยวมาพักนี่เป็น “โรงแรมครัวเรือน” ต้องอยู่กับบ้านเฮาอยู่กับเจ้าของเอง

ปลายปี 42 ได้สิบครัวเรือน เฮ็ดได้แค่นั้น พอติหน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วมว่านักท่องเที่ยวจะมาพึ่งพาอาศัยอยู่น่าเจ้าของบ้านนี้จะได้บั้งไฟของเฮือนเผื่อนจะเว้าแบบใดหรือจะดำหรือจะฮ้าย(โกรธ)หรือจะหน้าบูด เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเจ้าของโรงแรม แล้วก็หน่วยงานข้าราชการต่างๆ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายความมั่นคงก็เข้ามาตรวจสอบให้นอนเฮือนละ 5 คน ผู้ว่าฯ จัดให้นอนเลย นอนแล้วมาประชุมกันว่าเป็นจั่งใด มีกาแฟกินบั้ง มีที่หลับที่นอนดีบั้ง มีหมอนมีมุ้งสะอาดบั้ง เจ้าของบ้านเป็นจั่งใด พออยู่ได้บั้ง แต่นั่นมาก็เลยมาเป็นทางการในวันที่ 13 กันยายน 43 ท่านผู้ว่าฯ นายอำเภอเลยถามว่า “ถ้าเราจะเปิดเป็นทางการไหวไหมพอกำหนด” ผู้ว่าฯ เลยไป

เชิญ คำรณ หว่างหวังศรี (ผู้ดำเนินรายการด้วยลำแข้ง) มาเปิดเป็นทางการให้ แต่นั่นมานักท่องเที่ยวก็มา พอดีเฮว่าถ้าเปิดเป็นบ้านท่องเที่ยวบ้านโรงแรมครัวเรือนนี้เราจะคิดหัวละจกบาทซะก่อน มาพูดถึงว่าเฮจะมีกำไร คิดกันหัว 200 บาท เปิดบับทางปักช้ได้เดินได้ยีนข่าว พังงาจองมาก่อน 170 คน ที่บ้านอาศัยนี้ได้ 50 คน มา 170 จะให้นอนใส ฟอกำนันก็หนักใจคือกัน หนักใจว่าอีก 120 คน จะไปเฮาใส (นอนไหน) จะให้นอนศาลาการเปรียญก็นอนบ่ได้ ก็เลยมาฮ้องแม่บ้านทั้งหลายมาประชุมกันแล้วก็เลยจัดได้ในมือนั้นละ พอดี 170 คน อาหารการกินก็แบบธรรมชาติ พังงาบอกว่า “ฟอกำนันพังงากินข้าวสวยมาแต่เกิดแล้วนะ มาอีสานตอนบนนี้จะกินข้าวเหนียว ไก่ย่าง ส้มตำ เนื้อทอด ไข่เจียว” ฟอกำนันกับแม่บ้านก็ดีใจเพราะว่าง่ายขึ้น แม่บ้านเดินก็เลยพอใจที่จะทำโดนนี้ได้ละ”

อารี วิพบุตร, อดีตกำนันตำบลสีกาย

“...ปรากฏบั้งไฟพญานาคนี้ละ มีบั้งไฟพญานาคขึ้นหลายสามร้อยสี่ร้อยลูก ปี 40 มาหา 42 นะขึ้นหลาย พอปรากฏบั้งไฟพญานาคก็ไปโรมที่บ้านโฮมสเตย์ คือ ผู้ว่าฯ นายอำเภอมาทดลองว่าจอมแจ่งนี้จะเฮ็ดโฮมสเตย์ได้บ่ เอาหน่วยงานต่างๆ เอาหัวหน้าส่วนต่างๆ มาลองนอนก่อนหว่างห้าสิบคน พอเฮ็ดโฮมสเตย์แล้วปรากฏว่าปี 43 นี้คนหล้งมาเต็มวัด โรงเรียน รถมาเต็ม พวกแม่ขายย่าไข่เค็ม ย่าไข่เยี่ยวม้า เฮ็ดขนมถั่วตัดขายบ่ทัน”

ยุ่น สุริษา, ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ่ง

“...ตอนแรกเข้าเป็นสมาชิก 10 หล้ง เพราะบ้านหลายหล้งยังไม่พร้อม ที่มีโฮมสเตย์ขึ้นมาก็เพราะว่าทุกปีจะมีคนมาดูบั้งไฟพญานาค แล้วไม่มีที่พักค้างคืน ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคายก็เลยมาติดต่อให้ชาวบ้านทำโฮมสเตย์ เพื่อให้คนที่มาดูบั้งไฟพญานาคได้พักค้างคืน แยกมาพักไม่เคยมีปัญหาอะไร ขอให้มืที่พักก็พอเพราะอยากมาเที่ยว มาดูบั้งไฟพญานาค”

วิกิจ ตันนารัตน์, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ่ง

“...ย่อน (เพราะ) บั้งไฟพญานาคตามแม่น้ำโขงนี้แหละ มีแขกมาหลายบ่มีที่พัก เริ่มต้นเป็นบ้านฟอกำนันก่อน บ้านแม่หลาบ บ้านพ่อเสริฐ แม่ต้อย แม่คำ เปิดมาตั้งแต่ปี 43 แต่แขกมานอนอยู่แล้ว ปี 42 มาเบ็งบั้งไฟพญานาคบ่มีที่นอนก็เลยมาติดต่อบ้านกำนัน ปี 42 นี้ขึ้นหลาย พอดีเฮามาเปิดโฮมสเตย์ก็มาหลายในปีนั้น”

ป๋อง สุริษา, เற்றுญญิกกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ่ง

“...เริ่มแต่แรกนี่ก็คือมีบั้งไฟพญานาคขึ้นเยอะ แล้วไม่มีที่นอนจะให้แขกที่มาดูบั้งไฟพญานาคพัก ท่านผู้ว่าฯ ก็เลยเข้ามาติดต่อสอบถามว่าพอจะมีบ้านให้แขกที่มานอนไหม ก็บอกนะว่าถ้าจะนอนก็มีที่นอนให้นอนแบบธรรมดาๆ นี่แหละ แต่ทางแขกเค้าก็ว่าไม่เป็นไรขอให้มีที่นอนก็พอ”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 3 ณ บ้านแม่วิกิจ ตันนารัตน์ บ้านจอมแจ้ง

“...เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 และ ปี พ.ศ.2543 จึงค่อยได้มาเปิดเป็นทางการ ที่มาเปิดโฮมสเตย์ได้ก็เพราะปรากฏการณ์ลำนํ้าโขงคือบั้งไฟพญานาค มีคนมาบ้านจอมแจ้งตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 เพราะบั้งไฟพญานาคที่ขึ้นเยอะประมาณ 500-600 ลูก ต่อมาปี พ.ศ.2542 มีการมาลงเวทีชาวบ้านบอกว่าจะพากันทำโฮมสเตย์ ตั้งครั้งแรก 10 ครั้วเรือน ต่อมาก็ได้มาเปิดเป็นทางการในวันที่ 13 กันยายน 2543 ได้สมาชิกอยู่ 25 ครั้วเรือน แต่ปัจจุบันนี้ก็มีอยู่ 48 ครั้วเรือน สามารถรองรับแขกที่เข้ามาพักได้ 320 คน”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 17 ณ วัดธรรมรัตนารบ้านจอมแจ้ง

“...บ้านจอมแจ้งเริ่มตั้งโฮมสเตย์มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 ในวันที่ 13 กันยายน 2543 เป็นต้นมา เริ่มเปิดเป็นทางการตั้งแต่นั้นมา ในสมัยนั้นท่านนายอำเภอ และ ท่านผู้ว่าฯ เป็นผู้ที่จะมาขอเปิดเป็นทางการให้เป็นโฮมสเตย์แห่งแรกของจังหวัดหนองคาย พอท่านนั้นก็เลยมาประชุมกับลูกบ้านเรียกมาประชุมมาแลกเปลี่ยนกันว่าใครจะทำโฮมสเตย์ ทุกสิ่งทุกอย่างเจ้าของบ้านก็ต้องตกแต่งเอง แล้วก็อันไหนดีอันไหนสวย อันไหนที่สะอาด ที่นอน หมอน มุ้ง ห้องน้ำ โต๊ะรับแขก กระจกน้ำร้อน เจ้าของบ้านก็ต้องตกแต่งเอาเองทั้งหมด เพราะว่าไม่มีทุนจะให้ ตอนนั้นก็เลยทำขึ้นมาด้วยกำลังศรัทธาของเจ้าของบ้านเองพอใจที่จะทำก็ทำ”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 18 ณ ศูนย์การศึกษาออกรโรงเรียน (กศน.) บ้านจอมแจ้ง

จากการรายงานการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มที่นำเสนอไปนั้น จะเห็นว่าความเป็นมาของการจัดตั้งโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง เริ่มจากปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค การสนับสนุนจากทางราชการ และความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน เนื่องจากประชาชนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่ได้ข่าวต่างมาเฝ้ารอดูปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ทำให้ที่พักและร้านอาหารไม่เพียงพอ ท่านนารีจึงเรียกปรึกษารือกันภายในหมู่บ้านและได้เชิญเจ้าหน้าที่รัฐมาประชุมด้วย โดยมีมติจะจัดทำโครงการ “โฮมสเตย์” ขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมบั้งไฟพญานาค ซึ่งหมู่บ้านจอมแจ้งเป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อมในการต้อนรับและเป็นหมู่บ้านที่มีกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มแม่บ้านที่มีผลิตภัณฑ์ให้นักท่องเที่ยวได้ชมและได้ซื้อกลับไป

บ้านไปเป็นของฝาก และยังมีหน่วยงานหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับผลการประชุมเชิงปฏิบัติการหมู่บ้านจอมแจ้ง เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ.2554 ณ ศาลาประชาคมวัดธรรมรัตนาร ที่สรุปได้ว่า การก่อตั้งโฮมสเตย์ของหมู่บ้านนั้น เริ่มต้นก่อตั้งขึ้นด้วยตนเอง จากการมีปรากฏการณ์ธรรมชาติเกิดขึ้นตามลำน้ำโขง คือ บั้งไฟพญานาค ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาชมบั้งไฟพญานาคไม่มีที่พัก ชาวบ้านจอมแจ้งจึงเกิดความคิดที่จะจัดที่พักให้นักท่องเที่ยวที่มาชมบั้งไฟพญานาค โดยมีการทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อระดมความคิดเห็นจนเกิดบ้านพักโฮมสเตย์ขึ้นในปี พ.ศ.2542 มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน จนในปัจจุบันมีสมาชิก 48 ครอบครัว สามารถรับรองคณะศึกษาดูงานและพักโฮมสเตย์ได้ประมาณ 320 คน อีกทั้งยังได้รับการยอมรับให้เป็นต้นแบบโฮมสเตย์จังหวัดหนองคาย และได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านตัวอย่าง 1 ใน 120 หมู่บ้านของประเทศ

12.2 จำนวนสมาชิก

การดำเนินธุรกิจชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์ของบ้านจอมแจ้งนั้น เริ่มต้นมีสมาชิกเพียง 10 ครอบครัว ซึ่งการดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยดี ทำให้ต่อมาได้มีการเพิ่มสมาชิกกลุ่มจนในปัจจุบันมีสมาชิกจำนวนรวมทั้งสิ้น 48 ครอบครัว โดยมีนางกุหลาบ พวงสาเก เป็นประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...เฮ็ดโฮมสเตย์ที่แรกเลย 10 ครอบครัว ต่อมา ปี 43 ได้ 25 ครอบครัว เตี้ยวนี้ 48 ครอบครัว สามารถรับได้ 320 คน”

กุหลาบ พวงสาเก, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...ปัจจุบันนี้มีอยู่ 48 ครอบครัว มีคณะกรรมการทำงานอยู่ 5 ฝ่าย คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เற்றுญิก และประชาสัมพันธ์”

ยุ่น สุริษา, ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

ตารางที่ 4.6 รายชื่อสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์หมู่บ้านจอมแจ้ง

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่
1	นางกุคำ วิพบุตร	67
2	นางยุ่น สุริษา	18
3	นายพุมิ ดานิติ	15
4	นายสมพงษ์ นิลเกตุ	54
5	นางหนูพาน พลศรี	51
6	นางสมพาน อ่อนนาไซ	24
7	นางสาวรัตนารณ์ โมดาคำ	5

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่
8	นางสุทัต รุ่งเรือง	75
9	นางบัณฑิตขันธ์ ศรีใบเขียว	48
10	นางวิกิจ ตันนารัตน์	114
11	นางสมหวัง ประจักษ์	94
12	นายประเสริฐ หาบงูมี	33
13	นางกุหลาบ พวงสาเก	45
14	นายบุญโฮม จิตมาลย์	10
15	นางอำไพ วงศ์ไกรสร	79
16	นางมัน ลีเพ็ญ	28
17	นางต้อย จิตมาน	31
18	นางป້อง สุริษา	69
19	นายสมาน จิตมาน	3
20	นางประสงค์สิน หาบงูมี	84
21	นางณิชา ศรีวงษ์	25
22	นางภิญญาดา สีหาสุทธิ์	64
23	นางคำพันธ์ ชูรัตน์	85
24	นางหนูसान แดงประเสริฐ	77
25	นางจิก พลศรี	11
26	นางจันทร์คำ คำแพงดาว	80
27	นางมณีจันทร์ สุริษา	82
28	นางใจชื่น พิณรัตน์	58
29	นางสมบัติ มาตวงศ์	66
30	นางสาวคุณ พลศรี	16
31	นางผุย พรหมมีพันธ์	2
32	นางสมัย ชนชนะกุล	74
33	นายแหม่ม หินวันต์	46
34	นางบัน ภูตะมาตย์	44
35	นางริ้ว พลศรี	40
36	นางทองใบ ศิริเวช	36
37	นางลมูล น้อยเมืองคุณ	34

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่
38	นายทองคำ สุริษา	68
39	นางพรทิพย์ นิลเกตุ	14
40	นางเสาร์ ชินพาด	21
41	นางสมคิด จิตมาน	1
42	นางเกษ บุญสีทุม	73
43	นางละมัย สีหาสุทนต์	41
44	นางเพ็ญ กุลสอน	30
45	นางแววมณี จิตมาน	76
46	นางเพ็ญ ใจบุญ	99
47	นางเด่น แก้วอุ่นเมือง	92
48	นางสมควร บัชชามาตย์	88

ที่มา: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง, 2 พฤศจิกายน 2554.

12.3 การบริหารจัดการ

กลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง ได้วางระบบการบริหารจัดการในรูปของคณะกรรมการออกเป็นฝ่ายต่างๆ ซึ่งแต่ละฝ่ายต่างมีหน้าที่รับผิดชอบที่แตกต่างกันออกไป โดยคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นนั้นจะเชื่อมโยงกับกลุ่มแม่บ้านของหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานนั้น สมาชิกจะช่วยเหลือกันทำหน้าที่ด้วยความร่วมมือร่วมแรง โดยมีคณะกรรมการหลักๆ ดังนี้

นายอารี	วิพบุตร	ที่ปรึกษา
นางกุหลาบ	พวงสาเก	ประธาน
นางย៉น	สุริษา	รองประธาน
นางต้อย	จิตมาน	เลขานุการ
นางป๋อง	สุริษา	เหรัญญิก
นางลมุล	น้อยเมืองคุณ	ประชาสัมพันธ์

“...แม่ป๋องเป็นคนรับผิดชอบเรื่องเงิน แม่กุหลาบเป็นประธาน แม่ย៉นเป็นรองประธาน สำหรับกลุ่มแปรรูปอาหารแม่ย៉นเป็นประธาน แม่ต้อยเป็นรองประธาน เลขานุการ เป็นแม่กุหลาบ เหรัญญิกคือแม่ป๋อง และประชาสัมพันธ์คือแม่ลมุล กลุ่มแม่บ้านก็ตั้งมาตั้งแต่ปี 29 เริ่มแรกมีสมาชิกอยู่ 24 คน ปัจจุบันนี้มีอยู่ 48 คน แม่

หลาย เป็นประธาน จัดเป็นวิสาหกิจชุมชนเรียบร้อยแล้ว กิจกรรมก็มีเฮ็ดไข่เค็ม ถั่วตัด ถั่วอบสมุนไพร ปลาร้าบอง น้ำพริกตาแดง มีคณะกรรมการทำงานอยู่ 5 ฝ่าย คือ มีประธาน มีรองประธาน มีเลขา มีเหรัญญิก แล้วมีประชาสัมพันธ์ เพื่อให้มีรายได้เสริม มีอาชีพเสริม แล้วก็ร่วมมือร่วมสามัคคีกัน ลดการว่างงานเวลาว่างเขา มาทำตรงนี้ให้เป็นประโยชน์ มีรายได้กระจายไปทั่วถึงทุกคนทุกครัวเรือน”

ยุ่น สุริษา, ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“กลุ่มจะมีประธาน รองประธาน เลขาคู เหรัญญิก คือพอกำหนดนี่จะเป็นประธาน กลางที่จะไปดูแล หาวัตถุดิบให้ หาตลาดให้ หาเงินทุนหมุนเวียนให้ ถ้าประธาน หรือว่าเลขาคู เหรัญญิกไปร้องใส ก็ต้องมีการตรวจสอบ เป็นรายเดือน”

อารี วิพบุตร, อดีตกำนันตำบลสีกาย

“...นางป้องเผินเป็นเหรัญญิก แล้วเงินค่าใช้จ่ายผู้นี้ก็เขียนมาค่าใช้จ่าย อาหาร พักเบรก กาแฟ เขาต้องไปร้องใสทุกเรื่องนะคะ”

กุหลาย พวงสาเก, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...มีการคัดเลือกหาประธาน รองประธาน และเลขาคู เอามาไว้เพื่อจัดสรร ผลประโยชน์และค่าตอบแทน”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 17 ณ วัดธรรมรัตนารบ้านจอมแจ้ง

เมื่อการดำเนินธุรกิจโฮมสเตย์ของบ้านจอมแจ้งเป็นที่รู้จัก และผู้คนนิยมมากขึ้น ทางคณะกรรมการฯ จึงมีการกำหนดข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบการคัดเลือกสมาชิกในหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ ประกอบด้วย

- 1) มีความพร้อมในด้านครอบครัว เช่น ครอบครัวที่อบอุ่น คนในครอบครัวรักใคร่สามัคคีกัน ไม่มีปัญหาขัดแย้งกันภายในครอบครัว เป็นต้น
- 2) มีการสร้างความสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้านของสมาชิกในครอบครัว เช่น การมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น ลักษณะนิสัยใจคอเป็นมิตร เป็นต้น
- 3) ความสะอาด เช่น ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในบ้าน บริเวณรอบบ้าน เป็นต้น
- 4) ความพร้อมในการให้บริการ เช่น สถานที่ ห้องน้ำ ห้องสุขา ที่นอน ห้องครัว เป็นต้น

12.4 การให้บริการ

การให้บริการโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง เป็นลักษณะเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม มีการให้บริการ 2 แบบ คือ การพักแบบเต็มรูปแบบ และการพักแบบธรรมดา

1) การพักแบบเต็มรูปแบบ คือ การเข้าพัก 2 วัน 1 คืน ที่มีการบริการจัดกิจกรรมครบทุกกิจกรรมประกอบด้วย อาหาร 2 มื้อ (เช้า-เย็น) บายศรีสู่ขวัญ จัดพาแลง และมีการแสดงพื้นบ้าน โดยกิจกรรมเหล่านี้จะจัดขึ้นที่บริเวณวัดธรรมรัตนากร ค่าบริการสำหรับคณะที่มาต่ำกว่า 50 คน จะคิดราคา 400 บาท/คน และราคา 350 บาท/คน สำหรับคณะที่มามากกว่า 50 คน

2) การพักแบบธรรมดา ถ้ามาส่วนตัวนอนค้างอย่างเดียวหนึ่งคืน 150 บาท/คน ถ้ากินข้าวสองมื้อ นอนหนึ่งคืน กาแฟ 300 บาท/คน มาเป็นคณะศึกษาดูงานแบบชั่วคราวไม่พักเหมาจ่าย 1,500 บาท ผูกผ้าขาวม้าคินให้ 3 ผืน จัดแสดงให้ดูงาน ฟังบรรยาย เครื่องดื่ม น้ำแข็ง ถ้ากินข้าวเที่ยงด้วยก็เพิ่มหัวละ 150 บาท หากต้องการกิจกรรมเสริมก็สามารถตกลงกับคณะกรรมการได้เป็นแต่ละกรณีแต่ละรายการไป โดยจะคิดค่าบริการเพิ่มแล้วแต่กิจกรรมที่เพิ่ม

“...คณะลงรถมาเขาก็ยืนต้อนรับให้พวงมาลัย แล้วก็เข้าอาคารอเนกประสงค์เรียนเชิญพ่อกำหนดบรรยายถึงความเป็นมาของบ้านให้ฟัง กฎกติกาของหมู่บ้าน เจ้าของเขื่อนก็มายืนเรียงแถวคนนั้นเอาไป 5 คน คนนั้น 4 คน แล้วก็ตามกันไปเปลี่ยนเสื้อผ้านอนสักพักก็ออกมาพร้อมกันบายศรีสู่ขวัญให้ มีพาแลงให้และก็มีก๊นนักเรียนนี้แหละมารำ แม่บ้านก็รำวงสามัคคี มีรำบายศรี รำวัฒนธรรม รำวงม่วนชื่น ประมาณ 4 หุ่ 5 หุ่ ก็กลับไปนอน ตื่นเข้ามาทางประธานจะประกาศว่าผู้ใดอยากใส่บาตรเจ้าของบ้านก็จะนั่งข้าวเหนียวใส่กระติบ เอาจานออกมาให้แขกมี 5 คนก็เอามา 5 จาน ใส่บาตรแล้วก็มากินข้าวต้ม กินกาแฟเลาะริมโขงเลย จากนั้นก็ศึกษาดูงานเขาก็จัดเป็นฐานให้ดู คือเฮ็ดถั่วตัดทางกลุ่มแม่บ้านก็จะจัดอุปกรณ์ถั่วตัด ไข่เค็มก็เฮ็ด ปูยกก็เฮ็ด ทั้งเฮ็ดทั้งชายทั้งซิม เข้าบ้านพัก อาบน้ำ แต่งโต ถ้ามาเยอะก็จัดเป็นรอบ เอาไว้รอบหน้า”

กุหลาบ พวงสาเก, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...คณะลงรถมาเราก็จะมีพวงมาลัยยืนต้อนรับ ให้พวงมาลัยท่าน ก็ฟังอดีตพ่อกำหนดบรรยายสัก 5 นาที เกี่ยวกับกฎกติกาของหมู่บ้านว่ามาพักบ้านจอมแจ้งมีกติกาอะไรบ้าง แล้วก็เจ้าของบ้านพักก็จะรับคณะที่มาพักเข้าบ้านพัก หลังจากแต่งตัวอาบน้ำเสร็จ ก็จะไปรวมตัวกันแล้วเขาก็ทำบายศรีสู่ขวัญให้ คือมีพ่อพราหมณ์ มีผู้สูงอายุไปผูกข้อมือบายศรีสู่ขวัญให้ หลังจากบายศรีสู่ขวัญให้เสร็จก็จะมีพาแลงให้รับประทานกัน หลังจากทานพาแลงเสร็จเราก็จะมีวัฒนธรรมแสดงให้ดู เป็น

ลูกหลานเยาวชนในหมู่บ้านจะรำ แสดงวัฒนธรรมอีสานให้ดูสองสามชุด หลังจากนั้นก็จะร้องเพลงสนุกสนานตามอักษยาศัย ถึงเวลาเรากำหนดห้าทุ่มก็จะเข้าบ้านพัก เจ้าของบ้านพักก็จะมารับคณะหรือคนที่เข้าบ้านพักเจ้าของบ้านก็จะมารับตัวเข้าบ้านพัก”

กุหลาบ พวงสาเก, รายการเปิดโลกโอท็อป (OTOP)

“...อาบน้ำ นอนพักผ่อนน้อยแล้วออกมารวมกันบายศรีสู่ขวัญ มีพาแลง มีรำแสดง วัฒนธรรม สองวันกับหนึ่งคืน 400 บาท ต่ำกว่า 50 คน ห้าสิบคนขึ้น 350 บาท ถ้า มาส่วนตัวนอนค้างอย่างเดียว 150 หนึ่งคืน ถ้ากินข้าวสองมื้อ นอนหนึ่งคืน กาแฟ 300 บาท มาชั่วคราวไม่พักทัวร์ละ 1,500 บาท ผูกผ้าขาวมาให้ จัดแสดงให้ดูงาน ฟังบรรยาย เครื่องดื่ม น้ำแข็ง ถ้ากินข้าวเที่ยงด้วยก็เพิ่มหัวละ 150 บาท อาหาร การกินเป็นอาหารอีสานพื้นบ้านมีน้ำพริก ผักลวก ลาบ ต้มยำ ซุปหน่อไม้ กลุ่ม แม่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบ แยกประสานมาเขาก็ต้องถามว่ามีอาหารเท่านั้นราคา เท่านั้นลบบมีสี่อย่าง ต้มี่สองอย่างสามอย่างก็ให้เลือกเอาอย่างเดียวเขาเสนอไป พอมาแล้วบรรยายจบ ฐานนี้เฮ็ดไข่เค็ม ฐานนี้เฮ็ดถั่วตัด ฐานนี้ปู้ชีวภาพ เขาจะพา ไปดูโฮมสเตย์ ร้านสหกรณ์ออมทรัพย์”

ยุ้น สุริษา, ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...พอแขกมาถึงเรือนรับรองชาวบ้านก็จะมายืนต้อนรับคล้องพวงมาลัยให้แขก ตัว ผมก็จะขึ้นมาบรรยายให้แขกฟังว่าจะต้องไปพักบ้านไหน อยู่กินอย่างไร และจะได้ ไปเที่ยวที่ไหนบ้าง หลังจากนั้นก็กลับมารวมกันอยู่ที่นี้ เราก็จะมี พราหมณ์และผู้สูงอายุมาบายศรีสู่ขวัญให้ หลังจากนั้นแม่บ้านก็จะจัดพาแลง ชันโตก เป็น ประเพณีอีสาน แล้วเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กัน แล้วก็จัดให้มีเด็ก นักเรียนและเยาวชนในหมู่บ้านมาแสดงโปงลาง และพื่อนรำให้แขกได้ชมเป็นการ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม”

อารี วิพบุตร, อดีตกำนันตำบลสีกาย

“...เป็นบ้านโฮมสเตย์ รับผิดชอบ รับทีละเจ็ดคนเฮ็ดเป็นห้อง เรียบร้อยทุกอย่าง มี หมดทุกอย่าง มีปูเสื่อ มีแนวพาดผ้า ตากผ้า มีกระจก มีแปง มีตู้เสื้อผ้า ห้องน้ำมี สองห้อง ชักโครกห้องหนึ่ง ธรรมดาห้องหนึ่ง ผักบัวก็มีห้องน้ำร้อนห้องหนึ่ง ธรรมดาห้องหนึ่ง ยามหนาวก็ผ้าห่มผืนใหญ่ ยามฮ้อนก็ผ้าห่มผืนน้อยผืนบางไป”

ประสงค์สิน หาบุญมี, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...เขาก็เอาโต๊ะมาตั้งมีน้ำเสิร์ฟ มีครบคือกัน เป็นคนแปลกหน้าก็จริงแต่มาหากันแบบพี่น้องมาเยี่ยมกัน สนิมสนมกัน เขาจะบอก ห้องน้ำทางนี้อาบน้ำทางนี้ ที่นอนก็ปูให้ เขาก็บอกว่าแขกนอนข้างล่าง เจ้าภาพนอนข้างบน เขาก็เอาผ้ามาพันกันให้ เขาก็เตรียมไว้กาแฟมีเขาก็ซื้อ เวลาผู้เฒ่ามาอยากโอวัลติล เขาก็ซื้อโอวัลติลมาตั้งไว้ บางคนก็ใส่เป็นซอง บางคนก็ใส่ขวดไว้ ตอนหนาวเขามีผ้าห่ม ตอนธรรมดาเขามีแพด้าม ผ้าห่มผ้ามตามทางบ้านเฮา เอ็ดคนละชุด ห้องน้ำเขาก็มี 2 ห้อง ห้องส้วม 2 ห้อง เขาแนะนำเดินตามสบายเลยเด้อ”

บัณฑิตษฐ์ ศรีใบเฮียว, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...เตรียมพร้อมธรรมดาที่แหละ เขาเอ็ดจั่งใด เขาก็เอ็ดนำ ให้เอาแขกเข้าบ้านก็เอาแขกเข้าไปในบ้าน ไปส่งแล้วก็บอกว่า ห้องน้ำ ผ้าเช็ดโต ที่หลังที่นอนเขาก็ปูไว้ เขาก็บอกว่าห้องน้ำ ผ้าเช็ดโตอยู่”

สมบัติ มาตวงศ์, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...ความเตรียมพร้อมเราก็คือถ้าเรารู้ว่าจะมีแขกมาพักที่โฮมสเตย์ของเรา สิ่งแรกก็คือนอนตื่นขึ้นมาเราต้องเตรียมทำความสะอาดห้องน้ำ ห้องนอน พื้นที่ภายในบ้าน และนอกบ้านให้สะอาดเรียบร้อย ถ้าแขกมาพักหลายคืนเราก็ต้องมีผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน ผ้าห่มไว้เปลี่ยนให้แขกทุกวัน พอแขกมาถึงเราก็ต้อนรับมอบพวงมาลัยดอกไม้ ให้แขกนั่งฟังบรรยายจากพ่อกำนันสักพักเราก็มารับแขกเราเข้าไปที่พัก ให้แขกได้พักผ่อนสักหน่อย สำหรับการแบ่งเราจะแบ่งแขกกันเองว่าบ้านหลังไหนได้เท่าไร เราจะแยกหญิง แยกชายไม่ให้พักร่วมกัน เสร็จจากส่งแขกมาเข้าที่พักแล้วก็บอกว่าตามสบาย ส่วนตัวเราก็จะออกมาทำอาหารรอแขกไว้ทานตอนเย็น พอแขกพักผ่อนได้สักหน่อยเราก็จะนัดแขกให้มารวมตัวกันที่ศาลาอเนกประสงค์ประมาณ 6 โมงเย็น เราจะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญให้แขกที่เข้ามาพักเสร็จแล้วก็จะรับประทานอาหาร สำหรับอาหารเอาไว้ต้อนรับแขกเราเรียกว่า “ทานข้าวพาลง” และก็จะชมการแสดงของเยาวชนเราไปพร้อมๆ ด้วย ประมาณ 4-5 ทุ่ม เราก็จะมารับแขกเรากลับที่พัก เราก็จะนั่งพูดคุยกับแขกสักพักเราก็จะบอกแขกพักผ่อนตามสบาย พอถึงตอนเช้าเราก็เตรียมกาแฟเอาไว้ให้สำหรับแขก และเราก็ออกมาเตรียมอาหารตอนเช้า และสำหรับแขกบ้านหลังไหนอยากจะได้บาตรเราก็จะเตรียมข้าวไว้ให้ สำหรับอาหารตอนเช้าเราก็จะมีข้าวต้ม ไข่เค็มเตรียมเอาไว้ให้ทาน ตอนจะกลับกลุ่มแม่บ้านก็จะเดินมาส่งแขกขึ้นรถ พร้อมมอบของที่ระลึกที่ทางกลุ่มแม่บ้านเราจัดเตรียมเอาไว้ให้ กลุ่มแม่บ้านก็จะพากันยืนเข้าแถวเรียงกัน

เป็นแถว ตอนแขกกลับเราก็จะยกมือไหว้ และโบกมือลา เป็นการเสร็จขั้นตอนการต้อนรับ”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 4 ณ วัดธรรมรัตนารบ้านจอมแจ้ง

“...การต้อนรับก็จะมีคณะศึกษาดูงานลงรถมา ทางกลุ่มแม่บ้านก็จะมาขึ้นรถต้อนรับ มอบพวงมาลัยให้ ทางประธานก็จะเชิญทางคณะเข้าสู่ศูนย์อาคารอเนกประสงค์ เพื่อรับฟังการบรรยายจากกำหนดถึงความเป็นมาของหมู่บ้านและให้ทางคณะได้ฟังเรื่องของกฎกติกาของหมู่บ้าน ต่อมาเจ้าของบ้านก็มาขึ้นเรียงแถวว่าคนไหนจะเอาไป 5 คน หรือคนนั้นเอาไป 4 คน แล้วก็เดินตามกันไปดูบ้านที่พัก อาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้า นอนพักผ่อนสักหน่อยก็ค่อยออกมารวมกันอยู่ตรงที่อาคารอเนกประสงค์และมีการทำบายศรีสู่ขวัญให้ และมีพาแลงให้ มีวัฒนธรรมจะเป็นนักเรียนมารำให้ชม พอทานข้าวเสร็จกลุ่มแม่บ้านก็จะเชิญมารำวงสามัคคีประมาณ 4 ทุ่ม หรือ 5 ทุ่ม ก็จะกลับไปนอนพัก ตื่นเช้าขึ้นมาเจ้าของบ้านก็จะเตรียมข้าวเหนียวใส่บาตร แล้วก็มากินข้าวต้ม พอทางคณะทานข้าวต้มเสร็จ ก็จะมีการจัดฐานสาธิตดูงาน ทางกรรมการก็จะจัดเป็นฐานๆ ไว้ คือถ้าหน่วยงานไหนอยากที่จะดูการสาธิตถั่วตัด เรา ก็จะเตรียมอุปกรณ์การสาธิตไว้ สมมุติสาธิตขนมถั่วตัดหนึ่งหม้อ 500 บาท เราก็จะสาธิตไปพร้อมชิมถ้าเหลือจากที่หน่วยงานชิมแล้วเราก็จะห่อให้กลับบ้าน ในการให้บริการของโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้งถ้ามา 20 คนก็จะคิดแพงหน่อย แต่ถ้ามาต่ำกว่า 50 คนเราก็จะคิดหัวละ 400 บาท แต่ถ้ามา 50 คนขึ้นไปทางเราก็จะคิดเพียงแค่หัวละ 350 บาท”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 5 ณ ศาลาคุ่ม 4 บ้านจอมแจ้ง

“...คือเราต้องมีความพร้อมก่อนที่จะรับแขก เราต้องดูว่าวันที่เราจะรับแขกเราจะสะดวกหรือเปล่า ถ้าเราจะต้องรับแขกเราก็ต้องมีความพร้อมทั้งที่นอน หมอน ผ้าห่ม ห้องน้ำ และก็ภายในบ้านต้องให้สะอาด เพื่อที่จะเตรียมรับแขก ทางประธานจะแจ้งล่วงหน้าก่อน 2 วันว่าบ้านหลังไหนจะรับแขก ถ้าเราจะเอาแขก 2 วันเราจะไม่ไปยุ่งกับทางวัด เพื่อที่จะได้ทำความสะอาดบ้านของตนเอง

สนทนากลุ่มครั้งที่ 6 ณ บ้านแม่สมัย ชนชนะกุล บ้านจอมแจ้ง

“...ในส่วนของการต้อนรับก็จะมีคณะลงรถมา ทางกลุ่มแม่บ้านก็จะมาขึ้นรถต้อนรับ มอบพวงมาลัยให้ ทางประธานก็จะเชิญทางคณะเข้าสู่ศูนย์อาคารอเนกประสงค์ เพื่อทำรับฟังการบรรยายจากกำหนดถึงความเป็นมาของหมู่บ้านและให้ทางคณะได้ฟังเรื่องของกฎกติกาของหมู่บ้าน ต่อมาเจ้าของบ้านก็ต้องมาขึ้นเรียงแถวว่าคนไหนจะ

เอาไป 5 คน หรือคนนั้นเอาไป 4 คนแล้วก็เดินตามกันไปดูบ้านที่ปัก ทำการอาบน้ำ เปลี่ยนเสื้อผ้า นอนพักผ่อนสักหน่อยก็ค่อยออกมารวมกันอยู่ตรงที่อาคาร อเนกประสงค์และมีการทำบายศรีสู่ขวัญให้ และมีพาแลงให้ มีวัฒนธรรมมารำให้ชม พอทานข้าวเสร็จก็จะมีกลุ่มแม่บ้านเชิญมารำวงสามัคคี อยู่กันประมาณ 4 หมู่ หรือ 5 หมู่ แล้วก็กลับไปนอนพัก ตื่นเช้าขึ้นมาใครอยากจะใส่บาตร เจ้าของบ้านก็จะ เตรียมข้าวเหนียวให้แขกใครแขกมัน ใส่บาตรแล้วก็จะกลับเข้ามากินข้าวต้ม พอทางคณะทานข้าวต้มเสร็จก็จะมีการจัดฐานสาธิตให้ดู คือถ้าหน่วยงานไหนอยากจะ ดูการสาธิตถั่วตัด เราก็จะเตรียมอุปกรณ์การสาธิตไว้ เราก็จะสาธิตไปพร้อมชิม”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 17 ณ วัดธรรมรัตนากรบ้านจอมแจ้ง

ในการให้บริการของหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง เมื่อผู้ใช้บริการติดต่อขอใช้ บริการโฮมสเตย์พร้อมแจ้งความต้องการและตกลงราคากันแล้ว ทางคณะกรรมการฯ จะจัด กิจกรรมให้แก่ผู้เข้าพักในหลายอย่าง เช่น

1) ศึกษาดูงาน ชมการสาธิตและร่วมลงมือทำ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแปรรูป/ถนอมอาหารเช่น ถั่วตัด งาตัด ถั่วอบสมุนไพร ไข่พอกเค็มจากดินจอมปลวก กล้วยกรอบ ไข่กรอบจากปลาทราย ขนมจีน น้ำพริกไข่เค็ม เป็นต้น

2) ปั่นจักรยาน/เดินออกกำลังกาย เพื่อชมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ ศูนย์สาธิตการตลาด โรงสีชุมชน การทำปุ๋ยชีวภาพ การจักสาน การเพาะเห็ด การทอผ้า เป็นต้น

3) บายศรีสู่ขวัญและรับประทานอาหารพื้นบ้าน (พาแลง) ชมการแสดง ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน การแสดงรำพื้นเมือง การแสดงดนตรีพื้นเมืองของกลุ่มเยาวชน (แลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม) แล้วเข้าพัก

4) ดอนเข้าร่วมสืบสานอนุรักษ์ประเพณีของชาวพุทธ ทำบุญ ตักบาตร และรับประทานอาหาร

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่เตรียมไว้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้มาพักได้มีส่วนร่วมกับชาวบ้านและเกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง ได้สัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นบ้านตลอดการพักในโฮมสเตย์ นอกจากนี้คณะกรรมการฯ ยังได้ จัดกิจกรรมเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) การล่องเรือตามลำน้ำโขง
- 2) สัมผัสวิถีชีวิตชาวประมง ล่องอวน ตูปลาน้ำโขง
- 3) ขี่จักรยานไปทัศนศึกษา ณ ศูนย์ทดลองหม่อนไหมจังหวัดหนองคาย โดยมีจักรยานไว้บริการฟรี
- 4) การสาธิตการทำนาเกี่ยวข้าว นวดข้าว

ทั้งนี้ ผู้ที่ต้องการใช้บริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ของบ้านจอมแจ้ง จะต้องดำเนินการติดต่อกับคณะกรรมการฯ ซึ่งขั้นตอนในการเข้าพัก ประกอบด้วย

1) นักท่องเที่ยวจะต้องแจ้งวันที่ เวลา และจำนวนคนที่ จะเข้าพักใน หมู่บ้านโฮมสเตย์

2) ก่อนนักท่องเที่ยวจะเข้าพักในบ้าน จะมีการรวมตัวกันที่ศาลา อเนกประสงค์ของหมู่บ้านก่อน

3) ผู้นำหมู่บ้าน หรือผู้นำกลุ่มจะประชาสัมพันธ์ให้เจ้าของบ้านพัก รับรองมารับนักท่องเที่ยว

4) รับประทานอาหารเย็นร่วมกันที่อาคารอเนกประสงค์ก่อนเข้า บ้านพักรับรอง

5) เสร็จจากรับประทานอาหารเย็น เจ้าของบ้านพักรับรองจะพานักท่องเที่ยวเข้าบ้านรับรอง

6) ถ้านักท่องเที่ยวต้องการอาหารหรือสิ่งอื่นใดเพิ่มเติม นอกเหนือจาก ที่บ้านพักรับรองจัดให้หรือตามที่ได้ตกลงกันไว้ นักท่องเที่ยวต้องออกค่าใช้จ่ายเอง

ซึ่ง ข้อตกลงที่ทางคณะกรรมการฯ ได้วางไว้สำหรับผู้เข้าพักโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง ประกอบด้วย

1) ผู้เข้าพักโฮมสเตย์ต้องจองล่วงหน้า 1 สัปดาห์ โดยติดต่อทาง คณะกรรมการฯ หรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ

2) จ่ายค่ามัดจำล่วงหน้า จำนวนร้อยละ 30 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

3) ถ้าเข้าพักเป็นหมู่คณะ จะจัดให้พักแยกชาย-หญิง

4) ผู้เข้าพักสามารถฝากทรัพย์สินของมีค่าไว้กับเจ้าของบ้านได้ โดยจะมีตู้เก็บให้อย่างปลอดภัย

5) ห้ามผู้เข้าพักทะเลาะวิวาทหรือก่อความรำคาญให้แก่ผู้อื่น

6) การจ่ายเงินค่าที่พักและบริการทั้งหมด ให้จ่ายในวันแรกของการเข้าพัก

12.5 การมีส่วนร่วม

หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนจากหลายกลุ่ม ทุกเพศทุกวัยเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ร่วมกันในการประกอบธุรกิจชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มทอผ้า กลุ่มเกษตร เป็นต้น รวมถึงการดึงสถาบันทางสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกิจกรรม เช่น วัด โรงเรียน เป็นต้น ซึ่งยังเป็นการเปิดช่องทางการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มสมาชิกกว้างมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนสามารถเลือกกิจกรรมที่ตนเองถนัด เพื่อเข้าเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจชุมชนได้ในหลายรูปแบบ สามารถลดความตึงเครียดและความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในหมู่บ้านได้ การสร้างการมี

ส่วนร่วมของกลุ่มที่หลากหลายในหมู่บ้านนี้เอง ที่ทำให้ธุรกิจชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์มีความเข้มแข็ง เพราะทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของในธุรกิจชุมชนของหมู่บ้านตนเอง ซึ่งทุกคนจะช่วยเหลือกัน ให้ความร่วมมือ และผลักดันไปสู่ความสำเร็จด้วยกันที่ทุกคนถือเป็นความภาคภูมิใจร่วมกัน

“...ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกโฮมสเตย์ ก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกหลังคาเรือน เช่น ลูกหลานของเขาจะมาแสดงโชว์ก็ได้ค่าตอบแทน หรือคนเฒ่าคนแก่ก็ให้มาร่วมในกิจกรรมบายศรีสู่ขวัญก็ได้รับค่าตอบแทนทุกคน หรือใครอยากเข้าร่วมกิจกรรมอะไรก็ร่วมได้หมด มีรายได้กระจายไปได้ทั่วถึงทุกคนทุกครัวเรือน

กลุ่มแม่บ้านที่จัดโฮมสเตย์ เพราะว่าการรับรองคือแม่บ้านมีส่วนร่วมตลอด คือ เขาก็ทำอาหาร พวงมาลัย ทุกอย่างคือแม่บ้าน ถ้าไม่มีแม่บ้านโฮมสเตย์ก็ไปไม่ได้คือกัน ก็มีแม่บ้านช่วยปรับปรุง ต้อนรับ ทำอาหาร วัฒนธรรมนี้เด็กน้อยมารำแสดงวัฒนธรรมโรงเรียน วัฒนธรรมแม่บ้านก็จะร่วมสามัคคี”

ยุ่น สุริษา, ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...เด็กน้อยก็มายืนแถวต้อนรับให้พวงมาลัย ผู้เฒ่ามาผูกข้อมือให้เขากระจายรายได้ทางวัดเขาก็อาศัยบางอย่างเขาบ่มีเขาก็ว่าปู่อยากได้นั้นอยากได้นี้ บ่ว่าวัด บ่ว่าโรงเรียน บ่ว่า ผอ. ก็ให้นักเรียนมารำมาแสดงวัฒนธรรมในตอนกลางคืน เขาจะดึงเข้ามาทำงานในตรงนี้ทุกหน่วยทุกกลุ่มทุกคนนะคะ

กุหลาบ พวงสาเก, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...ส่วนลูกหลานเยาวชนก็มาแสดงวัฒนธรรมได้ผู้ละ 100-200 บาท บ่ได้เดือดร้อนพอกับแม่ อันนี้รู้สึกที่ดีขึ้น แต่ก่อนขอแต่พ่อแม่ลูกเดียว ลูกหลานก็ดึงเข้ามาบ่ยากให้ไปขี่รถเล่นหรือมั่วสุมยาเสพติดต่าง ๆ นี่ก็คือเป็นความที่รายได้ แล้วก็เป็นที่มีส่วนร่วม เราก็จะมีพราหมณ์และผู้สูงอายุมาบายศรีสู่ขวัญให้ หลังจากนั้นแม่บ้านก็จะจัดพาแลง ชันโตก เป็นประเพณีอีสาน แล้วเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน แล้วก็จัดให้มีเด็กนักเรียนและเยาวชนในหมู่บ้านมาแสดงโปงลาง และพ้อนรำให้แขกได้ชมเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม”

อารี วิพบุตร, อดีตกำนันตำบลสีกาย

“ผู้เฒ่าเขาก็มีส่วนร่วมตรงบายศรีสู่ขวัญผูกข้อมือต่อแขน เขาก็ดีใจผู้เฒ่าผูกแขนให้อยู่ดีมีเฮง สุขภาพแข็งแรงเด้อ บางคนก็ให้ทำมาค้าขึ้น”

แซม หินวันต์, ผู้ใหญ่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...เพราะมีความร่วมมือกัน ไม่มีการแตกแยกกัน ร่วมมือกันก็คือว่าทำงานอะไรก็ต้องมาช่วยกัน มีการแบ่งหน้าที่กันให้คนนั้นทำอย่างนี้ ให้คนนั้นทำอย่างนั้นจะแบ่งงานกันช่วยเหลือกัน จะไม่มีการพุดให้กัน ถ้าใครมีหน้าที่อะไรก็จะทำในส่วนของหน้าที่ของตน

สนทนากลุ่มครั้งที่ 2 ณ บ้านแม่ยูน สุริษา บ้านจอมแจ้ง

“...ในส่วนของโรงเรียนก็มีส่วนร่วมในการจัดทำโฮมสเตย์ ก็จะมีนักเรียนมาแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้านให้คณะศึกษาดูงานชมในเวลาตอนกลางวัน และในส่วนของคุณครูประจำโรงเรียนบ้านจอมแจ้งก็จะมาเป็นบางครั้งที่ได้รับการเชิญจากคณะกรรมการ”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 4 ณ วัดธรรมรัตนากรบ้านจอมแจ้ง

“...เวลาจะพัฒนาหมู่บ้านทางผู้นำชุมชนก็จะประกาศบอกให้ทำความสะอาด ทางลูกบ้านก็จะพากันออกไปทำความสะอาดช่วยกันหมด มีความร่วมมือกันดี ชาวบ้านก็ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่มีการเถียงกันในหมู่บ้าน ในส่วนของผักสวนครัวที่เราปลูกกันไว้เวลาที่แขกเข้ามาพักเรามีเราก็สามารถนำไปขายให้กับทางกลุ่มโฮมสเตย์ได้ เหลือจากนั้นเราก็สามารถนำมาไว้กินภายในครอบครัวของเรา สำหรับวัยรุ่น วันไหนที่มีแขกเข้ามาพักวัยรุ่นบ้านนี้จะไม่มีการส่งเสียงดังหรือซี้ดเสียงดัง ๆ ตามหมู่บ้าน เวลาแขกเข้ามาพักจะเงียบมากจะไม่มีเสียงดังเลย”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 8 ณ ศาลาคุ่ม 4 บ้านจอมแจ้ง

“...มีการจัดชุดอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และชุดรักษาความปลอดภัยภายในหมู่บ้าน (ชรบ.) เพื่อที่จะรักษาความปลอดภัยให้แขกที่เข้ามาพักโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้งตลอดเวลา ผู้เฒ่าของบ้านจอมแจ้งก็มีส่วนร่วมในพิธีบายศรีสู่ขวัญ”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 9 ณ บ้านพ่อบุญโฮม จิตมาลย์ บ้านจอมแจ้ง

“...โรงเรียน คือ นักเรียน ท่าน ผอ. ก็จะให้นักเรียนมารำมาแสดงวัฒนธรรมให้ทางคณะศึกษาที่มาดูงานชมตอนกลางวัน ส่วนทางวัดเราก็อาศัยพื้นที่หรืออุปกรณ์บางอย่างที่เราไม่มี”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 18 ณ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) บ้านจอมแจ้ง

นอกจากนี้ ยังรวมถึงผลการประชุมเชิงปฏิบัติการหมู่บ้านจอมแจ้ง เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ.2554 ณ ศาลาประชาคมวัดธรรมรัตนากร ซึ่งที่ประชุมได้ร่วมกันสรุปถึงกลุ่มในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำโฮมสเตย์ ดังนี้

- 1) กลุ่มแม่บ้าน จัดเตรียมสถานที่ วานแผนการทำงาน ให้การต้อนรับ ทำอาหาร ติดต่อประสานงาน จัดสาริตให้ความรู้
- 2) กลุ่มออมทรัพย์ ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม
- 3) กลุ่มผู้สูงอายุ เข้าร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ ผูกข้อต่อแขน
- 4) กลุ่มเยาวชน รับผิดชอบ แสดงวัฒนธรรม
- 5) กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ ให้ความรู้เรื่องปุ๋ยชีวภาพ ปลูกผักปลอดสารพิษ
- 6) กลุ่มผู้นำชุมชน รักษาความปลอดภัย
- 7) กลุ่มไร่นาสวนผสม ให้ความรู้การทำเกษตรกรรม
- 8) กลุ่ม อสม. ดูแลเรื่องสุขอนามัยความสะอาด

ตารางที่ 4.7 ตัวชี้วัดด้านร่วมใจพัฒนาของบ้านจอมแจ้ง

ตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)	จำนวนที่สำรวจทั้งหมด	ผ่านเกณฑ์		เป้าหมาย(ร้อยละ)	จำนวนที่ต้องแก้ไข
		จำนวน	ร้อยละ		
1. คนในครัวเรือน เป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบล	102คร.	102คร.	100	95	- คร.
2. คนในครัวเรือน ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณณะของชุมชน/ท้องถิ่น	102คร.	102คร.	100	95	- คร.
3. คนในครัวเรือน ร่วมทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน/ชุมชน	102คร.	102คร.	100	90	- คร.
4. คนในครัวเรือน ร่วมทำกิจกรรมสาธารณณะของหมู่บ้าน/ชุมชน	102คร.	102คร.	100	100	- คร.
5. คนที่มีสิทธิ์ได้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง	271คน	271คน	100	90	- คน

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนเมืองหนองคาย, 29 พฤศจิกายน 2554.

จากตารางที่ 4.7 เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) หมวดที่ 6 ร่วมใจพัฒนา (ประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมกันรักษาสิทธิของตนเองเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น) จะเห็นว่าชาวบ้านจอมแจ่งล้วนมีมีจิตสำนึกและร่วมกันรักษาสิทธิของตนเองเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่นอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ในทุกตัวชี้วัด

จะเห็นได้ว่า ทุกกลุ่มและทุกคนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมโฮมสเตย์ไม่ว่าจะเป็น การเข้าร่วมแบบรายบุคคล ในรายการกิจกรรมที่วางแผนจากงานปกติ เช่น นักเรียน ผู้สูงอายุ เป็นต้น หรือการมีส่วนร่วมในฐานะกลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มอสม. เป็นต้น หรือการมีส่วนร่วมในฐานะสถาบันทางสังคมในชุมชน เช่น วัด โรงเรียน เป็นต้น

12.6 หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ่ง ได้รับการสนับสนุน และความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐทั้งภายในและภายนอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือในด้านการประชาสัมพันธ์ การให้บริการ ศึกษาดูงาน และการส่งเสริมความรู้ให้แก่ชาวบ้าน เช่น การทำอาหาร การรับแขก การจดทะเบียนผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อ เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานและเงินทุนของหน่วยงาน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลสีกายให้การสนับสนุนภาชนะขันโตกและเงินช่วยเหลือสนับสนุน การท่องเที่ยวจังหวัดหนองคายช่วยการเผยแพร่กิจกรรมโฮมสเตย์ให้เป็นที่รู้จักแก่คณะกลุ่มคนทั่วไป ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ให้การสนับสนุนเงินกู้ยืมกับกลุ่มอาชีพฯ และมีการฝากเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านที่ได้รับมาจากโครงการกู้ยืมหมู่บ้าน

“...พัฒนาชุมชนก็มาสอนการทำถั่วตัด ไข่เค็ม ให้ความรู้ ให้กลุ่มโฮมสเตย์ไปเขียนการทำอาหาร ให้งบประมาณมาปรับแต่งบ้านเปิดหมู่บ้านท่องเที่ยว การศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) ก็ให้ความรู้ ให้เงินหมุนเวียน เงินแสนบาท ยืมบ่มีดอก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ให้แก้อี้ ให้โต๊ะ ให้คอมพิวเตอร์ ให้เงินเก้าแสนบาท ส่งคืนแล้วห้าแสนบาท ให้อุปกรณ์การทำปลาร้า ให้เงินแสนบาท มาบริหารกันเอง แล้วก็ให้กล่องไข่ ให้สติ๊กเกอร์ หน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ 25 คือทหาร แล้วก็ศูนย์วัฒนธรรมให้เงินมาหาเครื่องวัฒนธรรมเป็นไทเป็นคาด ให้เด็กน้อยสืบสานวัฒนธรรมให้เงินมาหนึ่งแสนบาท มาบริหารกันเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ก็ให้เงินมาปรับปรุงวิว ทิวทัศน์ริมโขงปีละสองสามหมื่นบาท ธนาคารออมสินก็ให้แก้อี้ โต๊ะกินข้าว แล้วก็ให้เงินสนับสนุนเข้ามาในกลุ่มแสนสองพันบาท มาจัดการเพื่อเปิดป้ายศูนย์การเรียนรู้ สหกรณ์บัญชีก็ให้เงินมาประมาณหกพันบาท ค่ายสุรศักดิ์มนตรีก็ให้เครื่องพลังแสงอาทิตย์ แล้วก็หอบประชุมของผู้ว่าซีอีโอของท่านวงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พาณิชย์ จากห้องนั้นมาหอบเก้าของหน่วยเคลื่อนที่อุตสาหกรรมก็ให้ถุงโอท็อป ให้ฉลากสติ๊กเกอร์ องค์การบริหารส่วนตำบลสีกาย (อบต.สีกาย) ให้เงินมาหมุนเวียนปรับปรุงพัฒนาโฮมสเตย์และกลุ่มเป็นเงิน

100,000 บาท ยืมโดยไม่มีดอก หน่วยงานที่ไปได้กล่าวก็ให้กำลังใจและสนับสนุนในหมู่บ้านจอมแจ้งทุกกลุ่ม”

กุหลาบ พวงสาเก, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...มีหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาก็มีพัฒนาชุมชน (พช.) สนับสนุนให้กลุ่มออมทรัพย์หกหมื่นบาท มีอุตสาหกรรมการเกษตร อยู่ใกล้เขาก็ือนายกองค้การบริหารส่วนตำบลที่จะมาเป็นที่ปรึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ขอเข้ามามีส่วนร่วม สาธารณสุขเข้ามาตรวจคุณภาพ ก่อนจะให้ อย. ก่อนเขาจะได้สี่ดาวห้าดาว”

อารี วิพบุตร, อดีตกำนันตำบลสีกาย

“...หน่วยงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ให้เงินช่วยเหลือปีละ 2-3 หมื่น ก็นำมาซื้อกระบือ ซึ่งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ให้ 20,000 บาท”

ย่น สุริษา, ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...อบต. ก็ช่วยกลุ่มแม่บ้าน ทางจังหวัดก็มีพัฒนาชุมชน เกษตรเข้ามาช่วย แบบว่าก็แทบทุกหน่วยงาน บ่ว่าเงินก็มาช่วย ธกส. คือกันมาสนับสนุน มาจัดมาอบรมหลายเทื่อแล้วอยู่บ้านเฮานี้”

กุดำ วิพบุตร, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...ผู้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งหมู่บ้านโฮมสเตย์มาหลายฝ่าย เช่น ตชด. มาช่วยทำไร่ ช่วยพัฒนาและจัดระเบียบหมู่บ้าน พัฒนาการกิตติรัตน์ พัฒนาการพูนลาภ พัฒนาการทัตพล มาช่วยฝึกฝนอบรมให้ ตรงไหนขาด ตรงไหนไม่พร้อมก็มาช่วยจัด ช่วยเสริมให้ ตชด. นี้จะช่วยเยอะที่สุด ต่อมาก็มีตำรวจเข้ามาอบรมให้เรื่อย ๆ”

สมาน จิตมาน, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...โฮมสเตย์ก็ได้รับการสนับสนุนจากทางหน่วยงานราชการ อย่างเช่น มีเงินมาอุดหนุนในกลุ่ม ช่วยสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ ถ้าบ่มีหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐเข้ามาดูแลให้ความช่วยเหลือก็จะยากลำบากกว่านี้ แล้วก็มีเงินสมทบกับเงินกองกลางที่ได้จากการขายสินค้า OTOP ของกลุ่มแม่บ้าน มาช่วยในการพัฒนาปรับปรุงตรงนี้เพิ่มอีก”

คำ จิตมาลย์, สมาชิกกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...เริ่มแรกก็พัฒนาชุมชนมาตั้งให้ ได้เงินมาสี่หมื่นบาท ปีต่อมาก็ห้าหมื่นหมื่น พอเขาขายได้กำไรหลายแล้วเขาก็ฝากคืนให้ เป็นเงินเขานั้นแหละบ่เรียกเรื่องคืน คือเขาจะมาซ่อมหลังคาถาก็ถอนได้ มีก็ฝากคืนคือเก่า ทั้งหมดทั้งกำไรได้เป็นแสนแล้ว”

มัน สีเพ็ญ, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...ก็เป็นเรื่องโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ไฟฟ้า ปรับภูมิทัศน์ ส่งไปอบรม ก็พากันกลุ่มเข้าไปดูงาน มาขยายผลเข้าบ้านสี่กายเหนือ ปี 47 ตำบลละล้าน ผมก็มาตั้งกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาอยู่ในวัด ระดมทุนก็สี่ห้าแสน สร้างศูนย์เรียนรู้ สวนสมุนไพร ปรับปรุงโรงงาน โรงครัว โรงเรือน ไฟฟ้าขยายออกไป ปรับภูมิทัศน์ ปรับเส้นทาง ปลูกต้นไม้ ผมเน้นการบริหารทางพื้นฐานให้”

สอนรัก อ่อนพรหม, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสี่กาย

“...ก็มีมาสนับสนุนเมื่อเราขอไปไม่ว่าอยากจะได้กระเบื้อง หรืออยากให้มีปรับปรุงห้องน้ำ เขาก็จะมาทำอะไรแบบนี้ ทาง อบต. ก็จะให้งบมา แต่ทางนี้ อบต. ก็เป็นเพียงแค่ อบต. เล็กๆ ให้ก็ให้ไม่เยอะ ให้มากก็แค่ 10,000 - 20,000 บาทเท่านั้น”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 4 ณ วัดธรรมรัตนากรบ้านจอมแจ้ง

“...การจัดตั้งกลุ่ม มีหน่วยงานทางภาครัฐเข้ามาให้การสนับสนุน เพราะตอนนั้นยังไม่มีหน่วยงานของ อบต. เข้ามา ยังเป็นของสภาตำบลอยู่ คือ มีผู้ใหญ่บ้านและกำนันช่วยกันเป็นผู้จัดการบริหารกันเอง ในชุมชนจะทำอะไรก็ต้องพากันรวมตัวกันทำเอง ต่อมาก็มีหน่วยงานต่างๆ และ อบต. เข้ามาให้การสนับสนุน มีสาธารณสุขเข้ามา มี ทรกส. หนองคายของเราเข้ามามีกองทุนมาสนับสนุนให้เงิน 60,000 บาท อยู่ต่อมาก็จะมีทางอุตสาหกรรมและการเกษตรเข้ามาทำการอบรมให้กับกลุ่มแม่บ้าน ปัจจุบันนี้ก็มีทุกหน่วยงาน”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 17 ณ วัดธรรมรัตนากรบ้านจอมแจ้ง

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการหมู่บ้านจอมแจ้ง เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ณ ศาลาประชาคมวัดธรรมรัตนากร ที่ประชุมได้ร่วมกันสรุปหน่วยงานที่สนับสนุนหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้งไว้ ดังนี้

- 1) สำนักงานเกษตรจังหวัด ให้ความรู้การทำถั่วตัด ไข่เค็ม
- 2) กรมการพัฒนาชุมชน ให้ความรู้และอุปกรณ์การผลิต
- 3) การศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิต
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้เงินมาหมุนเวียนภายในกลุ่ม

- 5) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ให้ความรู้และอุปกรณ์ โต้ะ แก้อื้อ ฯลฯ
- 6) หน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ 25 ให้เครื่องทำปลาจั่ว
- 7) ธนาคารออมสิน ให้โต้ะ แก้อื้อใช้สำหรับไว้วางอาหาร
- 8) องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย (อบจ.) ให้วัตถุดิบและทุนสำหรับในการผลิต
- 9) ผู้ว่าฯ CEO (นายวงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พาณิชย์) ได้สร้างหอประชุมอเนกประสงค์ให้ไว้เพื่อในการต้อนรับแขกที่มาเยือน
- 10) สหกรณ์จังหวัดหนองคาย ได้ช่วยสอนการทำบัญชีรายรับ รายจ่ายภายในแต่ละกลุ่มให้
- 11) กองกำกับค่ายสุรศักดิ์มนตรี ช่วยต่อเติม ซ่อมแซมอาคาร
- 12) กระทรวงอุตสาหกรรมได้ให้มาตรฐาน อย. ฉลากและบรรจุภัณฑ์เพื่อใช้บรรจุผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็นถั่วตัด ถั่วอบสมุนไพร และไข่เค็ม

12.7 ผลที่ได้รับ

สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากมีการเปิดเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ ได้ส่งผลทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านจอมแจ้งดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคมนาคม มีถนนคอนกรีตทุกซอยในหมู่บ้าน ทุกหลังคาเรือนมีไฟฟ้าใช้ มีน้ำประปาใช้ มีการปกครองที่เข้มแข็ง มีความปลอดภัยในชีวิตของชาวบ้านมากขึ้น ที่สำคัญคือมีอาชีพและมีรายได้เสริม ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในหมู่บ้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน

“...มีรายได้ประมาณ 5-6 พันต่อเดือน ใครมีอะไรก็เอาไปขายให้กับแม่บ้าน ทำอาหาร ปลูกกันเองขายให้กันเอง ปลูกมันแกว มันเทศ กระเทียม หัวหอม ผักกาด ผักโขมเกลือขึ้นตามริมแม่น้ำโขงขึ้นเองตามธรรมชาติไม่ต้องซื้อไม่ต้องปลูก ข้าวก็ซื้อกับชาวบ้านเราเอง รายได้กระจายกันทั่วหมู่บ้านว่าจะได้แต่กลุ่มนี้กลุ่มเดียว เด็กก็ได้เงิน คนแก่ก็ได้เงิน ผู้ใดไปเสียดงานนำพวกแม่ก็ได้เงิน ได้ก็ได้พอได้อยู่ได้กิน ได้เป็นค่าใช้จ่าย พอค่าน้ำค่าไฟ มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง พัฒนาดีขึ้นกว่าเก่าเพราะว่ามันมีรายได้เสริม อันรายได้หลักของเขาก็คือเฮ็ดไร่เฮ็ดนา โฮมสเตย์เป็นรายได้เสริมและก็ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เปลี่ยนไปหลายบ้านเรือนก็สะอาด ปรับปรุงครัวเรือนให้นำอยู่ เจอคนหลายต่างบ้านต่างเมืองต่างจังหวัดผู้ไม่เคยเห็นก็ได้เห็น”

ยูน สุริษา, ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...ดีขึ้น ที่ว่ามันดีขึ้นบ้าน วัด โรงเรียนก็มีส่วนร่วม มีรายได้เสริม ผู้ที่เคยมีรายได้ก็ มีรายได้ เฮ็ดโฮมสเตย์ผู้ปรับคณะดูงาน ปรับคณะไปนอนก็มาเฮ็ดอาหาร คือว่าดีใจ นะคะ ที่เห็นพี่น้องหลายบ้านหลายเมืองแต่ละมือมายืนมารับมาเห็นพี่เห็นน้อง รู้สึกว่าดีใจ”

กุหลาบ พวงสาเก, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...โฮมสเตย์นี้ก็ดีสองอย่าง คือ มีรายได้ในครอบครัว ถ้ามาพักก็ได้เอื้อนละร้อยต่อ คน คือคืนนี้มาหกคนก็ได้หกร้อย เหลือจากนั้นก็ไปค่าอาหารการกิน ข้าวต้ม กาแฟ แต่หลักๆ เอื้อนนี้ได้อยู่แล้ว สองได้ผลที่สุดคือ ให้ประชากรเฮ็ดสามัคคีกัน สามัคคีกันดีที่สุดในจุดนี้ พอว่าหลักคือสามัคคี ถ้าอยู่ไผ่อยู่มันจะเว้าคนละ แ่งละแนวไป อันนี้เว้าผู้หนึ่งแล้วก็แล้วไป ส่วนรายได้แยกออกเป็นส่วนตัว ไป นี้ก็ค่าน้ำ น้ำปุ๋ยน้ำปลา แนวมันดีมันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน แลกเปลี่ยนหัวคิดกัน คือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทางกรุงเทพเป็นจังหวัดคือได้ย่อนถามกันประสบการณ์ตรงนี้”

เข้ม หินवंต์, ผู้ใหญ่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์หลายอย่าง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทางเขาเฮ็ดหยั่ง ทาง เขาเฮ็ดหยั่ง ถามไต่กันไปกันมา ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน”

ป๋อง สุริษา, เภรญญิกกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...เฮ็ดเปิดเฮ็ดแบบนี้บ้านช่องเฮาก็สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น ได้รู้จักคนหลาย ขึ้น เห็นว่ามาเบิ่งหมู่บ้านเฮามันสะอาดสะอาด ทางกลุ่มจ่ายให้คนละ 100 มา 5 คน เฮาก็ได้ 500 แต่ว่าหัก 20 บาท ไปให้วัด เหลือ 80 บาท มีโฮมสเตย์มีความภูมิใจ มี คนมาอยู่บ้านเฮาก็ได้รู้จักคนที่มาพัก”

รัตนารักษ์ โมดาคำ, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...ดีคือกัน ดีอยู่ ดีคือมันดังไปไหนเขาก็ว่าจอมแจ้ง ภูมิใจบ้านเจ้าของเพราะแขกมา หลาย จอมแจ้งคนมาหลายมีชื่อเสียง ไปอบรมเผิ่นว่าจอมแจ้งตั้งนะจอมแจ้ง”

ริ้ว พลศรี, ประธานกลุ่ม อสม. บ้านจอมแจ้ง

“...ดีอยู่เพราะว่าเขาก็ได้เห็น พบปะสังสรรค์กับพี่น้องบ้านไกล ดีใจอยู่ได้เห็นหลาย คน เห็นหลายบ้าน แล้วก็ได้รับความรู้แลกเปลี่ยนจากเผิ่น เผิ่นก็เว้าเรื่องบ้านเผิ่น เฮา ก็เว้าเรื่องบ้านเฮาให้ฟังแลกกัน แลกเปลี่ยนความรู้กัน”

สมบัติ มาตวงค์, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...รายได้ดีนะ ชีวิตเขาดีขึ้น แม่บ้านก็เฮ็ดดี มีชื่อเสียงดังดี ดังอีหลีบ่แม่นว่าเว้าแต่
เชื่อได้ ทางคณะกรรมการเฮ็ดมีศิลป์ บ่มีใผจะทิ้งใผนะช่วยกันหมด”

สมพาน อ่อนนาไซ, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...เป็นสมาชิกโฮมสเตย์เริ่มแรก ตั้งแต่มีโฮมสเตย์มาดีดีมาก เพราะทำให้ชาวบ้าน
เกิดความสามัคคีกัน เศรษฐกิจก็ดีขึ้น มีอาชีพทำนา ทำสวน ปลูกผัก มะเขือ
เพราะว่าบ้านเราดินดี มีคลองน้ำ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงสามารถไปด้วยกันได้
ดี โฮมสเตย์ทำให้มีรายได้กระจายได้ทั่วทุกคน โฮมสเตย์นี้แหละที่ทำให้หมู่บ้านเกิด
รายได้ มีคนมากินข้าวก็ต้องสั่งอาหาร ชาวบ้านก็ได้ขายอาหาร ผักที่นี้ก็เป็นผัก
ปลอดสารพิษ และชาวบ้านก็สามารถขายมันเทศ มันแกวได้รายได้ตั้งแต่ 1,000-
2,000 ก็มี เพราะนักท่องเที่ยวก็อยากได้ของฝากกลับบ้านก็ซื้อกันทีละเยอะๆ”

สมาน จิตมาน, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...ดีนะ ชาวบ้านมีรายได้เยอะ ทำผลิตภัณฑ์ของชุมชนแล้วหาอะไรมาขายเสริมไป
เรื่อยๆ แค่นี้จะมีรายได้เยอะ”

สงัด จันทะพล, ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอมแจ้ง

“...เปลี่ยนแปลงบ้านเขาก็สะอาด ห้องน้ำก็สะอาด ถ้าเขาจะรับแขกทุกมือเขาก็ต้อง
ให้ห้องน้ำห้องในสะอาด”

ประสงค์สิน หาบุญมี, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...ก็ภูมิใจอยู่ ยามมีคนมาเขาก็กวาดบ้าน เฝื่อนจะบอกเขาตอก เห็นเฝื่อนเฮ็ดเขาก็
อาย หน้าบ้านเห็นเฝื่อนกวาด เขาก็ต้องกวาดบ้านกวาดเฝื่อนให้สะอาดคือเฝื่อน จะบ่
ได้อายแขกเฝื่อนมา”

ฉวีวรรณ เหล่าหนาด, เพื่อนบ้านบ้านจอมแจ้ง

“...ได้เงินกับแขกนี้ล่ะ ได้ความรู้เพิ่มเติม ประสบการณ์ แขกคือพี่น้องมานอน
เฝื่อนเฮอันนี้ล่ะ”

ต้อย จิตมาน, รองประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...เป็นสมาชิกตั้งแต่เริ่มแรก มีโฮมสเตย์แล้วดีขึ้นเพราะว่ามีรายได้เข้ามา”

วิกิจ ตันนารัตน์, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...มีโฮมสเตย์แล้วดีมาก มีรายได้ เวลาแม่แขกเข้ามาก็ได้ขายพืชผักให้กลุ่มแม่บ้านนำไปทำอาหารให้แขก ทำให้มีรายได้ดีขึ้น รายได้ก็กระจายไปสู่หมู่บ้านทั่วทุกครอบครัว มีกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้าน มีสมุดออมทรัพย์ และสมุดบันทึกรายรับรายจ่าย ทำให้รู้ว่า มีรายรับ รายจ่ายเท่าไร และมีหน่วยงานของเกษตรมาให้ความรู้และช่วยดูแลเรื่องข้าว มีกลุ่มโค-กระบือ มีกองทุนปุ๋ย และหมู่บ้านก็มีชื่อเสียงมากในตอนที่มีนางงามมาช่วยดำเนิน ผู้นำก็ดีเยี่ยม แข็ง ชาวบ้านมีความเข้มแข็งสามัคคีกันดีมาก ช่วยเหลือกันทุกๆ ด้าน”

เทา พลศรี, เพื่อนบ้านบ้านจอมแจ้ง

“...โฮมสเตย์ก็ดียิ่ง พี่น้องมาหากก็ได้เงินมาช่วยค่าน้ำ ค่าไฟ ก็เฮ็ดไป ก็ดีกว่าบได้เฮ็ด มีคนมาเขาก็รู้จัก สนทนกับเพื่อน”

เตียง หาบุญมี, สมาชิกกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...ได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันละกัน แขกที่มาพักก็จะถามว่าบ้านเราทำโฮมสเตย์อย่างไรถึงประสบความสำเร็จมาได้ เพื่อที่เค้าจะได้เก็บไปพัฒนาโฮมสเตย์บ้านของเค้า แขกที่มาอนเราก็จะได้แลกเปลี่ยนความคิดของกันและกัน เราเองก็ถามเขาว่าทางบ้านเขาทำอะไร ความเป็นอยู่เป็นอย่างไร และเขาก็จะถามกลับคืนเราบ้าง มันก็จะเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้กัน”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 2 ณ บ้านแม่ย่น สุริษา บ้านจอมแจ้ง

“...ตั้งแต่เปิดโฮมสเตย์มาความเป็นอยู่ก็เปลี่ยนไปเยอะ ชีวิตก็ดีขึ้นมากกว่าเดิม จากที่เคยทำแต่น้ำ ทำแต่นอนอยู่กับบ้าน พอมาทำในส่วนนี้ก็มีรายได้เพิ่มพอที่จะได้มาช่วยค่าน้ำ ค่าไฟ และก็ได้รู้จักคนมากขึ้น”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 4 ณ วัดธรรมรัตนากรบ้านจอมแจ้ง

“...เปิดโฮมสเตย์ทำให้มีรายได้เสริมเพิ่มขึ้นภายในบ้านไม่ว่าจะมาช่วยค่าน้ำ ค่าไฟ เพราะรายได้หลักเราก็มาจากการทำนา ทำสวน และทำให้หมู่บ้านของเรามีความเจริญเข้ามาสู่หมู่บ้านเรา ได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเรากับแขกที่เข้ามาพักที่บ้านเรา ได้ความรู้เพิ่มขึ้นอีกด้วย”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 5 ณ ศาลาคุ่ม 4 บ้านจอมแจ้ง

“...จากที่เราเปิดเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ เราก็พอใจในส่วนที่เราทำโฮมสเตย์ขึ้นมา เราว่ามันก็ดีนะ ดีขึ้นตรงที่ไปไหนมาไหนก็มีคนมาทักมาถามว่า บ้านจอมแจ้งมี

ชื่อเสียงดังนะ และก็มีแขกเข้ามาพักหลาย เราเองก็ภูมิใจในบ้านของเราที่ไปไหนก็มีแต่คนรู้จักเราเองก็พอใจในส่วนนี้ ส่วนในตัวเราเองก็ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และได้พัฒนาบ้านของเราอยู่เรื่อยๆ จากเดิมที่ว่าเราก็ทำแต่ไร่ ทำนา พอมีโฮมสเตย์ขึ้นมาเราก็มีรายได้เสริมเพิ่มขึ้นมา ถ้าวันไหนที่มีแขกเข้ามาเรามีอะไรที่ปลูกไว้ที่สวน เราก็สามารถนำมาขายก็ได้”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 14 ณ ที่ทำการสาธารณสุขมูลฐานหมู่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...ก็จะมีรายได้ตอนมีแขกมาเยอะ เราก็จะนำผักที่เราปลูกเอาไปขายให้ทางคณะกรรมการโฮมสเตย์ก็จะทำให้มีรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง ตอนแขกมาเราก็จะมานั่งขาย หรือมีอะไรจะขายเราก็มานั่งขายกับเขา ก็เหมือนตอนนั้นที่มีมะเขือเทศเยอะเราก็นำมะเขือเทศไปขาย กล้วยทอด กล้วยฉาบ วางขายกับทางโฮมสเตย์เขา หมู่บ้านก็เจริญขึ้นกว่าเดิม ได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ได้รู้ว่าบ้านเขาเป็นอย่างไร ส่วนทางแขกที่มาพักก็จะได้ตามเราคีนบ้างมันก็จะเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ของกันและกัน ถ้ามีแขกเข้ามาพักเยอะก็จะทำให้หมู่บ้านของเราเจริญ มีคนรู้จักเยอะขึ้น”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 16 ณ ที่ทำการสาธารณสุขมูลฐานหมู่บ้านบ้านจอมแจ้ง

นอกจากนี้ จากข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการ หมู่บ้านจอมแจ้ง เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ.2554 ณ ศาลาประชาคมวัดธรรมรัตนาร ผู้เข้าร่วมประชุมได้สรุปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านจอมแจ้งจากการดำเนินธุรกิจชุมชนเอาไว้ว่า ก่อนการจัดตั้งหมู่บ้านโฮมสเตย์ของบ้านจอมแจ้ง หมู่บ้านเป็นเพียงหมู่บ้านชนบทเล็กๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำสวน เป็นต้น ด้วยการพึ่งพาธรรมชาติ ถนนหนทางก็เป็นถนนลูกรัง การคมนาคมทางบกเป็นไปด้วยความลำบาก แต่เนื่องด้วยเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดแม่น้ำโขงการคมนาคมจึงเดินทางด้วยเรือเป็นส่วนใหญ่ ระบบประปาที่ยังไม่มี น้ำใช้สำหรับดื่มเป็นน้ำฝนที่กักเก็บไว้ ส่วนน้ำอุปโภคก็ใช้น้ำในแม่น้ำโขง พอหลังจากที่หมู่บ้านได้หันมาดำเนินธุรกิจชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์ หมู่บ้านได้มีการปรับเปลี่ยนไปค่อนข้างมาก มีความเจริญมากขึ้น ถนนก็สะดวกในการเดินทาง มีการพัฒนาทำความสะอาดในหมู่บ้าน สร้างรายได้และเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีการรวมกลุ่มที่สร้างรายได้และสร้างความสามัคคีให้กับหมู่บ้าน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มทอผ้า กลุ่มไร่นาสวนผสม กลุ่มเกษตรกร กลุ่มเยาวชน เป็นต้น ทั้งนี้โดยภาพรวมแล้ว ธุรกิจชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์นำมาซึ่งการพัฒนาทั้งในด้านคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้านและความเจริญพัฒนาของหมู่บ้าน

13. เกียรติบัตรและรางวัล

จากความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม จนได้รับการยอมรับให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบ ซึ่งการดำเนินธุรกิจชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์ของหมู่บ้านจอมแจ้งสามารถเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่นๆ ทั้งนี้ในปัจจุบัน มีกลุ่มบุคคล คณะศึกษาดูงาน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรธุรกิจ และผู้สนใจทั่วไปเข้ามาใช้บริการ ดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมโฮมสเตย์ของหมู่บ้านจอมแจ้งอย่างต่อเนื่อง

“...ผมได้รับรางวัลผู้ใหญ่อยอดเยี่ยม ต่อมาก็ได้รับรางวัลกำนันยอดเยี่ยม และต่อมาอีกก็ได้รับโล่พระราชทานเป็นบ้านอยู่ดีมีสุข”

อารี วิพบุตร, อดีตกำนันตำบลสีกาย

“...รางวัลนี้ก็คือ เฝื่อนฮ้อง OTOP 5 ดาว 4 ดาว และก๊ปี 50 นี้ก็ได้ของเกษตรฯ นี้ก็แม่บ้านดีเด่นก็ได้ที่ 1 ของจังหวัด แล้วเฝื่อนก็ว่าจะเอาอันดับภาค แม่ยืนยันว่าบ่ดอกแต่ นี้ก็ยากแล้ว บ่ทันเอาไปดอกก็พักแต่นี้ไว้ก่อน เพราะว่าถ้าหาก้าวไปเรื่อยๆ จะมาเตรียมพร้อมก็ยากไปหลายแล้ว ทางแขกก็มาบ่อยก็จะมีเวลาให้”

ยุ่น สุริษา, ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...ได้รับหลายรางวัล โล่ รางวัลดีเด่น แล้วก็รางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง แล้วก็หมู่บ้านป้องกันตนเองแนวชายแดน”

แซม หินวันต์, ผู้ใหญ่บ้านบ้านจอมแจ้ง

ในการนี้ ทางคณะผู้วิจัยได้รวบรวมเกียรติบัตรและรางวัลที่หมู่บ้านจอมแจ้งได้รับบางส่วนมานำเสนอ ดังนี้

- 1) ปี พ.ศ. 2544 ได้รับรางวัลผู้ใหญ่อยอดเยี่ยม
- 2) ปี พ.ศ. 2546 ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ไข่เค็มระดับ 5 ดาว ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย
- 3) ปี พ.ศ. 2547 ได้รับรองผลิตภัณฑ์ถั่วตัดระดับ 4 ดาว ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย
- 4) ปี พ.ศ. 2549 ได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับจังหวัด
- 5) ปี พ.ศ. 2550 ได้รับรางวัลกลุ่มอาชีพแม่บ้านแปรรูปอาหารดีเด่น
- 6) ปี พ.ศ. 2551 ได้รับอนุญาตให้แสดงเครื่องหมายคุณภาพ มก.-ธ.ก.ส. สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ได้การรับรองที่พัคสัมผัสนวัตกรรมชนบท (โฮมสเตย์) ตามมาตรฐานเลขที่ มก.-ธ.ก.ส. 036/2550 สถานที่ผลิต หมู่ที่ 1 ตำบลสีกาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ตั้งแต่วันที่ 3 กรกฎาคม 2551 ถึงวันที่ 2 กรกฎาคม 2553

- 7) ปี พ.ศ.2552 ได้รับตราสัญลักษณ์ “Nongkhai Best” ประเภท Home Stay
- 8) ได้รับรางวัลชนะเลิศประกวดหมู่บ้าน อปพร. ระดับจังหวัด
- 9) เป็นหมู่บ้านนำร่องหมู่บ้าน “โฮมสเตย์” (Home Stay) จากจังหวัดหนองคาย

14. แนวทางการพัฒนาในอนาคต

ธุรกิจชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง แม้จะเป็นหมู่บ้านต้นแบบธุรกิจชุมชนแบบโฮมสเตย์ของจังหวัดหนองคาย ซึ่งมีปัจจัยที่นำมาสู่ความสำเร็จหลายประการ แต่การดิ้นรนในยุคข้อมูลข่าวสารและความเป็นโลกาภิวัตน์ ธุรกิจโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้งเองยังต้องอาศัยการปรับตัวและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้อยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งแนวทางการพัฒนาในอนาคตนั้น ประกอบด้วย

“...ภายในอาคารบ้านเรือนมันโอเค ในตัวบ้านห้องนอน แต่ถ้าปรับปรุง คือ ตรงความสะอาดบริเวณตรงซอย เราควรปรับปรุงเพราะพวกน้ำ ขยะมันเต็ม ซึ่งไม่ค่อยเหมาะ สภาพแวดล้อมควรทำให้ดีกว่านี้”

สงัด จันทะพล, ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอมแจ้ง

“...แนวที่อยากให้เกิดขึ้นไปอีก ฟอนี่ก็เคยปรึกษาหารือกับไต่บ้าน ผู้อาวุโส หัวหน้าคุ้ม หนึ่งอยากปรับปรุงภูมิทัศน์ทางเข้ามาหมู่บ้าน ถนนเป็นสองเลน สองอยากปลูกศาลาเด่นๆ ไว้ตรงกับศูนย์เรียนรู้อิมโขง ยามแลงวิวดี แยกมาพักออกจากศาลากินข้าวแล้วออกไปนั่งเล่นอยู่นั้นก็ดี เฮ็ดกิจกรรมอยู่นั้นก็ได้ อากาศถ่ายเทดี ฟออยากได้หลายที่สุดคือศาลาริมโขงกับปรับปรุงทิวทัศน์ แล้วก็อยากได้พระก่อขึ้นจังกองค์กลางศาลา”

แซม หินวันต์, ผู้ใหญ่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...แม่ก็อยากได้ศาลาริมโขงนี้ละ กินข้าวกินน้ำเหมาะ ละก็พี่ชายเฮ็ดเป็นคุ้ม OTOP เลย อยากมีระบบระบายน้ำเสียที่ระบายน้ำไหลออก”

ประสงค์สิน หานุญมี, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...อยากปรับปรุงอีกนิดหนึ่ง อยากให้เฮ็ดแบบน้ำตก เขาจะประยุกต์ขึ้น และก็พัฒนาให้เยาวชนในหมู่บ้านมีรายได้หลังจากเรียนจบมา ลูกหลานเรียนจบมาอยากดึงมาไว้ในตรงนี้ บ่อยากจะให้หนีไกลท้องถิ่น อยากให้มาพัฒนาหมู่บ้าน”

กุหลาบ พวงสาละ, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...การพัฒนาเรื่องพื้นที่ให้กว้างขวางขึ้น มีที่จอดรถเพิ่ม ทำประตูใหญ่ให้รถสามารถวิ่งเข้าออกได้สะดวก เพิ่มเลนถนนให้กว้างขึ้น การเดินทางมาจะได้ง่าย สะดวก และโดดเด่น แยกไปใครมาก็จะได้มองเห็นได้ชัดเจน ทุกวันนี้คนจะเดินทางเข้ามาก็ต้องถาม หายากลำบาก มาไม่ถูกทาง บางครั้งก็ต้องได้ไปรอรับนักท่องเที่ยวที่ตัวอำเภอเมืองหนองคาย อยากให้มีศาลาที่พักให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนและได้ชุมนุม หรือทำกิจกรรมร่วมกัน”

สมาน จิตมาน, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...ปรับปรุงศาลาริมโขงให้แขกนั่งพักผ่อน พักสายตา พักเมื่อย เห็นแม่น้ำริมโขง แยกก็รู้สึกดีขึ้น มีความอบอุ่น”

สมบัติ มาตวงค์, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...ก็อยากให้ปรับปรุงให้มันดีกว่านี้อีกอยู่ อยากให้มีห้องไว้ขาย OTOP ผู้ใดมีของมาขายก็วางขาย แม่บ้านมีของขายก็ลงขายเป็นแถว”

สมพาน อ่อนนาไซ, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง

“...เขาจะมาปรับปรุงครัวเรือนเขา ห้องน้ำให้มันหลายชั้น มีน้ำอุ่น ก็คือเจ้าบ้านต้องพัฒนาบ้านเจ้าของ ในภาพรวมของหมู่บ้านแม่อยากเอ็ดร่องน้ำ ร่องน้ำตามซอยนี้ เวลาแขกมาพักน้ำไหลออกมันก็ดูปดี ถ้ามีการระบายน้ำออกไปถนนมันก็แห้งก็ดูดีกว่านี้ พัฒนาเรื่องภูมิทัศน์สถานที่ต่าง ๆ ให้มันดีขึ้น แถวริมโขงและก็บริเวณรับแขกให้มันดีขึ้นให้มันน่าอยู่พัฒนาไปเรื่อย”

ยุ่น สุริษา, ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...ที่ชายของของกลุ่มนี้บ่เพียงพอ บ่ถาวร แม่อยากได้หลังใหญ่ๆ มาตั้งไว้ ของเขาผลิตได้เอาเข้าไว้ในนั้น แยกมาดูงานเขาก็ไปประตูออกมาขาย เอ็ดเป็นส่วนไป แยกมาก็ไปซื้อจุดนั้น อยากได้สักหลังสะอาดสะอาดตา มาขายของอยู่นี้ผู้บรมก็นั่งอยู่พวกแม่วามันบ่เหมาะปานใด พวกแม่อยากขายอยู่อีกที่หนึ่งต่างหาก”

ต้อย จิตมาน, รองประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...อยากให้ปรับปรุงทิวทัศน์ให้สวยงามกว่านี้ ปลูกทานตะวัน เมื่อก่อนทาง อบต. ก็มิงบประมาณมาปลูกให้แล้วสวยงาม แยกมาก็ถ่ายรูปเป็นที่ระลึกกันเยอะมากช่วงเย็นจะดูเหลืองอร่ามสวยงามมาก”

คำ จิตมาลัย, สมาชิกกลุ่มแม่บ้านบ้านจอมแจ้ง

“...ควรจะมีการเรียนรู้ภาษาอย่างน้อยๆ คำว่าโฮมสเตย์ก็บ่งบอกอยู่แล้ว น่าจะมีภาษาให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ ถ้าคนต่างชาติเข้ามาพักภาษากลางก็ต้องคุยได้ ถ้าคนมาพักแล้วคุยกันไม่รู้เรื่องแม้แต่อาหารการกินมันก็ยากแล้ว เรื่องอาหารการกินก็ปรับบ้างเล็กๆ น้อยๆ แต่ก็คงรักษาความเป็นพื้นบ้านไว้”

สุภรณ์ พังตุ้ย, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหาดคำ

“...ปรับโตให้รู้ทันภาษา ภาษาให้มีพื้นฐานชนิดหนึ่ง ให้คุยสื่อสารกับทางต่างประเทศรู้เรื่อง เพราะคนจะมาจากหลากหลาย”

สอนรัก อ่อนพรหม, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสีกาย

“...อยากที่จะปรับปรุงวิวทิวทัศน์และสถานที่ริมฝั่งโขงให้ดูสวยงามมากกว่านี้ เพราะคนมาศึกษาดูงานเขาจะได้เห็นวิวทิวทัศน์ของบ้านเรา และเขาก็จะได้นำไปพูดได้ว่าบ้านจอมแจ้งมีจุดเด่นที่ทิวทัศน์ที่สวยงาม หรือจัดริมโขงให้มีสวนดอกไม้เป็นจุดๆ ไปเพื่อความสวยงาม อยากจะให้มีศาลายื่นออกไปหลายๆ จุด ดูแล้วสวยดี และใช้ศาลานั้นเป็นจุดชมวิว เพราะว่าศาลาที่ยื่นออกไปสามารถจะใช้กล้องส่องมองเห็นน้ำโขงได้หมดเลย”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 2 ณ บ้านแม่ยูน สุริษา บ้านจอมแจ้ง

“...ก็อยากจะปรับปรุงในส่วนอาคารอเนกประสงค์ที่แขกมา ส่วนมากจะมาอบรม แล้วก็ทานอาหารเที่ยง ทำให้ที่ทานอาหารเที่ยงกับสถานที่อบรมเป็นสถานที่เดียวกัน ก็คือ อยากให้มีสถานที่อบรมต่างหาก และพออบรมเสร็จทางเราก็ไม่ต้องได้มาเคลื่อนย้ายโต๊ะ เก้าอี้ ออก ก็ให้ทางแขกที่มาลุกขึ้นไปทานข้าวได้เลย ในส่วนนี้ทางเราไม่มีสถานที่ที่เพียงพอ เมื่ออบรมเสร็จแล้วทางเราก็ต้องได้มาบอกให้แขกลุกขึ้นก่อนเพื่อเตรียมสถานที่ไว้เพื่อรับประทานอาหาร คืออยากได้โรงอาหารเพิ่มขึ้นอีกต่างหาก มันจะได้มีสถานที่ทานอาหารต่างหาก และสถานที่อบรมต่างหาก มันจะได้ไม่ทำให้แขกที่มารำคาญ”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 6 ณ บ้านแม่สมัย ชนชนะกุล บ้านจอมแจ้ง

“...อยากปรับปรุงศูนย์ให้ใหญ่ขึ้น แล้วนำผลิตภัณฑ์เข้าไปเก็บไว้ในนั้น แล้วจัดของให้เป็นสัดส่วน เพราะว่ามันอยู่ไกลกัน แขกมาก็เดินไกล เดินไปหลายที่แล้วแขกเหนื่อยเดินไม่ไหว ตอนนี้อย่างไม่เป็นสัดส่วน ต้องขนของออกไปจัดเหนื่อย บางครั้งแขกเลื่อนกำหนดเดินทางก็ต้องได้ขนกลับเข้าไปอีก”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 10 ณ บ้านแม่ต้อย จิตมาน บ้านจอมแจ้ง

“...สถานที่ขายของของกลุ่มแม่บ้านยังไม่เพียงพอ ไม่ถาวร อยากได้หลังใหญ่มาตั้งไว้ ผลิตภัณฑ์ที่ทำเสร็จก็สามารถนำไปเก็บไว้ในสถานที่นั้น วันไหนแขกมาดูงานเราก็จะได้เปิดหน้าออกมาวางขายได้สะดวก แขกมาก็จะได้ไปซื้อที่จุดนั้นเลย และอีกอย่างก็เรื่องระบบระบายน้ำก็อยากจะขุดให้มันเป็นร่องเอาไว้”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 12 ณ วัดธรรมรัตนากรบ้านจอมแจ้ง

ทั้งนี้ จากผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ หมู่บ้านจอมแจ้ง เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ณ ศาลาประชาคมวัดธรรมรัตนากร ซึ่งที่ประชุมได้ร่วมกันมองไปข้างหน้าในอีก 5 ปีว่า หมู่บ้านจอมแจ้งควรมีการพัฒนาหมู่บ้านในด้านใดบ้าง ซึ่งที่ประชุมได้สรุปออกมา ดังนี้

- 1) เราจะพัฒนาหมู่บ้าน พัฒนาอาชีพ เพื่อที่จะได้มีรายได้เสริมทุกครัวเรือน
- 2) จะถ่ายทอดความรู้ให้ลูกหลานรุ่นต่อรุ่น
- 3) พัฒนาหมู่บ้านให้เจริญขึ้นกว่าเดิม
- 4) ให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน
- 5) ปรับปรุงแก้ไขเรื่องขยะมูลฝอย เช่น การคัดแยกประเภทขยะ
- 6) ปรับปรุงเรื่องน้ำเสีย เช่น จัดทำคลองระบายน้ำข้างถนนไม่ให้มีน้ำขัง และน้ำเน่าเสีย
- 7) จะให้ทุกคนในหมู่บ้านร่วมรณรงค์เรื่องยาเสพติด เพราะอยากให้หมู่บ้านห่างไกลยาเสพติด

สำหรับ ในประเด็นของทิศทางการพัฒนาโฮมสเตย์ของหมู่บ้านจอมแจ้งในอีก 5 ปีข้างหน้า นั้น ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการได้ระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และได้สรุปออกมา ดังนี้

- 1) ด้านการบริการ
  - 1.1) ยืนเข้าแถวรับไหว้คณะผู้ศึกษาดูงานและให้พวงมาลัยดอกไม้สด
  - 1.2) คณะแม่บ้านยืนเข้าแถวรอส่งคณะศึกษาดูงานตอนกลับ
- 2) ด้านวัฒนธรรมการต้อนรับ เปลี่ยนจากการร่ายรำประกอบเพลงมาเป็นการแสดงดนตรีสด โดยให้เยาวชนในหมู่บ้านเป็นกลุ่มจัดตั้งขึ้น เพื่อให้เยาวชนได้มีส่วนร่วม
- 3) ด้านที่พัก
  - 3.1) ห้องน้ำ ครัว ต้องมีความสะอาดเรียบร้อย
  - 3.2) ที่นอน จะต้องเปลี่ยนให้เป็นผ้าปูที่นอน หมอนสีขาว ต้องสะอาดทุกครัวเรือน และต้องมีสำรองไว้ให้พร้อม
- 4) ด้านสภาพสิ่งแวดล้อม
  - 4.1) ทางเข้าหมู่บ้านอยากให้มียอดดอกไม้ประดับเพื่อความสวยงาม

4.2) ป้ายสำหรับบอกทางตั้งแต่ตัวเมืองถึงหมู่บ้านจอมแจ้งจะต้องชัดเจนกว่านี้ เพื่อความสะดวกสบายของคณะศึกษาดูงาน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านจอมแจ้งในอนาคตนั้น จะเป็นเรื่องของการปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยเฉพาะริมฝั่งแม่น้ำโขงและทางเข้าหมู่บ้าน เรื่องของการจัดการน้ำเสีย และขยะตามซอยในหมู่บ้าน การปรับปรุงถนนทางเข้าหมู่บ้าน ขยายที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว เพิ่มป้ายบอกทางเข้ามาหมู่บ้าน และการมีอาคารอเนกประสงค์เพิ่มเติม โดยเฉพาะอาคารขายสินค้า และอาคารสำหรับใช้เป็นที่รับประทานอาหารของกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันยังคงใช้อาคารเดี่ยวรวมกันทั้ง บรรยาย ทำกิจกรรม รับประทานอาหาร และแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านโฮมสเตย์ บ้านวังน้ำมอก หมู่ที่ 5 ตำบลพระพุทธรบาท อำเภอสรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

1. ประวัติความเป็นมา

บ้านวังน้ำมอก เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ที่ล้อมรอบด้วยภูเขา มีลำธารเล็กๆ ไหลผ่าน ตามประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 2 ที่มา โดยที่มาแรกมองว่าคำว่า “มอก” เพี้ยนมาจากคำว่า “หมอก” ซึ่งด้วยความที่หมู่บ้านมีภูเขาล้อมรอบ โดยพื้นที่หมู่บ้านจะเป็นที่ราบภูเขาที่มีพื้นที่ขนาดเล็กสามารถทำนาได้ ทำให้ในช่วงเช้าและช่วงหน้าหนาวบริเวณโดยรอบของหมู่บ้านมีหมอกค่อนข้างหนา จึงเรียกว่า “วังน้ำมอก” ก่อนที่เพี้ยนเหลือเพียง “วังน้ำมอก” ในปัจจุบัน

ประวัติหมู่บ้านอีกที่มาหนึ่งมองว่า “น้ำมอก” เป็นชื่อของปีนชนิดหนึ่ง ซึ่งในสมัยโบราณใช้ยิงให้สัญญาณบอกเหตุต่างๆ เช่น เมื่อมีข้าศึกศัตรูมารุกราน เป็นต้น บ้านวังน้ำมอกเดิมเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของวังน้ำมอก มีราษฎรที่อพยพมาจากที่ต่างๆ กัน โดยเฉพาะผู้ใหญ่จอน สายสี และนายพูน ชาวบ้านโคกคอน ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ได้เริ่มมาตั้งหมู่บ้านในช่วงแรกปี พ.ศ.2507 ประมาณ 5-6 หลังคาเรือน ทำมาหาเลี้ยงชีพโดยการตัดไม้และหาของป่าขาย ในราวปี พ.ศ.2512 มีราษฎรจำนวนมากอพยพมาจากอำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี ได้มาตั้งถิ่นฐานลงที่บ้านไทยเจริญและกระจายขยายออกไป

“...ประวัติหมู่บ้านเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2507 คนมาตัดต้นไม้ แต่ก่อนเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพานพร้าว ป่าแก้งไก่อ ยังมีป่าชุมชน ยังมีชื่อยังบ่ได้ตั้งหมู่บ้าน เผื่อนอพยพเข้ามามีทั้งคนอำเภอสรีเชียงใหม่ และพวกญวนแล้วก็ลาวเข้ามา เผื่อนมาตัดต้นไม้เพื่อที่จะส่งเข้าอำเภอ หมายถึงว่ามีสัมปทานป่าอยู่แล้ว สัมปทานป่าคือตัดไว้ได้ พวกที่สัมปทานป่าก็จ้างคนมาตัด และพวกที่ลักลอบตัด ช่วงนั้นมีประมาณสิบ

ห้าครอบครัว เข้ามาตัดไม้ เอ็ดไร่เอ็ดสวนหาของป่า หาของป่าเผาถ่านส่งขาย หลังจากนั้นก็เอิ้นวังน้ำมอกขึ้นมา เพราะว่าเวลาเข้ามามันจะมีหมอกเต็มเลย หมอกหนาเนื่องจากป่าไม้มันหลาย แต่ก่อนตรงนี้เป็นป่าไม้หมด แต่เข้าเฝื่อนข้ามภูเขา เดินข้ามมาจากวัดหินหมากเป้ง ทางที่มีอยู่นี้จะเป็นทางรถเข้ามาเพื่อจะขนไม้ออกไป และเขาก็ฮ้องวังน้ำมอก มอกหมายถึงคั้งหมอก มาปั๊บก็จะเห็นหมอก ผู้ใหญ่บ้านผู้แรกก็คือผู้ใหญ่จอน ผู้ใหญ่คนนี้แหละไปจดทะเบียนราษฎรอยู่ศรีเชียงใหม่ พ.ศ. 2509 ก็ไปบอกเขาว่าเป็นวังน้ำมอกนี้แหละ แต่ว่าใส่ชื่อเป็น เข้าใจแต่ว่ามันเป็นหมอกก็เขียนมอก ไทบ้านก็ปู้ ม.ม้า อ.อ่าง ก.ไก่ ก็คือมอก หรือหมอก ก็เลยเป็นวังน้ำมอกมาเลย”

ดิณณภพ สุพันธ์ะ, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...ตั้งแต่ปี พ.ศ.2507 คนใกล้เคียงชาวอำเภอศรีเชียงใหม่อพยพเข้ามาประมาณ 4-5 ครอบครัว บ้านนี้มันจะมีหมอกลอยเต็มหมด บัดนี้คนเฒ่าคนแก่เลยมาตั้งชื่อว่า บ้านวังน้ำมอก จริงๆ เขาจะใช้คำว่า หมอก แต่มันเพี้ยนไปเป็น มอก ส่วนราชการเขาเขียนเขาก็เลยตามเลย วัง หมายถึง วังศาลเจ้าปู่เขาเอิ้นวังใหญ่ ก็เลยให้เรียกชื่อ วังน้ำมอก มันเป็นลำห้วยใหญ่มันเป็นวัง คนอีสานเขาเอิ้น”

สมเกียรติ สุทธิสาร, ผู้ใหญ่บ้านบ้านวังน้ำมอก

“...เมื่อประมาณปี พ.ศ.2507 ได้มีราษฎรจากบ้านโคกชวกและชาวอำเภอศรีเชียงใหม่ จำนวน 15 ครอบครัว ได้เข้ามาทำไร่ปลูกข้าว และเลี้ยงสัตว์ เก็บหาของป่าไปขายที่ประเทศลาว หลังจากนั้นก็มีชาวบ้านใกล้เคียงอพยพเข้ามา เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งปี 2512 อำเภอจึงได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นชื่อว่า บ้านวังน้ำมอก ที่ตั้งของหมู่บ้านมีภูเขาล้อมรอบ ตอนเช้าๆ ในฤดูหนาวจะมีหมอกลงหนามาก และลอยไปทั่วบริเวณหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า บ้านวังน้ำมอก ซึ่งเพี้ยนมาจาก น้ำหมอก”

ข้อมูลจากป้ายที่ศาลากลางหมู่บ้านวังน้ำมอก

จากข้อมูลอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ของหมู่บ้านวังน้ำมอก (2555, หน้า 1) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของบ้านวังน้ำมอกไว้ว่า เป็นหมู่บ้านที่มีภูเขาล้อมรอบ แต่ก่อนบ้านวังน้ำมอกในช่วงยามเช้าจะมีหมอกสลัวลอยไปตามหมู่บ้าน จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านวังน้ำมอก” ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2507-2509 มีราษฎรจากต่างหมู่บ้าน อำเภอศรีเชียงใหม่และอำเภอบ่อ ประมาณ 10-15 ครอบครัว เข้ามาทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และเก็บของป่าไปขายที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) หลังจาก

นั้นชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่ง พ.ศ.2512 ได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นตามระเบียบของทางราชการ และได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านวังน้ำมอก” ซึ่งได้เพี้ยนมาจากคำว่า “หมอก” มาเป็นคำว่า “มอก”

2. ลักษณะทางภูมิศาสตร์

บ้านวังน้ำมอก หมู่ที่ 5 ตำบลพระพุทธรบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก ห่างจากตัวเมืองหนองคายประมาณ 84 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอศรีเชียงใหม่ ประมาณ 27 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ จดบ้านผาดั้ง ตำบลผาดั้ง อำเภอสังขม

ทิศใต้ จดบ้านลุ่มพินี และบ้านดอนขุ่น ตำบลด่านศรีสุข อำเภอโพธิ์ตาก

ทิศตะวันออก จดบ้านห้วยไฮ ตำบลพระพุทธรบาท อำเภอศรีเชียงใหม่

ทิศตะวันตก จดบ้านห้วยไซงัว ตำบลผาดั้ง อำเภอสังขม

พื้นที่โดยทั่วไปของหมู่บ้านเป็นภูเขามีสภาพบางส่วน พื้นที่แบ่งออกเป็นป่าสงวนจำนวน 8,700 ไร่ ป่าวัดเทศรังสี จำนวน 4,000 ไร่ ป่าอนุรักษ์เพื่อชุมชน จำนวน 3,500 ไร่ ป่าปลูกยูคาลิปตัส จำนวน 1,200 ไร่ ปลูกข้าวทำนา จำนวน 100 ไร่ ทำสวน จำนวน 300 ไร่ ปลูกผลไม้จำนวน 300 ไร่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ จำนวน 350 ไร่ และเป็นที่อยู่อาศัย จำนวน 300 ไร่

3. ครัวเรือนและประชากร

หมู่บ้านวังน้ำมอก มีจำนวนครัวเรือน จำนวน 180 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 650 คน แบ่งเป็นผู้ชาย 312 คน ผู้หญิง 338 คน ดังตาราง

ตารางที่ 4.8 จำนวนประชากรบ้านวังน้ำมอกแยกตามเพศและช่วงอายุ

ช่วงอายุ	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
ต่ำกว่า 10 ปี	41	44	85
11 ปี - 20 ปี	30	45	75
21 ปี - 30 ปี	55	56	111
31 ปี - 40 ปี	74	76	150
41 ปี - 50 ปี	53	53	106
51 ปี - 60 ปี	27	32	59
61 ปี ขึ้นไป	32	32	64
รวมทั้งหมด	312	338	650

ที่มา: สมุดทะเบียนราษฎรผู้ใหญ่บ้าน, 12 มกราคม 2555.

- แผนที่บ้านวังน้ำมอก**
- ครัวเรือนโฮมสเตย์
  - ครัวเรือน
  - ศาลาประจำคุ้ม
  - ศาลาวิมทาง
  - สะพาน
  - น้ำบาดาล
  - ประปาหมู่บ้าน
  - โทรศัทพ์สาธารณะ
  - หอกระจายข่าวหมู่บ้าน
  - นาข้าว
  - ผักสวนครัว
  - ยางพารา
  - สวนสับปะรด
  - ต้นยูคา

แผนที่ที่ 4.3 หมู่บ้านโฮมสเตย์ บ้านวังน้ำมอก หมู่ที่ 5 ตำบลพระพุทธรบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

4. การประกอบอาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรม อาชีพหลัก คือ การทำนา ทำไร่ สับปะรด ปลูกยางพารา ปลูกยูคาลิปตัส และรับจ้างทั่วไป อาชีพรอง คือ ทำโฮมสเตย์ และปลูก ผักสวนครัว เช่น พริก กล้วย เป็นต้น มีรายได้เฉลี่ย 25,000 บาท/คน/ปี

“...ทำนาทำสวน แต่ปัจจุบันนี้จะดีเพราะมีสวนสับปะรด สวนยาง มีลำไย มีเงาะ แต่ก่อนจะมี แต่ก่อนมันจะเห็ดไผ่ข้าว ไผ่มันปะหลัง บ้านเขามีนาอยู่ 24 คน 24 หลังคาเรือน”

สมเกียรติ สุทธิสาร, ผู้ใหญ่บ้านบ้านวังน้ำมอก

“...เกษตรกรรม เห็ดสวน เห็ดไผ่เห็ดนา ส่วนมากรับจ้าง อาชีพรับจ้างมีหลาย ส่วนมากไปตัดอ้อยหลังเห็ดไผ่เห็ดนาแล้ว เอาข้าวขึ้นเล้า(ยุ่งฉาง)แล้วก็ไปตัดอ้อย”

ฝोन กุลวงศ์, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านวังน้ำมอก

“...ทางหมู่บ้านเขาเห็ดไผ่ ปลูกบักนัด(สับปะรด) ปลูกยาง ผู้มีนาเห็ดนา ปลูกมัน เขาปลูกได้ทุกเดือน ปลูกได้ตลอดปี เขาปลูกยางยังบ่ทันใหญ่เขาก็ปลูกบักนัดลง เลย เขาปลูกยางช่วงเดือนเจ็ด บักนัดเขาปลูกเดือนสี่เดือนห้า เขาเอาร่องกลางแต่ ละต้นปลูกบักนัดยางมันก็กินปุ๋ยนำบักนัด”

ลำดวน รักษาภักดี, สมาชิกโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...ผู้ไม่มีไผ่มีนาก็รับจ้างทั่วไป หน้าบักพริกก็ไปเก็บบักพริก หน้าดำนาก็ไปดำนา บ้านเขาช่วงนี้ปลูกยาง ปลูกกล้วย เห็ดบักนัด หลักๆ คือ บักนัดกับยางพารา แม่ได้ ปลูกยางอยู่ 20 ไร่ ได้กรี๊ดแล้วละ ได้แปดปีนี่”

สาคร สายศรี, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...ทางหมู่บ้านเราก็จะพากันทำไร่ ปลูกสับปะรด ปลูกยาง ใครที่มีนาก็ทำนา ซึ่ง ส่วนใหญ่ก็จะปลูกยางพารา โดยช่องว่างระหว่างต้นก็จะปลูกสับปะรด เพื่อเวลาใส่ ปุ๋ยสับปะรดยางพาราก็ได้ปุ๋ยด้วย บางส่วนก็จะรับจ้างทั่วไป”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 22 ณ บ้านยายลำดวน รักษาภักดี บ้านวังน้ำมอก

“...ส่วนใหญ่ไม่ได้ไปประกอบอาชีพอะไร รับจ้างทั่วไปอยู่กับผู้ปกครอง ช่วงนี้ก็ อาจจะไปรับจ้างกรีดยาง ส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างอย่างเดียว ด้านการเกษตร ก็มีบ้าง แต่ส่วนมากชาวบ้านส่วนใหญ่ก็อาชีพรับจ้าง”

อุทานศักดิ์ นันทอง, รักษาการ ผอ. รร.บ้านวังน้ำมอก

เนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา อาชีพหลักของชาวบ้านวังน้ำมอกจึงเป็นการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น สับปะรด ยางพารา ยูคาลิปตัส เป็นต้น จะมีบ้างบางครัวเรือนที่ปลูกข้าว เนื่องจากพื้นที่ราบมีน้อย อีกส่วนหนึ่งก็จะมีอาชีพรับจ้างทั่วไป นอกจากนั้นก็ทำสวนครัว และทำโฮมสเตย์เป็นอาชีพเสริม

5. การสาธารณสุขโรค

หมู่บ้านวังน้ำมอก จัดเป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินเหมาะสม ครัวเรือนมีน้ำสะอาดดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปีทุกครัวเรือน มีน้ำใช้เพียงพอตลอดปีทุกครัวเรือน ส่วนน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ (เพียงพอเฉพาะช่วงหน้าฝน) ครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ 6 ครัวเรือน

มีแหล่งน้ำ/ลำห้วยธรรมชาติ คือ ห้วยแม่เชียง ห้วยถ้ำเต่า ห้วยตาดโตน และหนองบ่อ มีบ่อน้ำบาดาล 1 บ่อ ประปาหมู่บ้าน 2 แห่ง และอ่างเก็บน้ำ 1 แห่ง (อ่างเก็บน้ำห้วยทอนอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ) โรงสี 1 แห่ง มีแหล่งท่องเที่ยว คือ น้ำตกวังน้ำมอก มีที่พักโฮมสเตย์และพื้นที่ป่าชุมชน

6. การศึกษา

บ้านวังน้ำมอก มีโรงเรียน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านวังน้ำมอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเขตพื้นที่บริการ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวังน้ำมอก หมู่ที่ 5 และบ้านห้วยไฮ หมู่ที่ 10 มีเนื้อที่ 16 ไร่ 3 งาน 52.70 ตารางวา ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2554 มีครู 8 คน นักการภารโรง 1 คน และนักเรียน 107 คน นอกจากนี้ยังมีศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 1 แห่ง มีเด็กจำนวน 20 คน จากข้อมูลสรุปผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2554 ข้อมูล ณ วันที่ 26 สิงหาคม 2554 ของหมู่บ้านวังน้ำมอก (ป้ายสรุปข้อมูลประจำหมู่บ้าน) พบว่า ระดับการศึกษาของชาวบ้านวังน้ำมอกระดับการศึกษาของประชาชนบ้านวังน้ำมอกที่มากที่สุด คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 6

“...การศึกษาค่อยดี ผู้ชายค่อยเรียนเลย ผู้หญิงก็จบ ม.6 มีปีที่แล้วต่อมหาลัย 5-6 คนอยู่ ผู้ชายมีคนเดียว ประกอบอาชีพรับจ้างพ่อแม่ค่อยส่งเรียน มันจะเกเรก่อนตั้งแต่อยู่ ม.ต้น พ่อแม่เบิ่ง (ดู) ทำทางแล้วก็เลยบ่ส่งลูก”

สมเกียรติ สุทธิสาร, ผู้ใหญ่บ้านบ้านวังน้ำมอก

“...ปัจจุบันมีนักเรียน 107-109 อยู่ระหว่างนี้แหละครับ บางทีก็ออกไป บางทีก็เข้ามา มันจะไม่ใช่ที่เท่าไร เราจะบริการทั้งบ้านห้วยไฮและบ้านวังน้ำมอก สอง

หมู่บ้าน มีตั้งแต่อนุบาลถึง ป.6 เด็กที่จบ ป.6 ไปแล้วนะ คือสภาพครอบครัวบางครอบครัวไม่เอื้อก็ไม่ได้เรียนหนังสือ บางคนพอมีอยู่ก็ได้เรียนต่อ อย่างเช่นข้อมูลของปีกลายนี้มีนักเรียนจบ 13 คน ก็จะเรียนต่อประมาณ 5 คน ส่วนมากเป็นผู้หญิงเรียน ผู้ชายไม่เรียนสักคน ก็ไปบวชเรียน 2 คน สึกออกมาก็ไม่ได้เรียน”

อุทานศักดิ์ นันทอง, รักษาการ ผอ. รร.บ้านวังน้ำมอก

กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่า ชาวบ้านวังน้ำมอกโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่มีอัตราการเรียนต่อในระดับที่สูงกว่าระดับประถมศึกษาตอนล่างต่ำ สืบเนื่องมาจากสภาพทางกายภาพที่เป็นภูเขาการเดินทางไม่สะดวกเท่าที่ควร รวมถึงการประกอบอาชีพที่ครัวเรือนจำเป็นต้องอาศัยแรงงานช่วยค่อนข้างสูง ทำให้เด็กที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีโอกาสเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นจำนวนน้อยมาก

7. การสาธารณสุข

ด้านการสาธารณสุขของหมู่บ้านวังน้ำมอกนั้น จะมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 17 คน แบ่งเขตรับผิดชอบคนละ 10-14 หลังคาเรือน คอยให้ความรู้และบริการด้านสาธารณสุข เช่น ตรวจคัดกรองเบาหวาน/ความดันโลหิต/มะเร็งเต้านม ตรวจพัฒนาการเด็กและให้คำแนะนำหญิงตั้งครรภ์ ฉีดวัคซีนเด็กแรกเกิด - 5 ปี ส่งเสริมการออกกำลังกาย ส่งเสริมสุขภาพและติดตามเยี่ยมผู้พิการ/ผู้สูงอายุ/ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ควบคุมป้องกันโรคติดต่อ/การคุ้มครองผู้บริโภค

นอกจากนี้ อสม. ในหมู่บ้านยังมีให้ความรู้ด้านสุขภาพ ควบคุมและป้องกันยาเสพติด เฝ้าระวังพฤติกรรมของวัยรุ่น จัดทำแผนงานโครงการด้านสุขภาพของชุมชน จัดการด้านข้อมูล จปฐ. กชช.2ค. ข้อมูลทางด้านสาธารณสุขที่ได้จากการเยี่ยมบ้านและแฟ้มครอบครัว ข้อมูลที่ได้จากการประชาคมสุขภาพในหมู่บ้าน รวมถึงมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทางด้านสุขภาพ

“...มี 17 คน เขตรับผิดชอบ 10 หลัง บางคนก็ 12 หลัง บางคนก็ 14 หลัง เป็นเขตไป ตั้งแต่เป็นใหม่ ๆ เลยละเป็น อสม. ปี 40 แล้วเผินก็ตั้งเขาเป็นประธานเลย มีไปเยี่ยมบ้านทุกเดือน ป้องกันโรคไข้เลือดออก โรคที่มันติดต่อกันและก็โรคติดต่อ เขาก็ระวังเดือนเผินนำไปเยี่ยม รักษาความสะอาดอาหารการกิน ฤดูร้อนก็มีโรคท้องร่วง ทุกเดือนสำรวจข้อมูลเด็กน้อย ผู้เฒ่า คนพิการ คัดกรองเบาหวานความดัน มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (สถานีอนามัย) 2 ที่ อยู่ห้วยไส้ที่หนึ่ง พระพุทธบาทที่หนึ่ง ประชุมอยู่ทุกเดือน มีการไปประเมินลูกน้ำยุงลายทุกเดือน เบาหวานก็เป็นอยู่หลายคนดอก มีวัณโรค 2 คนหายแล้ว”

สุทัตตา สีหาวงศ์, ประธานกลุ่ม อสม. บ้านวังน้ำมอก

“...อ.ส.ม.ทั้งหมดในหมู่บ้านมีอยู่ 15 คน ปศุสัตว์ 2 คน เป็น 17 คน เข้ามาศึกษาเกี่ยวกับโรคติดต่อของสัตว์ ก็ธรรมดาเนี่ยละโรคหวัดมีแต่ควบคุมอยู่ พวกไข้ไข้เลือดออกก็มีอยู่ ประชุมทุกเดือน แต่ละเดือนก็ต้องไปสำรวจลูกน้ำ เขาควบคุมดูคุ่มไคแต่ละคุ่มแต่ละหลังคาเรือน ถ้ามีเรื่องราวใหม่ๆ เขาก็ต้องมาบอกเฝ้า แต่ถ้าไม่มีเรื่องราวหยังเขาก็เฝ้าตามปกติ เช่น ไปเยี่ยมเฝ้า ตรวจเบาหวาน ส้ารวจข้อมูลเป็นปัจจุบัน จะมีแบ่งแยกวันแต่ละคุ่ม แบ่งกันเป็นคุ่มจักหลังคา พี่นี้ได้ 12 หลังคา เขาต้องหาข้อมูลส้ารวจส่งให้ออนามัยตลอด เช่น คนออกคนเข้าคนมาคนไป คนอยู่คนบ่อยู่ ผู้เจ็บผู้ป่วยแต่ละเดือน เช่น เดือนนี้มีคนป่วย ผู้ใดป่วยเป็นโรคเรื้อรังหรือมีคนคลอดก็ต้องเช็ครายงาน”

เพ็ญศรี สุวรรณแสง, สมาชิกกลุ่ม อสม.

โดยรวมแล้ว บ้านวังน้ำมอกมีปัญหาด้านสุขภาพค่อนข้างน้อย จะมีเจ็บป่วยบ้างก็จะมี อสม. คอยดูแลให้คำแนะนำและทำการรักษาในเบื้องต้น ทั้งนี้ทางกลุ่ม อสม. ก็จะเก็บรวบรวมข้อมูลส่งให้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นประจำทุกเดือน

8. การคมนาคม

การคมนาคมสู่บ้านวังน้ำมอก สามารถเดินทางโดยทางรถยนต์จากจังหวัดหนองคาย ใช้ทางหลวงหมายเลข 211 (ถนนพหังชลประทานเส้นทางหนองคาย-เซียงคาน) เลียบไปตามลำน้ำโขง ผ่านอำเภอท่าบ่อ ผ่านอำเภอศรีเซียงใหม่ไปประมาณ 20 กิโลเมตร แยกซ้ายที่บ้านลุ่มพินี่ (กิโลเมตรที่ 63-64 ก่อนถึงวัดหินหมากเป้งประมาณ 200 เมตร) ตามเส้นทางหลวงชนบท นค. 3005 (เส้นทางสู่อำเภอโพธิ์ตาก) ผ่านบ้านไทยเจริญ ตรงเข้าไปประมาณ 6 กิโลเมตร แยกขวาตรงสามแยกสถานีอนามัยห้วยไฮ ตามเส้นทางหลวงชนบท นค.6037 ไปอีกราว 3 กิโลเมตร ผ่านโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทอน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เข้าสู่หมู่บ้านวังน้ำมอก แยกซ้ายตรงสามแยกในหมู่บ้าน ผ่านโรงเรียนวังน้ำมอกทางขวามือ ข้ามสะพาน ก็จะถึงศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอกซึ่งตั้งอยู่ทางซ้ายมือติดถนน รวมระยะทางจากตัวเมืองหนองคายถึงบ้านวังน้ำมอกประมาณ 84 กิโลเมตร ซึ่งถนนจะเป็นถนนลาดยางจนถึงหมู่บ้าน ส่วนในหมู่บ้านจะเป็นถนนคอนกรีต ถือได้ว่าการเดินทางสู่บ้านวังน้ำมอกสามารถเดินทางได้ค่อนข้างสะดวก อนึ่งเส้นทางเข้าสู่หมู่บ้านวังน้ำมอกจะสิ้นสุดลงที่วัดเทสรังสี ซึ่งไม่สามารถเดินทางต่อไปได้ เมื่อต้องการกลับจะต้องเดินทางกลับออกมาตามเส้นทางเดิม

ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวที่สนใจพักโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก สามารถติดต่อได้ที่คุณดิณณภพ สุพันธ์ เลขที่ 2 หมู่ที่ 5 ตำบลพระพุทธรบาท อำเภอศรีเซียงใหม่ จังหวัดหนองคาย 43130 โทรศัพท์ 0-4242-3783 เบอร์มือถือ 08-6232-5300 และเนื่องด้วยสภาพพื้นที่เป็นภูเขาทำให้บริเวณบ้านวังน้ำมอกโดยส่วนใหญ่ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์มือถือ จะมีเฉพาะเพียงบางจุดเท่านั้น

9. ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

ชาวบ้านวังน้ำมอก นับถือศาสนาพุทธ โดยมีวัดเทสรังสี (ธรรมยุติกนิกาย) เป็นศูนย์รวมจิตใจ ซึ่งตั้งขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2516 โดยพระอาจารย์ลี เพื่อกระจายพระออกจากวัดหินหมากเป้ง ในสมัยพระอาจารย์พูนศักดิ์เป็นเจ้าของวัดอยู่นั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงพระราชศรัทธาพระราชทานผ้าพระกฐินส่วนพระองค์มาทอดถวาย เมื่อปี พ.ศ.2525 และด้วยความอนุเคราะห์จากกรมพัฒนาที่ดิน ได้จัดโครงการปรับปรุงเขื่อนกักเก็บน้ำด้านหน้าวัด (ทิศใต้) ทำให้ได้ฝายน้ำขนาดใหญ่เก็บกักน้ำสำหรับราษฎรในหมู่บ้านและวัด ได้มีน้ำไว้ใช้ตลอดปี ปัจจุบันพระอาจารย์จรัสศักดิ์ ชันติพิโล เป็นเจ้าอาวาส มีพระภิกษุจำนวน 7 รูป สามเณร จำนวน 3 รูป

“...จากเดิมก็เป็นป่า เป็นวัดน้อยๆ ชื่อวัดวังน้ำมอก บัดนี้หลวงปู่เทสก์ก็มาเบิ่งบอก ว่าเหมาะสมที่จะทำให้วัดใหญ่ๆ ขึ้น ก็เลยมาตั้งเป็นชื่อหลวงปู่เทสก์ เทสรังสี มันมีทรัพยากรหลายเฮาควรที่จะมาตั้งตรงนี้ ตรงนั้นเอาไว้ทำให้ไต่บ้านอยู่”

สมบัติ นามเคน, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...วัฒนธรรมให้ใส่ผ้าถุง พาแลงถ้าไปได้นุ่งผ้าถุงจะบ่ได้มา จะใส่กางเกงเข้ามาบ่ได้ ไปวัดถ้าบ่มีผ้าถุงก็ไปบ่ได้”

สมพร สุวรรณแสง, สมาชิกกลุ่มทอผ้าและแม่ครัวบ้านวังน้ำมอก

“...บุญประเพณีคือบุญเดือนหก บุญเลี้ยงศาลเจ้าปู่จุดบั้งไฟถวาย และก็วันสงกรานต์ก็ทำบุญตักบาตรอยู่กลางบ้านอยู่ศาลาเฮา วันเข้าพรรษาบ่กตืออยู่วัด”

สมเกียรติ สุทธิสาร, ผู้ใหญ่บ้านบ้านวังน้ำมอก

“...มีคือกันกับที่อื่น มีประเพณีวันเฮ็ดบุญต่างๆ บุญประจำปีของเฮาก็มี มีบุญบ้าน บุญบั้งไฟที่บ่แข่งเป็นบั้งไฟถวาย แต่ละหมู่บ้านที่เผิ่นเอามาบ่รวมคือเอามาถวาย มารวมคนรวมญาติลูกหลานที่ไปเฮ็ดงานอยู่ไหนถึงฤดูนั้นจะคืน เป็นเทศกาลเป็นงานบุญที่วาคันมาหลาย เพราะว่าเผิ่นเลี้ยงปู่ไฟก็มาเลี้ยงปู่เลี้ยงย่าวันนั้น”

เพ็ญศรี สุวรรณแสง, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...สงกรานต์นี้เฮาก็จะเฮ็ดบุญคือกันรับขวัญผู้เฒ่าไหว้พ่อไหว้แม่วันครอบครัว วันพ่อวันแม่จัดของซำรวไปให้คนแก่ผู้สูงอายุ แล้วลูกหลานก็มารดน้ำ และก็พาผู้เฒ่ามวนขึ้นนั้นละ แล้วก็บุญเดือนหกขอฟ้าขอฝน บุญเบิกบ้าน ไหว้ปู่หลุยกับแม่แก้ว มันเป็นศาลปู่เจ้าประจำภูพานนั้นละปู่หลุยกับแม่แก้ว ต่อมาก็บุญเข้าพรรษาเห็นบ่ห่อข้าวประดับดิน ห่อข้าวสาก ออกพรรษาแล้วก็บุญกฐิน ลอยกระทง แต่ว่า

บ้านเขาเป็นบ้านของพระธรรมยุตจะปบุญเอิกเกริกหลาย มีแต่บุญเบิกบ้านที่มีการ
พ้อนรำของเด็กน้อย แห่เทียนเข้าพรรษา เด็กน้อยพอนไปเท่านั้นละ จะบ่มีหมอลำ
ซึ่งผู้สาวพอนแอ่พอนแอนดอก กางเกงขาสั้นผืนก็บ่ให้hungไปวัด ผู้เฒ่านี้ละตกลงกัน
บ่ให้เด็กน้อยใส่กางเกงขาสั้นเข้าวัด เพราะว่ามันบ่งามหุ่ตามันเป็นการลบหลู่”

สาคร สายศรี, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...สำหรับทางนี้จะแตกต่างจากที่อื่น คือหนึ่งสงกรานต์ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกของเรา
หรือแม้กระทั่งเด็กเขาจะต้องมีความสัมพันธ์กับครอบครัว เราไม่ได้หวังเอาแต่เพียง
เงินเท่านั้น เราอยากสร้างวัฒนธรรมของบ้านเรา เพราะฉะนั้นแล้วจะมานั่งต้อนรับ
นักท่องเที่ยวจนไม่ได้อยู่กับญาติที่มาจากต่างจังหวัด คือนักท่องเที่ยวสามารถมา
ตลอดทั้งปีได้ มันไม่เข้ามาในช่วงนั้นช่วงเดียว มันมีหลายช่วง แต่ว่าช่วงวันที่สิบสาม
สิบสี่ สิบห้า มันแค่สามวันเองและช่วงนี้ลูกๆ หรือญาติพี่น้องเขามาก็ช่วงเวลา
เดียวกัน บางครั้งเขามาเล่นสงกรานต์เฉยๆ แต่เขาไม่อยากจะไปวัดเพียงแค่
อยากไปเล่นน้ำอย่างเดียว สำหรับที่นี่จริงๆ แล้วบ้านเราอยากที่จะไปวัดมากกว่า”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 28 ณ ศูนย์สาธิตผลิตภัณฑ์ด้านวัฒนธรรมบ้านวังน้ำมอก

จะเห็นได้ว่า ประเพณีวัฒนธรรมของชาวบ้านวังน้ำมอกก็เหมือนกับชาวไทยพุทธ
โดยทั่วไป คือ มีบุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญบั้งไฟ ทำบุญบ้าน บุญกฐิน บุญสงกรานต์
บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก ลอยกระทง นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดเรื่อง
การแต่งกายเข้าวัดที่บ้านวังน้ำมอกห้ามหุ่กางเกงขาสั้น และผู้หญิงให้ใส่ผ้าถุง เนื่องจากวัดเป็น
สายธรรมยุต ถือเป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของหมู่บ้านวังน้ำมอกที่เป็นเสน่ห์อีกอย่างหนึ่ง

10. การเมืองการปกครอง

บ้านวังน้ำมอก เป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อพป.) โดยมีการแบ่ง
คณะกรรมการบริหารงานหมู่บ้าน ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารหมู่บ้าน อพป. พ.ศ.2522
ออกเป็นคณะกรรมการฝ่ายจำนวน 10 ฝ่าย ดังนี้

1) คณะกรรมการกลาง ประกอบด้วย

1.1) นายสมเกียรติ	สุทธิสาร	ประธาน
1.2) นายไชยยา	ศรีหาวงษ์	รองประธาน
1.3) นายวิชัย	คำจันทร์	รองประธาน
1.4) นายจันทร์	ศรีหาวงษ์	กรรมการ
1.5) นางสาวคร	สายศรี	กรรมการ
1.6) นางสุทัตตา	สีหาวงษ์	กรรมการ

1.7) นายคำสิงห์	ศรีกุล	กรรมการ
1.8) นายสุวรรณ์	สายศรี	กรรมการ
1.9) นายดิณณภาพ	สุพันธ์ะ	กรรมการ
1.10) นางสมบัติ	นามเคน	กรรมการ
1.11) นายสุบิน	พินิจ	กรรมการ
1.12) นางเชิญ	รักษาภักดี	กรรมการ
1.13) นางจิตนา	สายศรี	กรรมการ/เลขานุการ
1.14) นายเกรียงศักดิ์	เมืองจันทร์	กรรมการ/ผู้ช่วยเลขานุการ
1.15) นายอุดมมะ	ศรีงาม	กรรมการ/ที่ปรึกษา
1.16) นายจันทร์	ศรีหาวงษ์	กรรมการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ

2) คณะกรรมการฝ่ายพัฒนา ประกอบด้วย

2.1) นางจิตนา	ปานแก้ว	ประธาน
2.2) น.ส.ปาริชาติ	นามเคน	รองประธาน
2.3) นายกฤษณะ	รักษาภักดี	กรรมการ
2.4) นายอาทิตย์	ขันโททอง	กรรมการ
2.5) นายสงกรานต์	จิตรจันทร์	กรรมการ
2.6) นายสายยัน	พรมมาลา	กรรมการ
2.7) นายไชยยา	ศรีหาวงษ์	กรรมการ
2.8) นางสมัย	สุวรรณแสง	กรรมการและเลขานุการ

3) คณะกรรมการฝ่ายการเกษตร ประกอบด้วย

3.1) นางเชิญ	รักษาภักดี	ประธาน
3.2) นางประยงค์	กันหาดี	รองประธาน
3.3) นางหนูนา	ศรีหาวงษ์	กรรมการ
3.4) นางสุกัญญา	เทพวงษา	กรรมการ
3.5) นางกุน	อาษานอก	กรรมการ
3.6) นางบัวไหล	อ่อนบุญ	กรรมการ
3.7) นางสุทัตตา	สีหาวงษ์	กรรมการ
3.8) นางนภัสรพี	สายงาม	กรรมการและเลขานุการ

4) คณะกรรมการฝ่ายศึกษาและวัฒนธรรม (พัฒนาและบริการ) ประกอบด้วย

4.1) นายจันทร์	ศรีหาวงษ์	ประธาน
4.2) นายวัชรรา	นามเคน	รองประธาน
4.3) นายสมใจ	โพธิ์มล	กรรมการ
4.4) นางสมบัติ	นามเคน	กรรมการ

4.5) นางสุมิตร	โนนสะอาด	กรรมการ
4.6) นางสมศรี	จินดาหาร	กรรมการ
4.7) นายเสาร์	อุปันันท์	กรรมการ
4.8) นายอุตมะ	ศรีงาม	กรรมการและเลขานุการ

5) คณะกรรมการฝ่ายสาธารณสุข ประกอบด้วย

5.1) นางสุทัตตา	สีหาวงศ์	ประธาน
5.2) นางนงคราญ	กาหวาย	รองประธาน
5.3) นางบุญล้อม	จรุงพันธ์	กรรมการ
5.4) นายบัววร	ผ่องใส	กรรมการ
5.5) นายหนูทัต	ชัยอามาตย์	กรรมการ
5.6) นางประยงค์	กันหาดี	กรรมการ
5.7) นางบัวไหล	อ่อนบุญ	กรรมการ
5.8) น.ส.ปาริชาติ	นามเคน	กรรมการ
5.9) นางจันเทือง	สิมศิริวัฒน์	กรรมการ
5.10) นางปถิรฉิม	ยงคำ	กรรมการ
5.11) นางหนูนา	สีหาวงศ์	กรรมการ
5.12) นางราตรี	สีหาวงศ์	กรรมการ
5.13) นางสมัย	สุวรรณแสง	กรรมการ
5.14) นางเพ็ญศรี	สุวรรณแสง	กรรมการและเลขานุการ

6) คณะกรรมการฝ่ายอุตสาหกรรม ประกอบด้วย

6.1) นายเกรียงศักดิ์	เมืองเจริญ	ประธาน
6.2) นายอำนาจ	ศรีกุศล	รองประธาน
6.3) นายคำสิงห์	ศรีกุศล	กรรมการ
6.4) นายสมพร	อุปันันท์	กรรมการ
6.5) นายอาทิตย์	ขันโททอง	กรรมการ
6.6) นายกฤษณะ	รักษาภักดี	กรรมการ
6.7) น.ส.พาพร	คะเนนิล	กรรมการ
6.8) นางอ้อย	รักษาภักดี	กรรมการและเลขานุการ

7) คณะกรรมการฝ่ายพาณิชย์ ประกอบด้วย

7.1) นายดิณณภพ	สุพันธ์ะ	ประธาน
7.2) นายดวงใจ	ลิละคร	รองประธาน
7.3) น.ส.อรทัย	ศรีทองทิพย์	กรรมการ
7.4) นางทองเลื่อน	ภูพันธ์ุา	กรรมการ

7.5) นางสมเพ็ชร	รอดสุข	กรรมการ
7.6) นางเพ็ญศรี	สุวรรณแสง	กรรมการ
7.7) นายอาทิตย์	เหมือนเหลา	กรรมการ
7.8) นายสมนึก	ศรีทองทิพย์	กรรมการและเลขานุการ

8) คณะกรรมการฝ่ายแรงงาน/สวัสดิการสังคม ประกอบด้วย

8.1) นายสุวรรณ	สายศรี	ประธาน
8.2) นายประพันธ์	สายศรี	รองประธาน
8.3) นายสมัย	แทนทอง	กรรมการ
8.4) นายมานพ	ศิริพิศ	กรรมการ
8.5) นางละมัย	พินิจ	กรรมการ
8.6) นางสาวซังข์ทอง	อินธิแสง	กรรมการ
8.7) นางวาปี	พินิจ	กรรมการ
8.8) นางรจนา	สายศรี	กรรมการและเลขานุการ

9) คณะกรรมการฝ่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

9.1) นายสุบิน	พินิจ	ประธาน
9.2) นายสมปอง	อินธิแสน	รองประธาน
9.3) นายห้า	สีหาบุตร	กรรมการ
9.4) นายทรงคุณ	ศิริพล	กรรมการ
9.5) นายสงกรานต์	จิตรจันทร์	กรรมการ
9.6) นายสมาน	สีหาบุตร	กรรมการ
9.7) นายอำนวย	ศรีกุศล	กรรมการ
9.8) นายคำสิงห์	ศรีกุศล	กรรมการ
9.9) นายสมนึก	ศรีทองทิพย์	กรรมการ
9.10) นายผ่อง	กุลวงษ์	กรรมการ
9.11) นางสาวคร	สายศรี	กรรมการ
9.12) นายประพันธ์	สายศรี	กรรมการ
9.13) นายสมใจ	โพธิ์มล	กรรมการ
9.14) นายวิชัย	คำจันทร์	กรรมการ
9.15) นายบัววร	ผ่องใส	กรรมการ
9.16) นายสมนึก	ศรีทองทิพย์	กรรมการ
9.17) นายอวารณ์	โนนสะอาด	กรรมการ
9.18) นายสมัย	แทนทอง	กรรมการ
9.19) นายมานพ	ศิริพิศ	กรรมการ

9.20) นายเกรียงศักดิ์	เมืองเจริญ	กรรมการ
9.21) นายทองใส	ศรีหาวงษ์	กรรมการ
9.22) นายสายยัน	พรมมาลา	กรรมการ
9.23) นายดำรง	ศรีกุศล	กรรมการ
9.24) นายอุดมมะ	ศรีงาม	กรรมการ
9.25) นายไชยยา	สายศรี	กรรมการและเลขานุการ

10) คณะกรรมการชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ประกอบด้วย

10.1) นายวิชัย	คำจันทร์	ประธาน
10.2) นายมานพ	ศิริพิศ	รองประธาน
10.3) นายไชยยา	ศรีหาวงษ์	กรรมการ
10.4) นายสมัย	แท่นทอง	กรรมการ
10.5) นายอารมณ	โนนสะอาด	กรรมการ
10.6) นายสุภชัย	ขุนพิทักษ์	กรรมการ
10.7) นายหำ	สีหามบุตร	กรรมการ
10.8) นายเกรียงศักดิ์	เมืองเจริญ	กรรมการ
10.9) นายสมาน	สีหามบุตร	กรรมการ
10.10) นายสวรรค์	สีหาวงษ์	กรรมการ
10.11) น.ส.ภาพร	ชะเนนนิล	กรรมการ
10.12) น.ส.วาสนา	เวระนะ	กรรมการ
10.13) น.ส.ปรีชาติ	นามเคน	กรรมการ
10.14) น.ส.พรศิริ	ศรีกุศล	กรรมการ
10.15) นางนงคราญ	กาหวาย	กรรมการ
10.16) นายสายยัน	พรมมาลา	กรรมการ
10.17) นายสงกรานต์	จิตรจันทร์	กรรมการ
10.18) นายทองไร่	สีหาวงษ์	กรรมการ
10.19) นายบัววร	ผ่องใส	กรรมการ
10.20) นายสุรพล	จิตจันทร์	กรรมการ
10.21) นายเสาร์	อุปันันท์	กรรมการ
10.22) นายคำสิงห์	ศรีกุศล	กรรมการ
10.23) นายสมปอง	อินธิ์แส	กรรมการ
10.24) นายประพันธ์	สายศรี	กรรมการ
10.25) นายพิเชษฐ์	สีหาวงษ์	กรรมการ
10.26) นายประสิทธิ์	สายศรี	กรรมการ

10.27) นายเต็มศักดิ์	รักษาภักดี	กรรมการ
10.28) นายอำนาจ	ศรีกุศล	กรรมการ
10.29) นายดำรง	ศรีกุศล	กรรมการ
10.30) นายสมใจ	โพธิ์มล	กรรมการ
10.31) นายสุบิน	พินิจ	กรรมการและเลขานุการ

โดยหมู่บ้านวังน้ำมอก มีกฎระเบียบที่ถือเป็นข้อปฏิบัติร่วมกันของคนในหมู่บ้าน เพื่อความเป็นระเบียบและความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน ดังนี้

- 1) บุคคลใดยิงปืนในหมู่บ้านไม่มีสาเหตุอันควร ปรับนัดละ 500 บาท หรือยึดอาวุธปืน ดำเนินคดีตามกฎหมาย ยกเว้นวันเทศกาลปีใหม่ งานศพ
- 2) บุคคลใดก่อการทะเลาะวิวาทในที่จัดให้มีงานมหรสพ จนเป็นเหตุให้งานยกเลิกก่อนเวลา ต้องชดใช้ค่าเสียหายในงานทั้งหมด
- 3) บุคคลใดทำลายสิ่งของหลวงหรือสิ่งของที่สาธารณะต้องชดใช้ และต้องซ่อมแซมให้อยู่สภาพเดิม
- 4) โศกกระป๋องของผู้ใดถ่ายมูลบนถนนคอนกรีตต้องทำความสะอาด หากคณะกรรมการตักเตือนยังไม่เชื่อฟัง ปรับครั้งละไม่เกิน 500 บาท
- 5) บุคคลใดให้การสนับสนุนบุคคลหมู่บ้านอื่นเก็บหาของป่า ในปกครองของหมู่บ้านวังน้ำมอกมีโทษปรับ 2,500 บาท
- 6) บุคคลใดขับซั้วรถจักรยานยนต์เสียงดังหรือด้วยความเร็ว และเป็นทีรบกวนชุมชนในเวลา 22.00 น. มีโทษดังนี้
  - 6.1) คณะกรรมการตักเตือน
  - 6.2) ปรับไม่เกิน 500 บาท
- 7) ห้ามบุคคลใดเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิดฝ่าฝืนจะถูกตัดออกจากการช่วยเหลือทุกกองทุนที่มีในหมู่บ้าน
- 8) ห้ามทุกคร้วเรือเล่นการพนันประเภทต่างๆ ดังนี้ ไพ่ ไฮโล กู้ง ไก่ ปู ปลา ยกเว้นเทศกาลต่างๆ และงานศพ ฝ่าฝืนมีโทษ ดังนี้
  - 8.1) คณะกรรมการตักเตือน
  - 8.2) ปรับไม่เกิน 1,000 บาท
- 9) ห้ามทุกคร้วเรือเล่นทำเตาถ่านบริเวณในหมู่บ้าน ถ้าฝ่าฝืนมีโทษ ดังนี้
  - 9.1) คณะกรรมการตักเตือน
  - 9.2) ปรับไม่เกิน 1,000 บาท
- 10) ให้ทุกครอบครัวทำภาชนะรองรับขยะตั้งไว้บริเวณหน้าบ้านทุกคร้วเรือ ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะดำเนินการ ดังนี้
  - 10.1) คณะกรรมการตักเตือน

10.2) ปรับไม่เกิน 100 บาท

11) ห้ามครัวเรือนใดใช้เครื่องเสียงดังจนที่รบกวนผู้อื่นหลังเวลา 22.00 น. หากผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษ ดังนี้

11.1) คณะกรรมการตักเตือน

11.2) ปรับไม่เกิน 500 บาท

12) ห้ามบุคคลใดนำสัตว์เข้าไปเลี้ยงในบริเวณบ้านของผู้อื่น และที่สาธารณะ เช่น โรงเรียน วัด ฝ่าฝืนมีโทษ ดังนี้

12.1) คณะกรรมการตักเตือน

12.2) ปรับไม่เกิน 100 บาท

13) ห้ามบุคคลภายนอกเก็บหาของป่าและล่าสัตว์ทุกชนิด ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท

14) ห้ามบุคคลใดคนหนึ่งตัดไม้ทุกชนิด บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านวังน้ำมอก เช่น ป่าหินงาม น้ำตกวังน้ำมอก ฝ่าฝืนปรับไม่เกิน 5,000 บาท

15) บุคคลใดคนหนึ่งตีฆ้องแล้วส่งเสียงดังเป็นที่รบกวนผู้อื่นจะดำเนินการ ดังนี้

15.1) คณะกรรมการตักเตือน

15.2) ปรับไม่เกิน 500 บาท

16) ห้ามบุคคลใดคนหนึ่งตัดไม้ไผ่ป่าทุกชนิด ออกจำหน่ายหรือขายยกเว้นชาวบ้านนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน หากผู้ใดฝ่าฝืนปรับ 2,500 บาทต่อคน

17) เงินค่าปรับทุกข้อนำเข้ากองทุนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) นอกจากนี้ หมู่บ้านวังน้ำมอกยังได้มีการออกประกาศข้อบังคับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านวังน้ำมอก สำหรับผู้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชน ภูผีปอบ บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพานพร้าว และป่าแก้งไก่อ เนื้อที่ 3,500 ไร่ จะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับโดยให้ใช้ข้อบังคับ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2539 เป็นต้นไป รวม 4 ข้อ ดังนี้

1) ผู้ใดทำให้เสียหายหรือทำลายหลักเขตป้ายหรือเครื่องหมายอื่นใด แสดงแนวเขตต้องถูกปรับ 1,500 บาท

2) ผู้ใดเข้าไป ยึดถือ ครอบครอง ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดินก่อสร้าง แผ้วถางป่าไม้ หรือกระทำด้วยการประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่า ต้องถูกปรับไม่เกิน 2,000 บาท หากกระทำเกินเหตุให้ดำเนินคดีตามกฎหมาย

3) ผู้ใดเข้าไปล่าสัตว์ และเก็บหาของป่าทำให้เสื่อมเสียแก่สภาพป่าต้องถูกปรับไม่เกิน 2,500 บาท พร้อมยึดอุปกรณ์ทุกชนิดในการกระทำผิด

4) ค่าปรับ ข้อ 1, 2 และ ข้อ 3 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

4.1) สำหรับผู้ที่บอกเบาะแสการกระทำผิด

4.2) นำเข้าเป็นกองทุนกลุ่ม รส.ทป. ประจำหมู่บ้าน

11. กลุ่มในหมู่บ้าน

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการหมู่บ้านวังน้ำมอก เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 ณ ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอก ที่ประชุมได้ร่วมกันสรุปจำนวนกลุ่มในหมู่บ้านที่มีบทบาทต่อการดำเนินงานของโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอกเอาไว้ ดังนี้

- 1) กลุ่มแม่บ้าน ต้อนรับแขก ทำอาหาร
- 2) กลุ่มเด็กรักกีฬา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3) กลุ่มเยาวชน ร่วมรักษาศิลปวัฒนธรรม
- 4) กลุ่มทำไม้กวาด
- 5) กลุ่มจักสาน
- 6) กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์
- 7) กลุ่มทอผ้า
- 8) กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม

นอกจากนี้ ในหมู่บ้านวังน้ำมอกยังมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านวังน้ำมอก จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2539 โดยสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย มีสมาชิกเริ่มแรก จำนวน 18 คน และมีเงินสะสมจำนวน 1,800 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 135 คน และมีเงินสะสมสะสมจำนวน 395,000 บาท และศูนย์สาธิตการตลาดบ้านวังน้ำมอก เป็นกิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์ได้งบประมาณสนับสนุนโดยกรมการพัฒนาชุมชน เมื่อปี พ.ศ.2543 จำนวนเงิน 50,000 บาท ซึ่งกิจกรรมของกลุ่ม ประกอบด้วย

- 1) ให้สมาชิกกู้เงินไปประกอบอาชีพ ดอกเบี้ยต่ำ
- 2) จัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด บริการสินค้าราคาถูก
- 3) สนับสนุนเงินทุนแก่กลุ่มอาชีพต่างๆ ด้วยเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ
- 4) จัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชน
- 5) สร้างนิสัยรักการออมแก่เด็กและเยาวชน

“...ตั้งแต่เริ่มแรก สอนทอผ้า ไม้กวาด ถ้ามันว่างตำแหน่งใดเห็ดหมด เฝินบ่มาเห็ด เฝินว่างานรำไร บ่ได้ไปไสมาไส”

สมพร สุวรรณแสง, สมาชิกกลุ่มทอผ้าและแม่ครัวบ้านวังน้ำมอก

“...ทอผ้าก็ใช่ แผนกบายศรีก็ใช่ บายศรีก็เห็ด ทอผ้าก็ทอถ้ามีผ้า รับแขกก็รับถ้าเฝิน มาพัก”

สมบัติ นามเคน, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...กลุ่มเด็กรักกีฬา มันอันเดียวกันหมดอยู่ในบ้านเฮา เป็นศูนย์รวมกัน กลุ่มออมทรัพย์ก็มี กลุ่มน้ำประปา กลุ่มฌาปนกิจหลายๆ กลุ่ม กลุ่มผู้ใช้น้ำประปามันก็ทั่ว

บ้านคือกัน มันหลายหลากหลาย เว้าอันใดเป็นอันเดียวกัน แม่ก็อยู่ทุกกลุ่ม กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มฅาปนกิจ วัฒนธรรมก็อยู่ กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทุกวันศุกร์เด็กน้อยมาเก็บขยะ แม่ก็ต้องเป็นผู้บริหาร ไทบ้านเฮานี้ละเขาก็มาโลด ช่วงนี้ขยะบ่หลายก็เลยบอกเขาพักก่อนลูกเอาการเรียนก่อน”

สาคร สายศรี, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...บ่แม่นจะยี่สิบปีแล้วบ่ เฮ็ดใหม่ ๆ ครีกครั้น ถักฟอย(ไม้กวาด) แล้วต่อมาเผิ่นก็มาเปลี่ยนเป็นทอผ้า เผิ่นก็ลองผิตลองถูหลายอย่างอยู่ สุดท้ายก็มาลงทอผ้าตัดผ้าพื้นบ้าน”

อ้อย รักษาภักดี, เพื่อนบ้านบ้านวังน้ำมอก

กลุ่มในหมู่บ้านจอมแจ้งและจำนวนสมาชิก เช่น ฅาปนกิจ สมาชิก 26 คน กลุ่มผู้สูงอายุ สมาชิก 41 คน ชมรมสร้างสุขภาพ สมาชิก 24 คน ชมรม TO BE NUMBER ONE สมาชิก 22 คน คุ่มครองผู้บริโภคดีด้านสาธารณสุข สมาชิก 10 คน กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง สมาชิก 15 คน

จะเห็นว่า ในหมู่บ้านจอมแจ้งมีกลุ่มที่ค่อนข้างหลากหลาย เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มฅาปนกิจ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเด็กรักษ์ป่า กลุ่มเยาวชน กลุ่มจักสาน กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มทอผ้า กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งบางคนก็จะเป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้านมากกว่า 1 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเข้ามาดำเนินกิจกรรมสนับสนุนกลุ่มโฮมสเตย์ โดยได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน และอาสาสมัครพิทักษ์ป่าชุมชนภูฝอย เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน สัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน ท่ามกลางธรรมชาติ หมอกหนา ป่าเขียว กระจ่างงาม ในรูปแบบหมู่บ้านโฮมสเตย์ ซึ่งกลุ่มได้มีผลิตภัณฑ์และบริการ เช่น บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์สัมผัสวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น กระเป๋าผ้าฝ้าย เสื้อผ้าสำเร็จรูปสุขภาพสตรี เสื้อผ้าสำเร็จรูปสุขภาพบุรุษ ผ้าขาวม้า ผ้าพื้นเมือง โคมไฟพาลง หน่อไม้ ไม้กวาด น้ำพริกปลาร้า เป็นต้น

12. ธุรกิจชุมชนโฮมสเตย์

ธุรกิจโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก เป็นอีกหนึ่งต้นแบบโฮมสเตย์จังหวัดหนองคาย ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมากสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตแบบพื้นบ้าน สภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นภูเขา โดยเฉพาะการเดินทางป่าภูฝอยเพื่อสร้างประสบการณ์ตรงกับความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ สัมผัสลำธารที่ไหลผ่านหมู่บ้าน อากาศบริสุทธิ์ ชมฝูงค้างคาวบินออกจากถ้ำยามเข้ยามเย็น และชมสายหมอกในยามเช้าสร้างความสดชื่นให้แก่ชีวิตได้เป็นอย่างดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้กลายมาเป็นเสน่ห์ของบ้านวังน้ำมอกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว จนทำให้ธุรกิจชุมชน

หมู่บ้านโฮมสเตย์ประสบความสำเร็จอย่างงดงามในปัจจุบัน ซึ่งคณะผู้วิจัยจะใคร่ขอนำเสนอ ข้อมูลพื้นฐานธุรกิจชุมชนโฮมสเตย์ของหมู่บ้านวังน้ำมอกในประเด็นต่างๆ ดังนี้

12.1 ประวัติความเป็นมา

โฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก เริ่มเมื่อปี พ.ศ.2540 โดยมีนายดิณฑภพ สุพันธ์ เป็น ผู้ก่อตั้ง จากการเปิดบ้านของตนเองให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และชักชวนเพื่อนบ้านในละแวก ใกล้เคียงให้เข้าร่วมโครงการ พร้อมกับแนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ โดยรณรงค์ให้ ชาวบ้านในหมู่บ้านหันมาดูแลหวงแหนทรัพยากรของตนเอง โดยจัดทำโครงการ “ป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน” เมื่อดำเนินงานไปได้ระยะหนึ่งชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจและให้ความร่วมมือ มากขึ้น จึงขยายโครงการโดยเปลี่ยนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และเปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมป่าพื้นบ้านอาหารชุมชน” เนื่องจากกิจกรรมมีทั้ง ด้านธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน และก่อตัวมาเป็นโฮมสเตย์ในที่สุด

“...ปีนี่ปีที่ 14 เปิดแต่ปี 40 มัน บ่มีแนวคิดเป็นโฮมสเตย์นะ โฮมสเตย์เป็นเพียงแค่ กิจกรรมในการพัฒนาหมู่บ้าน เขาจะมาพัฒนาหมู่บ้านจะมาเริ่มอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เขาต้องหากิจกรรมในการเอ็ด เพื่อที่จะรักษา พวกนี้ไว้ ถ้าบ่มีกิจกรรมเอ็ด วัฒนธรรมกับธรรมชาติจะบ่ถูกเอามาใช้ อย่าง ศิลปวัฒนธรรมพวกนี้ก็เอ็ดมาไว้อยู่แต่ก็เอาไปตั้งโชว์ มันก็บ่มีความหมาย อย่างชั้น คู่มืออันนี้เป็นของโบราณที่สุด เขาเริ่มรักษาไว้อันนี้มาจากหลวงพระบางเป็น วัฒนธรรมของบ้านเขาที่มาจากศรีเชียงใหม่ เวียงจันทร์ แต่ลืมนไป หรืออาจเอ็ดไว้ แต่บ่มีคนใช้มันก็เลยหาย อันนี้เขาก็ต้องเอามาเอ็ดแล้วก็รักษา”

ดิณฑภพ สุพันธ์, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...สิบสี่ปีนี่ละ เอ็ดกันเป็นแบบการท่องเที่ยวสิบสี่ปี เปิดแรกๆ ก็มี 5 คนก่อน ทูนกี้ เอาของพี่หน่อย (คุณดิณฑภพ สุพันธ์) นั้นละก่อน ต่อมาผู้ใดสนใจเข้าหุ้้นเผินก็ให้ เขามา แต่ก้ก็ห้าหมื่นก็เอาเงินเผินนั้นละเอ็ดก่อน เผินก็จะเป็นงานในเมือง เผินโต คนเดียวพ่อแม่ก็บ่มี”

สมเพชร รอดสุข, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...เผินได้สิบสี่ปีแล้วสิบสี่ปีแล้วมีอันนี้ ที่แรกพี่หน่อยเผินไปเอ็ดงานอยู่กรุงเทพเอ็ด แล้วเผินบ่เอ็ด กลับมาพ่อแม่ก็ตายหมดแล้ว บ้านก็ปล่อยร้างไว้ บ้านเผินนะสถานที่ เหมาะคือเผินเรียนมาหวั้คิดทางด้านนี้พร้อมนะ อาจจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวใน อนาคตก็ได้ เผินก็พาเด็กน้อยขึ้นสำรวจป่าภูผีปอบของเฮานะ คือยังมีสมุนไพรรและ กี้มีพืชพันธุ์อุดมสมบูรณ์พอที่จะดึงแขกเข้ามาได้ อย่างในเมืองเผินขายความ ทนสมัยเฮามาขายอากาศขายโอโซนดีกว่า เผินก็เลยปลุกฝักกับเด็กน้อยก่อน ผู้ใหญ่ก็บ่เข้าใจดอกก็พาเด็กน้อยขึ้นป่าและก็บอกว่ามันจะมีเตาผณะเตาใหญ่ๆ ที่

พ่อแม่เขาเคยเห็ดไว้ อันใส่ถ่านเข้าไปกระสอบปานเขานี้ได้ประมาณสามสิบสี่สิบ กระสอบแต่ละที่เอ่(ครั้ง)นะ แต่มันยังมีคลุมให้เห็นอยู่เป็นเตาถ่านมรณะ ก็บอกว่า ถ้าเขาตัดไม้ลงหลายๆ นะ ป่าเขาก็หมด พ่อแม่เขาตัดนะแล้วเขาเห็ดจิ้งใจเขาจะบ ให้พ่อแม่เขาตัดหลายกว่านี้ เพราะว่าเขาใหญ่ไปเขาจะบเห็นต้นไม้แล้ว เด็กก็ กลับคืนมาบอกพ่อแม่ว่าจ้ง(เหลือ)ต้นไม้ไว้ให้เบิ่งแน่เด้อ ที่แรกพ่อแม่ก็ว่า “ถ้าจ้ง แล้วสุจะกินใส” คืออาชีพหลักเลื่อยไม้เห็ดถ่าน เด็กน้อยก็ว่าลูกจะอนาคตทางหน้า จะให้ลูกเห็นแต่อิฐแต่ปูนบพอกกับแม่ก็จ้งไว้แน่ เผิ่นก็เลยค่อยเข้าใจเด็กน้อย คือเขา ปลุกฝังเด็กน้อยก่อน ถ้าเขาจะไปเอาผู้ใหญ่เลยเผิ่นก็ต่อต้านเผิ่นก็บพอใจ “อยู่ดีดี มาออกคำสั่งให้กูมึงเป็นไผ” เด็กน้อยมันก็จะเว้า(พูด) เว้าไปเรื่อยๆ บัดนี้เลยระดม กันเป็นชาวบ้านพิทักษ์ป่าไปอบรมกับป่าไม้ และเลยมาขอดูแลกุผีปอบ ชาวบ้าน เผิ่นขอดูแลเอง คือตรงที่เผิ่นกันไว้ 3,500 ไร่ คือขอดูแลและจะบเข้าไปตัดไม้ บเข้าไป ทำลายคือรักษาไว้”

อรทัย ศรีทองทิพย์, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...เปิดได้สิบกว่าปีแล้วนะ เขาเห็ดมาประมาณ 4-5 ปีค่อยมาเปิดโฮมสเตย์ กลุ่มป่า พื้นบ้าน อาหารชุมชน เพราะว่าที่แรกเขารักษาป่ากุผีปอบ บัดนี้ฝรั่งเข้ามาเล่น น้ำตก เขาก็ไปได้ภาษาก็เข้ามาเล่นกับเด็กน้อย บัดนี้เขาเลยมาถามว่ามีโฮมสเตย์บ ไอ้หน้อย(คุณติณณภพ) เลยมาชวนผู้ใหญ่บ้านมาชวนไต่บ้าน ตั้งกลุ่มขึ้นแล้ว รับแขก ที่แรกเป็นแพทย์แผนไทยมานาน 5 คีน มานอนอยู่บ้านไอ้หน้อยก่อน บัดนี้เขาก็ไปประชุมปรึกษากันว่าต้องมีโฮมสเตย์ขึ้นรายได้จะได้เข้าสู่ชุมชน เลยมารวบรวมกันไผจะเข้าจะเห็ดแทน ตอนแรกมีแค่ 5 หลัง ยายก็เข้าที่แรกหมู่ แต่ก็รับ ได้ 20 คนหลังนั้นนะ”

สมบัติ นามเคน, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...เขา(คุณติณณภพ) ก่อตั้งขึ้น เขาเขียนจบก็บอยากไปเป็นหยั่งอยากอยู่บ้านโตเองอยากเป็นอิสระ ก็เลยมีความคิดขึ้นมาว่าเห็ดจิ้งใจหมู่บ้านเขาน้ำก็งาม”

ลำตวน รักษาภักดี, สมาชิกโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...เริ่มแรกก็บแม่เห็ดผู้เดียวดอก มีผู้ใหญ่บ้านช่วย หมวดกับยายนี้พากันหลายๆ คนปรึกษากันกว่าจะได้มาทุกมือนี่ งานเห็ดมามันก็ดี จ้งเห็นออกโทรทัศน์รายการ นั้นรายการนี้ แยกก็มาตามเสียงตามสาย บได้มีแต่ผู้เดียว”

บัวไหล อ่อนบุญ, เพื่อนบ้านบ้านวังน้ำมอก

“...ในช่วงแรกๆ เริ่มจากการทำไม้กวาดก่อน ต่อมาก็ได้มาเปลี่ยนเป็นการทอผ้า ลองผิดลองถูกกันมาเรื่อยๆ จนสุดท้ายมาลงเอยที่การทอผ้าพื้นบ้าน หลังจากนั้นทางดิฉันทนภาพจึงค่อยได้มาเริ่มก่อตั้งโฮมสเตย์ขึ้น ดิฉันทนภาพก็เรียนจบมาทางด้านนี้ และอยากที่จะมาอยู่บ้านตัวเอง”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 22 ณ บ้านยายลำตวน รักษาภักดี บ้านวังน้ำมอก

“...เปิดมาได้ปีนี้ปีที่ 14 แล้ว โดยคุณดิฉันทนภาพเป็นคนเริ่มต้นก่อน ด้วยการนำเงินส่วนตัวมาเป็นทุนจำนวน 50,000 บาท จากนั้นจึงค่อยพัฒนาเรื่อยๆ จากสมาชิกเริ่มต้น 5 ครัวเรือน จนบัดนี้มีจำนวน 21 ครัวเรือน”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 23 ณ ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอก

จะเห็นได้ว่า หมู่บ้านโฮมสเตย์ บ้านวังน้ำมอก มีจุดเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ.2540 จากการมองเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูผาปิอบ น้ำตกวังน้ำมอก เป็นต้น และความปรารถนาที่จะรักษาเอาไว้ จึงก่อเกิดแนวคิดในการทำโฮมสเตย์ขึ้น เพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวเชื่อมโยงเข้าสู่การอนุรักษ์ผืนป่าและต้นน้ำลำธารเอาไว้ จนสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ในปัจจุบัน

12.2 จำนวนสมาชิก

โฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ สมาชิกที่ทำบ้านเป็นโฮมสเตย์เปิดให้นักท่องเที่ยวมาพักได้ซึ่งมีอยู่ 21 ครัวเรือน อีกกลุ่ม คือ สมาชิกที่เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมโฮมสเตย์ด้วยการลงทุนร่วม (ลงหุ้น) จำนวน 130 คน โดยคนหนึ่งจะถือหุ้นได้ไม่เกิน 10 หุ้น หุ้นละ 100 บาท

“...มีรายชื่อสมาชิก เป็นสมาชิกที่เฝ้างานกับสมาชิกที่ปเฝ้างาน ที่ปเฝ้างาน หมายถึงมีแต่เข้าหุ้นปได้มาร่วมกิจกรรม ปได้ร่วมที่จะสร้างผลิตภัณฑ์ออกมา เพื่อที่จะจำหน่าย คือสมาชิกที่รับนักท่องเที่ยวรับแขกเข้าบ้านนี่ก็เป็นแผนกโฮมสเตย์ไป สมาชิกที่รับแขกก็หมายถึงรับคนเข้าพักก็มาทอผ้า อันนี้ก็ปสมาชิกของเขา ถือว่าเป็นสมาชิกของเขา ปได้แบ่งว่านี่เป็นกลุ่มนี้ บ้านที่ปเป็นสมาชิกก็มี แต่เขาก็ปได้ว่าคือเขาบพร้อมที่จะมาเป็นบางที่เขาบมักก็มี แล้วแต่ความสมัครใจ แล้วสมาชิกที่เป็นสมาชิกเขาคือเอาเงินมาลงหุ้นแล้วปมาเฝ้าก็มี รอเงินปันผลอย่างเดี๋ยวกี้ มีแต่หุ้นกี้มี มันหลายอย่างอยู่ มันซับซ้อนเขาก็ใช้บริหารจัดการเอาว่าเป็นแบบใด มาเฝ้างานก้ได้ค่าตอบแทนไป ถ้าบมาก็รอปันผล”

ดิฉันทนภาพ สุพันธ์ะ, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...เปิดเป็นบ้านพักสมาชิกโฮมสเตย์แท้ๆ มี 21 หลังที่ให้คนพักได้ สมาชิกก็หลาย อยู่เข้างงหน้า ลงทะเบียน 130 คน”

สาคร สายศรี, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...ที่ขึ้นทะเบียนไว้ที่พักได้นำ 21 หลัง ที่ๆ แยกเข้าพักได้ แต่ว่าจำนวนสมาชิกมัน หลายอยู่ 130 กว่า ที่เข้าหุ้มนะ”

เพ็ญศรี สุวรรณแสง, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...เราแบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เข้าเป็นสมาชิกแล้วสามารถรับ นักท่องเที่ยวให้เข้าพักในบ้านได้นั้นมีทั้งสิ้น 21 ครัวเรือน ส่วนสมาชิกอีกประเภท หนึ่ง คือ สมาชิกที่เข้ามาร่วมลงทุนกับเรา เดียวนี้ก็ได้ร้อยกว่าคน นับเฉพาะแต่ สมาชิกเท่านั้น ซึ่งเขาจะเข้ามามีกิจกรรมร่วมกับเรา เช่น ทอผ้า ทำโคมไฟ จัด สถานที่ ทำอาหาร เป็นมัคคุเทศก์ แสดงวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งเมื่อสิ้นปีก็จะมี การแบ่งสรรปันหุ้นให้กับสมาชิกเหล่านี้ด้วย”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 23 ณ ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอก

ตารางที่ 4.9 รายชื่อสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์หมู่บ้านวังน้ำมอก

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่
1	นายดิณฑภพ สุพันธ์	2
2	นางสุวิมล หัสดี	30
3	นางสมเพ็ชร รอดสุข	42
4	นายรัชชัย สุวรรณแสง	35
5	นางสาคร สายศรี	1
6	นางเพ็ญศรี สุวรรณแสง	34
7	นางสมบัติ นามเคน	93
8	นางสมศรี จันดาหาร	46
9	นางรำไพ นามเคน	198
10	นางสุกัญญา เขิน	55
11	นางหมุด โครักษา	247
12	นางปุลพร เทพวงษา	4
13	น.ส.อรรทัย ศรีทองทิพย์	64
14	นางประยงค์ กันหาดี	19
15	นางสงวน อินนอก	24

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่
16	นางจันทิพย์ ฉิมศิริวัฒน์	67
17	นางทัศนีย์ ศรีกุล	40
18	น.ส.ศศิธร ปัญญาณี	143
19	นางทองแปง สายศรี	11
20	นางไชยศรี พิมพะจันทร์	82/1
21	นางลำดวล รักษาภักดี	71

ที่มา: ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวและวัฒนธรรมบ้านวังน้ำมอก, 2554.

ปัจจุบัน มีชาวบ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกโฮมสเตย์ 21 หลังคาเรือน มีการฝึกอบรมเด็ก ๆ ในหมู่บ้านให้เป็นมัคคุเทศก์น้อย คอยนำทางนักท่องเที่ยว และร่วมในกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่การเดินทางไปศึกษาธรรมชาติที่ภูผีปอบ ชมเตาถ่านมรณะ ถ้ำค้างคาว สัมผัสต้นยางนาขนาดใหญ่อายุกว่าร้อยปี ชมบ่อน้ำทิพย์ น้ำตกวังน้ำมอก ชมการทอผ้าพื้นเมือง การทำโคมไฟ ร่วมบายศรีสู่ขวัญ กินข้าวพาสอง และชมการแสดงวัฒนธรรม

12.3 การบริหารจัดการ

การดำเนินกิจกรรมธุรกิจชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์ บ้านวังน้ำมอก มีการวางแผนด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เน้นการมีส่วนร่วมจากกลุ่มสมาชิก เพื่อให้ระบบการบริหารจัดการมีความโปร่งใส

“...เรามีเป็นแผนกคนละหน้าที่ ประธาน รองประธาน เลขาคู การเงิน และกัหัวหน้า แยกออกไปแต่ละแผนก ทรัพยากร ทอผ้า อาหาร วัฒนธรรม มันบ่ได้เตรียมหลาย เพราะว่ามันอยู่โตแล้ว ถ้าแขกมาเป็นคณะเขาจะเอ็นคนที่ทำงานมาประชุม อังคคณะต่างๆ มาประชุมกัน คณะแม่ครัว คณะรับแขก คณะนักแสดงต้องมาคุยประชุมกัน ผู้ใดจะเห็ดจั้งใด จะต้องเห็ดเวลาใด เห็ดแบบใด จะต้องหาคนรับผิดชอบให้ได้ บ้านพักสามารถรับได้จักคน อันนี้คือการเตรียมงานแรกๆ เดียวนี้เขารู้แล้วว่าไผจะเห็ดหยั่ง เขาแจงานไปเลย เขารู้กันแล้วคนเดินงานก็คือพี่เพชร พี่น้อยเป็นคนวางระบบให้ จะมีคิวอยู่แล้ว

แขกเข้ามาต้องแจ้งล่วงหน้าก่อน 3 วัน และก็ต้องส่งค่าใช้จ่ายเข้ามาก่อนครึ่งหนึ่ง แต่ส่วนมากแขกจะโอนเข้ามา ถ้าบ่โอนเข้ามาเขาต้องบอกว่ารับประกันว่าเจ้าจะได้พัก เขาอาจจะปรับเขาก็ได้ ถ้าเขาเข้ามากระทันหันเขาก็มีเวียกมิงงาน แต่ถ้าเจ้าโอนค่าชำระมาถึงเขามีเวียกมิงงานอยู่เขาก็ต้องได้รับเข้ามา และบอก

กฎระเบียบของหมู่บ้านว่าอยู่แบบใดกินแบบใดและเขาจะอยู่กันจิ้งใดในหมู่บ้าน ถ้ารับได้ก็คือเผื่อนจะบ่เข้ามาดอกถ้าเขารับเงื่อนไขของหมู่บ้านบ่ได้ บ่แน่ว่าจะเอาใจแขกเขาเป็นจิ้งซี่แหละ ถ้าแขกรับได้เจ้าก็ไปพักที่อื่น เขาต้องบอกกันบอกไปก่อนดีกว่าจะมีปัญหาภายหลัง

ประชาสัมพันธมิตรมันมีหลายทาง อินเทอร์เน็ต แผ่นพับก็กำลังฮิตอยู่ ทางรายการโทรทัศน์ก็มีที่เผื่อนเอาไปลงนะ แต่ส่วนหลายจะเป็นอินเทอร์เน็ตที่เขาลงกันที่เป็นของเขาเอง เขาลงทุนเองในการฮิตประชาสัมพันธมิตรเผยแพร่ เว็บของเขาเลย ค่าใช้จ่ายของเขาเลยเขาลงทุนสร้างเอง ส่วนมากก็เป็นเว็บไซต์ แล้วก็แผ่นพับ แผ่นพับนี้บ่ปานใด คนเหล่านี้แหละสำคัญ และก็นักท่องเที่ยวประชาสัมพันธมิตรด้วยปาก

ทั่วๆ ไปแขกมาสองสามคน ก็บ่ต้องใช้แม่ครัวหลาย แม่บ้านยายกับพี่เพชรก็พอแล้ว แต่ว่าถ้ามาถึงสามสิบคนสี่สิบคนก็ต้องเอิ้นสมาชิกของเขามาร่วมงานเพิ่มขึ้น จะมีตัวแทนของแม่ครัวประสานงานกัน คือทุกอย่างจะมีหัวหน้าแต่ละหัวหน้าไปประสานงาน เขาก็ไปบอกยายสมบัติ (สมบัติ นามเคน) เฮ็ดบายศรีลงมาและไอ้ลี (ปาริชาติ นามเคน) เฮ็ดคูปี้ลงมาเอง ไอ้ลีได้รับการสอนมาจากยายสมบัติคือกัน อันนี้คือการถ่ายทอดวัฒนธรรม เขาอยากให้มันเป็นจิ้งซี่และคืออยากให้การถ่ายทอดให้แม่สอนลูก และลูกก็สอนหลานต่อไป มันค่อยจะยั่งยืน บ่ให้คิดว่ามันเป็นธุรกิจ ให้คิดว่ามาต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง มันยากตรงนี้แหละคือเรื่องเงินเรื่องรายได้ จริงอยู่คือเฮ็ดมันก็ต้องมีรายได้ แต่เฮ็ดจิ้งใดให้มีความรู้สึกว่ามันบ่เป็นการค้า เขาไปบอกเขาจะรู้เลยว่าแขกจะมา โดยพี่เพชรจะเป็นคนประสานงานเรื่องนี้ แม่ครัวก็จะไปบอกยาย ยายก็จะไปเฮ็ดของเขาเอง อันนี้งานที่มีคนมาน้อยๆ บ่ต้องเฮ็ดหลายคือเขารู้เขาจะไป แต่ถ้าเป็นคนที่มีคนมาเยอะห้าสิบหกสิบแปดสิบคนจะต้องมีการประชุมกันนัดหนึ่ง แม่ครัวก็มาประชุมว่าจะเฮ็ดจิ้งใด นางรำก็ต้องเริ่มซ้อมแล้ว ซ้อมแม่แต่นางรำน้อย นางรำใหญ่ นางรำใหญ่ก็คือเยาวชนแปดคนนั้นนะจะต้องมาซ้อมมารำว่าเขาจะรำแบบใด คนเปิดเครื่องเสียงคิวเพลงจะเปิดจิ้งใด มีการเล่นเกมเล่นหยั่งอันนี้ก็คืองานพาแลง งานพาแลงจะมีหลายๆ อย่าง พิธีกรสองคนก็ต้องมาซ้อม พี่ปลอยได้เลยแต่จะอยู่ด้วย แต่ว่าพี่จะเป็นคนเว้าเกริ่น อบต. หนอง (จิตนา สายศรี) เป็นแล้วปลอยได้เลย แต่ไอ้ลียังปลอยบ่ได้ ไอ้ลีมันเพิ่งจะเริ่มต้องฝึก ส่วนร้องสรภัญญะปลอยได้แล้วคือเผื่อนจะพากันไปสวดอยู่วัด ผู้นำจะเป็นแม่ของ อบต. หนอง (สาคร สายศรี) แม่นัดกับป้าบัวไหลเฮ็ดคูปี้พร้อม ผู้เฮ็ดคูปี้จะต้องท่องสรภัญญะได้ ยายสมบัติพาไป ยายบัวไหลพาไป แม่นัดพาไป แต่ถ้ามาน้อยมาสองสามคนคณะนั้นบ่ต้องมาก็ได้พาไปเองเลย คือกระบวนการของเขาบ่ได้เอามารวมอยู่คนเดียว ใช้หลักดำเนินงานรวมเอาทุกคน”

ดิฉันทภาพ สุพันธ์ะ, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...เป็นแม่บ้านอยู่ที่นี่เฮ็ดทุกหน้าที่ เวลาแม่แขกมาเขาก็ให้คำแนะนำ ขายเป็นแขกถามมาก็ต้องตอบให้ได้ เรื่องเงินพี่น้อยก็มอบให้เฮ็ดนำเพราะว่าสมาชิกบางคนต้องการเงินก็บงก้าไปหาพี่น้อยเผิ่นเป็นผู้ชาย เผิ่นต้องมาปรึกษาเฮาก่อน

เผิ่นมาเข้าหุ้น ก็มีปันผล คนหนึ่งก็บงก้า 10 หุ้น หุ้นละ 100 บาท ถ้าผู้ใดมาเฮ็ดงานวันมีแขกมา ก็วันละ 120 บาท คือเด็กน้อยมัดคุเทศก์ถ้าแขกเผิ่นมาเห็นเผิ่นก็ให้พิเศษแล้วสิ้นปีก็จะมีทุนการศึกษาให้เขาต่างหาก แต่ว่าเฮาจะบงให้ค่าแรง แต่เฮาจะให้ทุนการศึกษาให้เขา ถ้ามาเขาก็จะหักไว้ เราจะบงให้เลยเราจะให้ใช้ความสามารถทุกคนมีสิทธิ์มาเฮ็ดเอาได้ ทางวัดก็มีส่วนร่วมคือกันเพราะว่าเฮาจะพาแขกไปสักการะ หลวงพ่อเผิ่นก็เป็นทีปรึกษาให้

จะปันผลสิ้นปี รายรับรายจ่ายเขาก็มีบัญชี เฮาซื้อบักพริกห้าบาทเขาก็ต้องเขียน รักรู้หนักันเฮ็ดนำกัน เฮามีกรรมการกัน 5 คน กลุ่มอื่นเผิ่นก็มีคือกันเวลาแขกจะมาเบิ่งสาริตเฮาก็ไปเชิญมาคือกัน สาริตการทอผ้าผลิตภัณฑ์ มันก็จะอยู่ที่นี่ มายามใดก็เห็นยามนั้น”

สมเพ็ชร รอดสุข, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...คณะกรรมการนี้ทั้งหมดก็จะมีประมาณ 10 คน จะมีรองประธานก็คือพี่เพชร เลขาพี่ พี่พองจะเกี่ยวกับการเงิน พี่เพ็ญศรีเกี่ยวกับเงินคือกัน พี่จะเป็นผู้เขียนรายการราคาสินค้าและรายรับจะยื่นให้พี่เพชรอีกทีหนึ่ง พอพี่เพชรทำเงินไว้เวลาจะส่งเงินจะเข้าบัญชีพี่เพชรก็ต้องไปเขียนรายการว่ารับเงินวันที่เท่าใด ยื่นให้พี่น้อยอีกทีหนึ่ง แล้วก็จำนวนเงินที่พี่เขียนกับพี่เพชรกำมันตรงกันบงก็เอาไปเข้าธนาคารก่อนเงินที่เฮารับมาจำนวนนี้ที่เฮารับแขกแต่ละงวด แล้วก็ถอนออกมาจ่ายสมาชิก เฮา คือเงินต้องเอาไปธนาคารก่อนเป็นหลักฐานก่อน พี่น้อยจะเป็นผู้เอาเข้าธนาคารแล้วก็เบิกมาจ่ายสมาชิกที่ไปเฮ็ดงาน แล้วก็บ้านที่เผิ่นรับแขกไปพักก็ต้องจ่ายเผิ่น เฮาก็เฮ็ดบัญชี พี่ก็จะไปเขียนรายการไปเข้าบ้านและก็ไปเฮ็ดงาน ยื่นให้พี่น้อยอีกทีหนึ่ง พี่น้อยเผิ่นจะเฮ็ดคอมปรีนรายการออกมา เผิ่นเฮ็ดมาแล้วเฮาเขียนปากกาว่าเฮ็ดจักมื่อ จักวัน เป็นจำนวนเงินเท่าใด เผิ่นก็จะเฮ็ดคอมออกมาแล้วก็จะไปจ่ายสมาชิกเฮา ก็จะเขียนบัญชีสามารถตรวจสอบได้ สมาชิกที่เฮาเฮ็ดนำกันก็สามารถไปเบิ่ง(ดู)ได้เบิ่งได้”

อรทัย ศรีทองทิพย์, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...แจ่งมาเข้าออกเหลือจ้งใจ เวลาสิ้นปีเฮาสรุบยอด ก็จะมีเฮ็ดไว้บัญชีว่ามีรายรับเท่าใด รายจ่ายเท่าใด แจ่งไปว่าใช้จ่ายจ้งใจ ใช้จ่ายในหมู่บ้านเท่าใด นอกหมู่บ้านเท่าใด บางคนมีหุ้นก็มาเฮ็ดงาน คนบงมาเฮ็ดงานก็มีหุ้น พอสิ้นปีก็ปันผลแต่ผู้มา

ເອີດงานคือได้ค่าตอบแทนเป็นการເອີດงาน ผู้เพิ่มมารับแขกนี้มีบ้านพักก็ได้ค่า
บ้านพักไป คือนอกเหนือจากหุ้ ก็คือได้ค่าตอบแทนบ้านพัก แม่ครัวหาเวลาแขก
มาเขาก็จะให้มาเอ็ดแล้วแต่ผู้ใดจะสมัครใจมาเอ็ด ก็ได้ค่าตอบแทนไป

เป็นฝ่ายที่ไปเปิดบัญชี จะมีบัญชี 3 บัญชี มีบัญชีวัฒนธรรม บัญชีพื้นบ้าน
และก็ทุนการศึกษาเด็กน้อย เขาก็จะรู้ว่าเงินเข้าออกก็จะเขียนบัญชีแจ้งว่าเข้าออก
เหลือจ้งใจ ลีนปีหาสรุ่ยยอดรายรับรายจ่าย”

เพ็ญศรี สุวรรณแสง, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...ก็มีปันผล ถ้าใครที่มาทำงานวันที่มีแขกมาก็ได้ค่าตอบแทนเป็นรายวัน ลีนปีจะมี
ทุนการศึกษาให้เด็ก คนมีความสามารถเข้ามาทำงานได้ เวลาแขกมาถ้าใครว่างก็ทำได้
แต่ต้องมีคนหนึ่งเป็นหลัก สำหรับรายรับรายจ่ายเราก็มีบัญชี รับผิดชอบทั้งหมด พอ
ลีนปีมาเราก็สรุ่ยให้สมาชิกฟังว่าค่าใช้จ่ายเท่าไร รายได้เท่าไร เรามี
คณะกรรมการคอยดูแลเรื่องนี้”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 23 ณ ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอก

“...เริ่มแรกเราวางแผนในการทำงาน จับกลุ่มปรึกษาหารือกัน ช่วยกันคิดช่วยกันทำ
เริ่มจากชุมชนไม่ว่าทรัพยากร คน และวัตถุดิบต่างๆ หลังจากนั้นเราค่อยมาพัฒนา
กันเป็นขั้นเป็นตอน ระบบการจัดการในเรื่องค่าตอบแทนก็ลงตัวในตัวของมันไป
เรียบร้อยแล้วไม่ต้องไปเปลี่ยนอะไร”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 28 ณ ศูนย์สาธิตผลิตภัณฑ์ด้านวัฒนธรรมบ้านวังน้ำมอก

นอกจากการวางแผนทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การ
ชี้แจงรายละเอียดแก่สมาชิก การจ่ายค่าตอบแทน และการปันผลสู่สมาชิกผู้ถือหุ้นแล้ว ทางกลุ่ม
โฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอกยังได้จัดทำข้อตกลงร่วมกัน ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ

1.1) จัดให้มีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยเดือนละครั้ง และมีการลงชื่อ
เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง ผู้ใดมาประชุมต่อเนื่องกันติดลำดับที่ 1-3 จะได้รับของสมนาคุณในวันสิ้น
ปี

1.2) สมาชิกในกลุ่มต้องรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม

1.3) สมาชิกต้องร่วมกันลงทุนในกลุ่มด้วยการลงหุ้นและกำหนดจำนวน
หุ้นไว้ไม่เกิน 1,000 บาท/คน

1.4) สมาชิกต้องช่วยกันพัฒนางานให้ดีขึ้น

1.5) สมาชิกต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด

- 1.6) สมาชิกทุกคนต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- 1.7) สมาชิกทุกคนต้องไม่ตัดไม้ทำลายป่า
- 1.8) สมาชิกทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษาป่าชุมชน และรักษาความสะอาดบริเวณหมู่บ้าน
- 1.9) สมาชิกทุกคนต้องสามารถให้ข้อมูลข่าวสารนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุมชนได้อย่างถูกต้อง

2) ด้านการผลิต

- 2.1) สมาชิกต้องมีความรับผิดชอบในการผลิตสินค้าให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด
- 2.2) สมาชิกต้องทำการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ และใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด
- 2.3) ในกรณีมีงานเร่งด่วนจากลูกค้าที่สั่งเพิ่มเติม ประธานสามารถเรียกสมาชิกมาทำงานได้ตามความเหมาะสมทุกเวลา
- 2.4) งานทุกชิ้นต้องผ่านการตรวจงานของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่

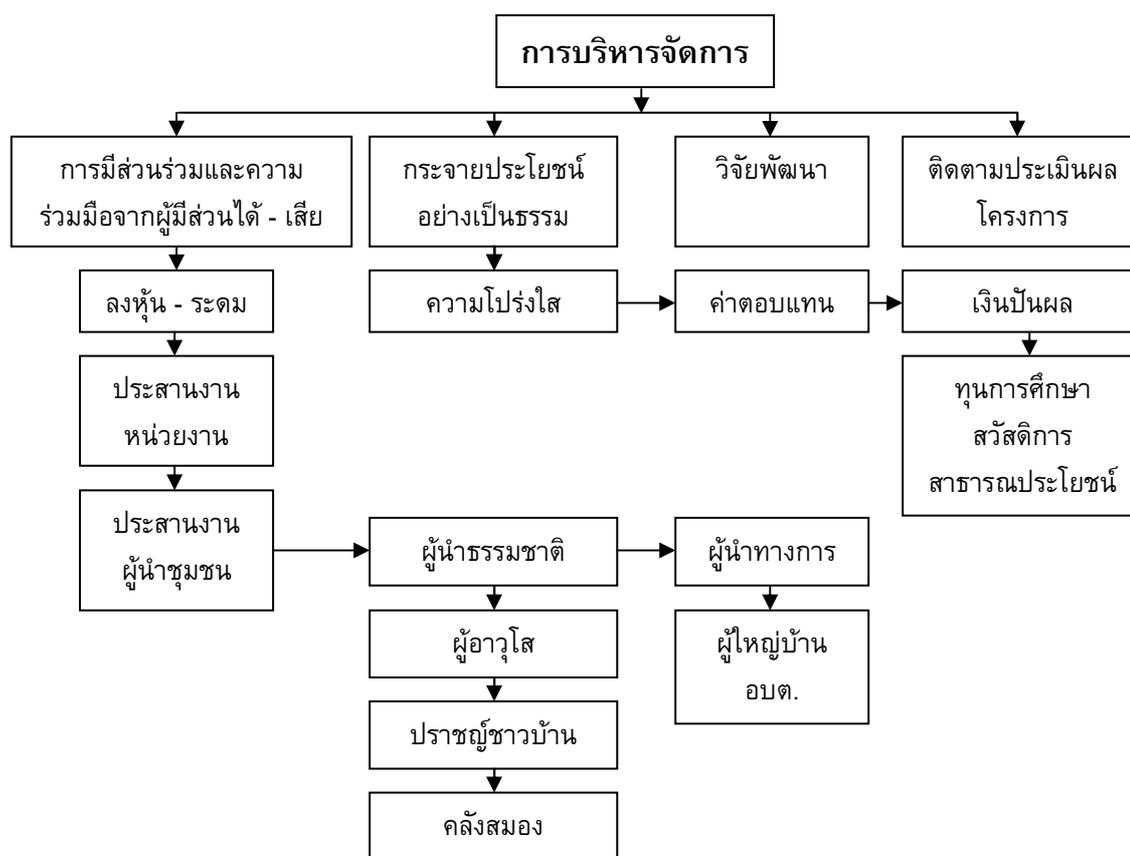
3) ด้านการตลาดและลูกค้า

- 3.1) หากสินค้าที่นำไปจำหน่ายเกิดชำรุดเนื่องจากความผิดพลาดในการผลิต ลูกค้าสามารถนำสินค้ามาเปลี่ยนใหม่ได้
- 3.2) นักท่องเที่ยวต้องเคารพกฎระเบียบของชุมชน
- 3.3) นักท่องเที่ยวควรมีใจรักธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม

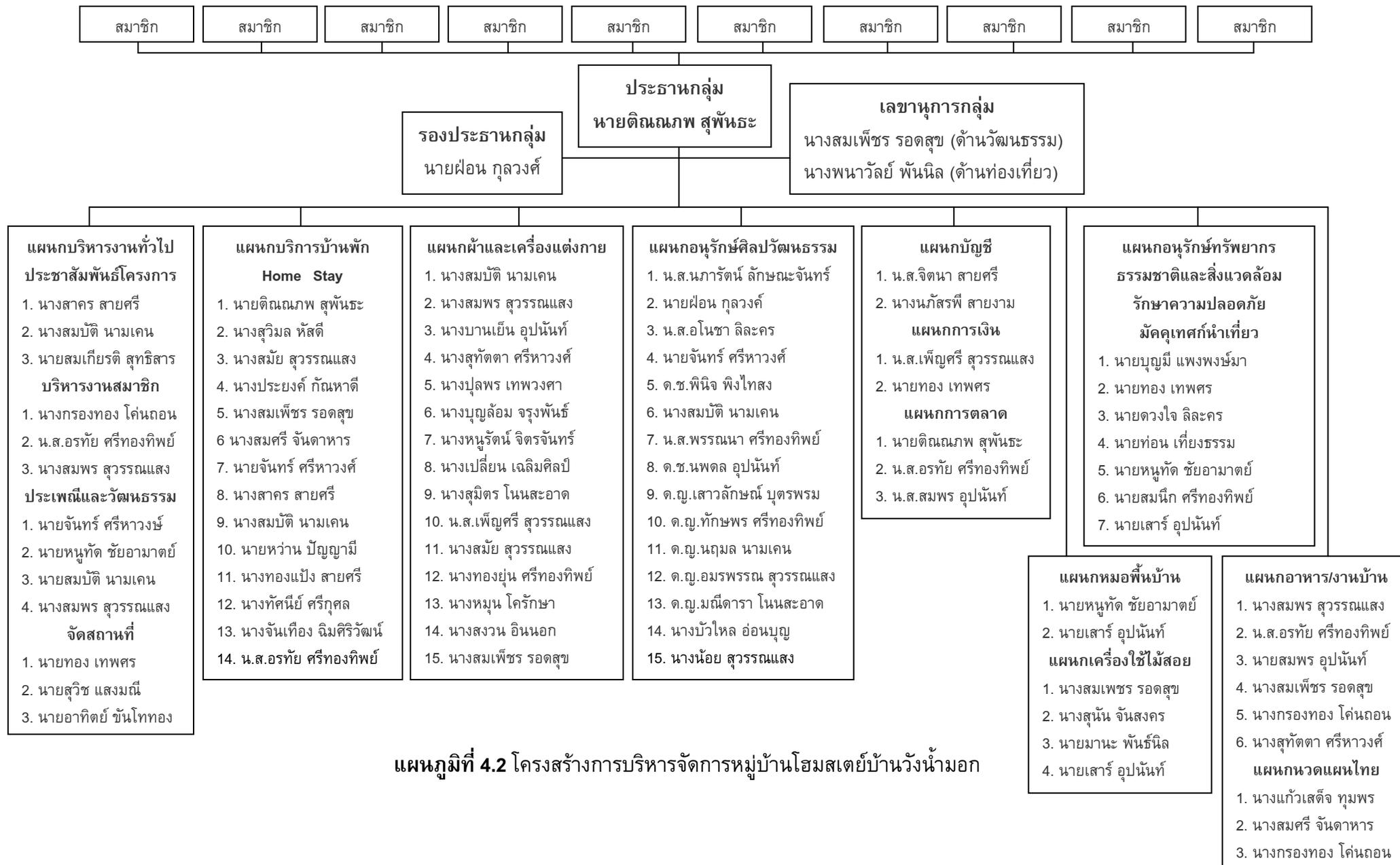
4) ด้านการบัญชีและการเงิน

- 4.1) ทุกครั้งที่นำสินค้าออกจำหน่ายสมาชิกผู้นำสินค้าไปจำหน่ายจะต้องนำส่งเงินตามจำนวนสินค้าที่จำหน่ายโดยเร็ว และฝ่ายการเงินต้องจัดทำบัญชีรับ-จ่ายทุกครั้ง
- 4.2) จัดให้มีการแบ่งผลกำไรตามสัดส่วน โดยแบ่งเป็น 2 ทาง คือ จากผลงานและยอดขายโดยคิดเป็นอัตรา/ชิ้น (ทั้งนี้ต้องจัดสรรงบรายได้ส่วนหนึ่งจากสินค้าเพื่อบำรุงกลุ่มหรือเพิ่มเติมวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ชำรุดหรือเงินสำรองจ่ายในกลุ่มอีกส่วนหนึ่งด้วย)
- 4.3) รายได้ของสมาชิกจะแบ่งจากรายได้สุทธิในแต่ละเดือนหรือจำนวนที่สมาชิกทำได้
- 4.4) จัดให้มีการทำรายงานการเงิน เอกสารรายงานการเงินของกลุ่ม รายงานการขาย บันทึกการประชุมที่ระบุถึงผลการทำงานหรือผลงานของกลุ่ม

- 5) กติกาการปันเงินรายได้ และผลตอบแทนแก่พนักงาน
- 5.1) กำหนดการปันผล ทุกวันอาทิตย์ที่ 2 ของเดือนพฤษภาคมของทุกปี
  - 5.2) ปันผลจากยอดกำไรสุทธิ (หลังหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน) ไม่เกินร้อยละ 80 ของกำไร
- 6) การกำหนดผลตอบแทนแก่พนักงาน
- 6.1) สมาชิกทองคำ กิโลกรัมละ 100 บาท
  - 6.2) สมาชิกรักษาความปลอดภัยเดินป่าศึกษาธรรมชาติ 120 บาท/วัน สมาชิกผู้นำเที่ยวท้องถิ่น 120 บาท/วัน สมาชิกจัดสถานที่ 120 บาท/วัน
  - 6.3) สมาชิกอาหารและงานบ้าน 120 บาท/วัน
  - 6.4) สมาชิกตัดเย็บ 3-150 บาท/ชิ้น
  - 6.5) สมาชิกทำไม้กวาด 20 บาท/ชิ้น
  - 6.6) สมาชิกนวดแผนไทย ร้อยละ 80 ของรายได้
  - 6.7) สมาชิกนักแสดง 120 บาท/วัน

แผนภูมิที่ 4.1 แนวคิดการบริหารจัดการหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

แผนภูมิที่ 4.2 โครงสร้างการบริหารจัดการหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

12.4 การให้บริการ

ด้วยแนวคิดชวนไป “กินข้าว เขาเหือน” พร้อมกับเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่นโฮมสเตย์บ้านวังน้ามอก สักการะ “พระเจ้าล้านทอง” ด้วยขันคู่ปี เพื่อเป็นสิริมงคลอายุมันขวัญยืน โดยคิดค่าบริการ 2 วัน 1 คืน ราคา 990 บาท/คน 3 วัน 2 คืน ราคา 1,980 บาท/คน รวมอาหาร ที่พัก และกิจกรรม ซึ่งโปรแกรมการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดชวนไป “กินข้าว เขาเหือน” โฮมสเตย์บ้านวังน้ามอก ประกอบด้วย

ชวนไป 1 เดินป่าศึกษาธรรมชาติป่าชุมชน “ภูฝัปกอบ”

ชวนไป 2 ร่วมสืบสานคุณค่าทางวัฒนธรรมคลังสมองภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชวนไป 3 สัมผัสบรรยากาศธรรมชาติ วิถีชีวิต ชนบท บ้านวังน้ามอก

ชวนไป 4 เข้าร่วมพิธี “บายศรีสู่ขวัญ ชุมข้าวพาลง”

ชวนไป 5 เรียนรู้การดำเนินงานโครงการป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน โฮมสเตย์บ้านวังน้ามอก

โดยสามารถติดต่อสอบถามได้ที่ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวและวัฒนธรรม ป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน บ้านวังน้ามอก เลขที่ 2 หมู่ที่ 5 ต.พระพุทธรบาท อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย โทร. 080 4625677, 086 232 5300, 042 423783 หรือดูได้ที่ www.wangnammok.com

“...กฎเข้าพักคือแจ้งล่วงหน้าและชำระเงิน นอกนั้นก็เป็นการระเบียบหมู่บ้านหมดเลย หนึ่งในห้ามใช้เสียงเกินสี่ทุ่ม หมายถึงเปิดเครื่องเสียง ตีกลองตบมือ ทั้งชาวบ้านทั้งแขกใช้กฎเดียวกัน ห้ามเอะอะโวยวายไปรบกวนผู้อื่นไม่ได้ ดูหมิ่นประมาทกันไม่ได้ ใช้อาวุธปืนไม่ได้ ชี้อวมอไซด์ดั่งกับได้ หมายถึงถ้าผิดปกติ ทั้งชาวบ้านทั้งนักท่องเที่ยวจะใช้กฎระเบียบเดียวกัน บ่ได้แตกต่างกันในเมื่อเข้ามาอยู่แล้วเจ้าก็เป็นคนในหมู่บ้านเฮา กินข้าวกินปลากับอาหารพื้นบ้าน อันนี้คือกฎระเบียบของเฮา อันนี้ด่านแรกที่ต้องเตรียมออกนั้นก็ธรรมดา บ่แม่นว่าแขกมาอยากกินนั้นอยากกินนี้ ส่วนมากจะเป็นแขกทางในเมืองที่อยากรู้อยากเห็นว่าโฮมสเตย์เป็นแบบใด แต่ลืมติดนิสัยเก่าๆ มาอยากสั่งกินนั้นกินนี้ แต่เฮามีโปรแกรม นี่คือการวางแผน จะมาจกคนจะเฮ็ดหยั่งโปรแกรมมีอยู่แล้ว

เฮามีข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติในการเที่ยว นักท่องเที่ยวจะต้องเคารพในสิทธิของเจ้าของพื้นที่ อยุ่ย่างกินง่าย บ่บหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ในหมู่บ้านที่เขาเคารพนับถือ บ่ตัดไม้ทำลายป่าบ่เอาของป่าออกมาชุมชน และเฮ็ดตามกฎระเบียบของหมู่บ้าน อันนี้คือข้อปฏิบัติ ข้อห้ามก็ห้ามเลยห้ามเก็บของป่า ห้ามล่าสัตว์ ห้ามเอาของที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านไปอย่างเช่น ต้นไม้พันธุ์ไม้

มาลงทะเบียนก่อนและก็กินน้ำกินท่าก่อน เสร็จก็แยกเข้าบ้านพักและก็มาโฮมกันที่หนึ่งก็มีบายศรีผูกแขนมีพาลง ตอนเช้าจะใส่บาตรแต่หกโมงเช้า และกิน

ข้าวเข้ากันอยู่ที่นี่ อยากจะทอดผ้าก็เรียนได้ อยากจะเห็ดหยั่งก็เห็ดได้ เบิงชมได้ จะนัดขึ้นภูขึ้นผา นัดกันอยู่ที่นี่แหละเขาเอิ้นจุดนัดหมาย เขาเรียกศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยว

ตรงนี้เป็นที่ที่เขาเรียกว่าท่าโคมไฟ เขาเอิ้นว่าเป็นมืองเห็ดโคมไฟ ละก็เป็นมืองที่ผู้เฒ่าผู้แก่มาสอนลูกหลาน เราไม่มีส่งไปขายแต่มีขายอยู่ที่นี่ ถ้ามีโทรมาเราค่อยส่ง ไม่ได้ส่งไปฝากขาย ไม่ได้ไปวางขายไว้ที่อื่น

มันก็แบ่งเป็นประเภทของนักท่องเที่ยวอีกละ นักท่องเที่ยวประเภทนี้ก็เป็นกิจกรรมแบบนี้ เขาจะตามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดียวเลยก็ไปได้ นักท่องเที่ยวที่ได้ผ่านการคุยกับเขาก่อนที่จะเข้ามาในหมู่บ้าน เขาจะรู้จักกิจกรรมของเขา เขาจะบ่สร้างความสะดวกหรือร้อนให้ชาวบ้าน บ่สร้างความสะดวกใจให้ชาวบ้าน”

ดิฉันทภพ สุพันธ์ะ, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...เวลาแขกมาเขาก็ยิ้มแย้มแจ่มใส แขกเผิ่นมาเขาก็ต้องจัดเตรียมอาหาร ให้เผิ่นโทรมาจองไว้สามมื่อ อันใดบ่มีเขาก็จะได้เตรียมไว้ให้เผิ่นนั้นนะ เพราะว่าเขาบ่แม่นร้านอาหาร เขาต้องเข้าไปซื้ออยู่ศรีเชียงใหม่ แต่ว่าเป็นผักเขาก็เอานำบ้านเขา เป็นปลาเป็นเนื้อถ้ามาหลายเขาก็เข้าไปซื้อในเมือง ถ้ามาส่วนน้อยเขาก็ไปซื้อถ้าส่วนหลายเขาก็ได้เข้าไปซื้อในเมือง แต่ละหลังเขาจะกำหนดบ่เกิน 6 คน เขาต้องกระจายให้ทั่วสมาชิกที่จะรองรับได้ เขาก็ไปเบิงคือกันและการเว้าการจาในครอบครัวเผิ่นพร้อมกันเขาจั่งจะรับ เขาต้องถามก่อนลูกผัวเจ้าพร้อมบ่ ถามผัวพร้อมถามลูกพร้อมเขาจั่งให้เผิ่นรับ 990 บาทต่อคน แขกเข้าบ้านพักเขาจะให้หัวละ 100 บาท อาหารทุกอย่างกินอยู่ที่นี่ อยู่ที่นี่คือไปอาบน้ำกับไปนอนและสิ้นปีเจ้าของบ้านมีปันผล

แขกมาก็ต้อนรับเผิ่นให้เผิ่นพักผ่อนตามอัธยาศัย และก็แนะนำเผิ่นเข้าบ้านพัก เขาก็นัดเผิ่นว่า 6 โมงมาโฮมกันอยู่ที่นี่กินเข้าชุกร่วมกัน มาบายศรีสู่ขวัญให้เผิ่นบายศรีน้อยให้ มีการแสดงพร้อม”

สมเพ็ชร รอดสุข, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...เขาก็พอใจในจุดนี้ เขาจะอนุรักษ์ไว้อยู่ก็จะปรับเปลี่ยนแปลงหลาย ถ้าแขกเผิ่นมาแนะนำว่ามีน้ำอุ่นมีแอร์ เขาจะแนะนำเผิ่นไปโรงแรมเลยเพราะว่าชาวบ้านเขาจะอยู่จั้งซี่ และเขาจะรักษาไว้ให้ลูกให้หลานเขาได้เบิงตลอดไปว่าเขาคือชาวบ้าน ถ้าเขาไปเปลี่ยนกับเผิ่นปัจุบันมีแอร์ มีน้ำฮ้อนน้ำอุ่นมันก็จะคือในเมืองไปเลย ก็เขามาจากในเมืองแล้วแม่นบ่ เขาทันสมัยแล้ว แล้วมานี้ก็ยังทันสมัยอยู่มันก็บ่แตกต่างกัน

และเขาจะมาเบิ่งหยังสะข้อแตกต่างบ่มีเลย ถ้าเจ้าฮั่นขอยมีพัคลมให้อยู่ เจ้ามา
นั่งเล่นก็พัควีธรรมดาเฮานี้แหละใช้แบบชาวบ้านเฮา

ก่อนจะเข้ามาพักเผิ่นจะแจ้งล่วงหน้าก่อน 3 วัน จะติดต่อมาตรงศูนย์
ประสานงานเรานี้แหละ แต่จะไปรับและจะอธิบายให้เผิ่นฟัง ผู้ที่ติดต่อประสานงาน
จะบอกเผิ่นว่าเขาบ่มีแอร์ บ่มีน้ำอุ่น อุปกรณ์ทันสมัยบ่มี อยากกินพิซซงพิซซ่านี้ก็บ่
มี จะมีแต่อาหารพื้นบ้านเป็นแกงหน่อไม้ อั่วปลา ก็จะแนะนำไป ถ้าอยากกินพิซซง
ก็จะเสนอให้ไปพักในเมืองคือโรงแรม

ก่อนแขกจะมาก็จะเตรียมความพร้อม คือ จะมีแม่บ้านเตรียมที่หลับที่นอน
แม่ครัวก็จะเฮ็ดกับข้าว เผิ่นก็จะไปเตรียมสถานที่ ไฟพร้อมที่จะรับแขกเขาก็เอาเขา
มานอนบ้าน เผิ่นก็แบ่งปัน เขาก็รับมานอนแล้วก็อาบน้ำ เขาจะแนะนำห้องน้ำ
ห้องนอน ก็ไปรับเอาเผิ่นจะมีรายชื่อให้เขาเพราะว่าก่อนแขกจะเข้ามาแต่ละกลุ่ม
เผิ่นจะมาแยกกลุ่มว่าบ้านใดได้รับกี่คน เผิ่นมีใบรายชื่อยื่นให้เขาและเขาก็อ่านชื่อ
แขก บัดนี้เขาก็บอกเผิ่นว่าตอนเข้าไปกินกาแฟกินอาหารพื้น มีแต่มานอน อาบน้ำ
พักผ่อนและจะไปรวมตัวกันอยู่ศูนย์ประสานงาน จะไปรวมทุกบ้านที่รับแขกจะให้
ไปกินข้าวรวมกันอยู่นั้นหมด บ่ให้ไต่บ้านเตื่อตรอนเฮ็ดกับข้าวกับน้ำ เพราะว่าจัด
กับข้าวอยู่ตรงศูนย์ตรงเดียว คนที่มาพักนะเผิ่นให้หัวละ 100 คิ่นหนึ่งนะ แต่ถ้าได้
ห้าคนก็ได้ 500 ให้เต็มๆ ส่วนมากก็จะเฉลี่ยแต่หลังคาเท่ากันหมดหลังละห้าคน ถ้า
ไต่หกก็ได้หกหน้ากันหมด

ราคา 990 ต่อคน สองมือหนึ่งคิ่น อาหารสามมือ ถ้าขอกินอีกมือหนึ่งเขาก็
เฮ็ดให้ เพราะว่าชาวบ้านเผิ่นถือวาคือญาติเฮามาหา และเขาก็บ่คิดเงินเพิ่มดอก ก็
คือหยวนๆ เฮ็ดให้เผิ่นกิน”

อรทัย ศรีทองทิพย์, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...เผิ่นก็บอกเขาว่าจะเอาแขกเข้าบ้านเฮา เขาก็ทำความสะอาดจัดระเบียบบ้าน เฮา
เตรียมไว้รับแขกอยู่แล้ว พอแขกมาเขาก็เตรียมอีกทีหนึ่ง เช่น ผ้า ที่หลับที่นอนเฮา
ก็ต้องตากต้องซัก

คือเขาเป็นโตของโตเอง เขาเฮ็ดด้วยความจริงใจบ่ได้ตกแต่งอยู่จั่งใจเฮา
เฮ็ดให้เผิ่นฮู้เลยว่าเอาอยู่จั้งชั้น เขาก็บอกว่ามีจั้งซี้เตื่อ ชีวิตเขาก็อยู่จั้งซี้ละ บางคน
เผิ่นก็บ่เคยเห็น เขามีความจริงใจต้อนรับ บ้านก็เป็นจั้งซี้เอากให้นอนเต็มที่ตาม
สบายเลยเป็นกันเองเลย แต่ว่ามันก็บ่เลิศหรูอาจจะบ่มีมุงลวด อาจจะบ่มีแอร์ แต่
ว่าเขาเอาความจริงใจ อยากจะอนุรักษ์ไว้บ่อยากให้ของใหม่เข้ามาหลายกลัวคนลืม

เรื่องแรกที่เฮามองวัตถุบ่ต่างๆ แม้กระทั่งเรื่องกินเฮาพยายามเลือกของ
ที่เฮามีอยู่ก่อน เฮาเบิ่งจากของ ของเฮาก่อน ก่อนที่เฮาจะไปนำของข้างนอกเข้ามา

ปมีอีหลี่จำเป็นอีหลี่เฮาค่อยไปเอาข้างนอก เช่น แยกมาอาหารการกิน เฮาจะเอา จากของข้างในก่อน ผลหมากรากไม้ เฮาต้องช่วยไทบ้านเฮาก่อนของใดที่ หมูบ้านเฮามี เฮาก็เฮ็ดก่อน เน้นอาหารพื้นบ้าน แจ็งแยกเลย แยกติดต้องานมาเฮา แจ็งเมนูอาหารเลย เพราะว่าแม่ครัวเฮาแต่ละคนบ่แม่นมีออชีพคือกูก เพราะฉะนั้นเฮาต้องเน้นของที่เฮาเคยอยู่เคยกินประจำ เฮาไปเฮ็ดสเติกเฮ็ดของคือ โรงแรมเฮาเฮ็ดบ่ได้ สอนก็สอนได้เฮาไปเรียนรู้อได้ แต่ว่าเอามาใช้กับชีวิตบ่ได้ ผลไม้ อาหารเป็นของหวานก็ต้องเป็นสับประรด หน้าเห็ดคือจะไต่กินเห็ด มันต้องเป็น ฤดูกาล”

เพ็ญศรี สุวรรณแสง, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...ไปลงทะเลเบียนก่อน พักผ่อนหน่อยหนึ่งก็จัดเข้าบ้านพักแต่ละหลัง ไปอาบน้ำ เปลี่ยนเสื้อผ้าแล้วเฮาก็พาไปกินข้าวที่โฮมสเตย์ มีการบรรยาย ไ้หน่อยกับหลานผู้ อยู่สหกรณ์ บัดนี้ก็มาเอาลูกสาวมาเป็นสามคน เพราะว่าผู้หนึ่งบ่อยู่

คำตอบแทนคนละหนึ่งร้อยบาทต่อคืนต่อคน บ้านพักได้คนละหนึ่งร้อย ผู้ เหย็ดงานอยู่นั้นได้คนละร้อยสี่สิบ ไปกินหม่องเดียวอยู่ศูนย์ ตรงนี้เฉพาะอาบน้ำแล้ว ก็พักผ่อน

สถานที่ไต่อยู่เก้าร้อยเก้าสิบ ก็หักค่าน้ำค่าไฟก็ไต่อยู่ในนั้น ส่วนที่เหลือ จากหักทุกแนว คือกลุ่มสวัสดิการของเฮา เดือนหนึ่งก็ไต่อยู่ประมาณสามหมื่นกว่า บาท สวัสดิการคนเกิดแก่เจ็บตาย บริจาคไว้ให้เด็ก เวลาสิ้นปีมาผู้ใดเหย็ดงาน สม่าเสมอผู้ใดเรียนหนังสือเกรดดีเฮาก็ต้องเสริมเขาไป แล้ววิทยากรก็สามร้อยหัก อยู่ในนั้นละ ค่าอาหาร ให้พวกรำบายศรี ขึ้นป่า แล้วก็แม่ครัว ส่วนที่เหลือเอามาไว้ บันผลกันสิบเปอร์เซ็นต์ หักไว้เป็นกองกลางเลย ของที่ตั้งในนั้นบ่ว่าถ้วย ชาม จาน ฮอตเครื่องคอมพิวเตอร์ ทีวี เป็นของกองกลางเป็นของส่วนรวม

เฮาเตรียมพร้อมคือความสะอาด ให้ความยินดีต้อนรับเขา ให้ความอบอุ่น แก่แขกว่าเฮายินดีพร้อมที่จะเปิดรับ เป็นญาติพี่น้องกัน ยิ้มไว้ก่อน บ้านนอกเฮาบ่มี หยั่งมีแต่ความยินดีต้อนรับคือว่าเป็นญาติมิตรกัน อันนี้คือความเป็นหลักของเฮา”

สมบัติ นามเคน, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...แล้วแต่ว่าเผิ่นจะจัดมาให้ นอนแบบครอบครัว แยกจะมาเผิ่นก็บอกก่อนว่าจะมี แยกมาพักบ้านเจ้า เอาที่หลับที่นอนที่เฮาซักไว้มาตาก เฮาก็มาเตรียมพับไว้ อาหารเผิ่นไปกินพุนเลย ยามมือแลงก็บ่ได้เฮ็ดหยั่ง มีแต่เตรียมน้ำดื่มไปให้ยามค้ำยาม คิน เบิ่งหยูกยาไว้เผื่อเผิ่นเป็นหยั่ง”

สาคร สายศรี, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...คือเอาหีบนอนมาให้เผิน เผินก็ให้หัวละร้อยแขกห้าคนก็ได้ห้าร้อย แต่เอาหีบที่นอนห้องน้ำสะอาดก็พอแล้ว เพราะว่าอยู่กินเผินจะมากินอยู่โฮมสเตย์ แขกบางคนก็มาอาบน้ำอยู่บ้านแม่ มานอนอยู่ที่นี่ แค่นี้ของเอาเป็นหมองนอนหมองพัก ดูแลห้องนอนสะอาด กางมุ้งให้ ก็ไปได้เตรียมหยังหลายตามบ้านนอกเฮานั้นละ ยามหนาวก็ผ้าห่มหนาแน่นยามร้อนก็ผ้าห่มบางแห่ง เผินจะจัดมาเลยเป็นกลุ่มมีห้าคนมานอนนี้ เผินจัดมาหาเลย ไปรับมาบ้านเฮา บางทีเผินก็เขียนเลขที่บ้านให้เผินก็ซื้อมาก ถ้าห้าคนเผินก็ลงว่าห้าคนอยู่บ้านเลขที่เท่านี้ ถ้าไปรับก็มีผู้พามาละ”

ลำดวน รักษาภักดี, สมาชิกโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...ถ้ามีแขกเข้ามาพักเราก็เพียงแค่จัดเตรียมที่นอนให้เป็นระเบียบและสะอาด กางมุ้งให้เรียบร้อย ห้องน้ำก็ต้องให้สะอาด ก็ไม่ได้จัดเตรียมอะไรมากมายก็อยู่อย่างแบบบ้านนอกๆ เรา เวลาที่หนาวเราก็จะมีผ้าห่มหนาๆ เอาไว้ให้ แต่ถ้าช่วงเวลาที่ร้อนเราก็มีผ้าห่มบางๆ เอาไว้ให้ ในการมานอนแต่ละครั้งทางเราจะได้หัวละ 100 บาทต่อคน ถ้ามานอนอยู่ 5 คนเราก็ได้อยู่ 500 บาทโดยไม่ได้หักค่าอะไรทั้งสิ้น เพราะอาหารการกินหรือแม้แต่กาแฟตอนเช้าเราก็ไม่ได้จัดเตรียมไว้ให้ เพราะทางศูนย์ได้จัดเตรียมไว้ให้หมดทุกอย่างแล้ว ในการเข้าพักทางคณะที่มาจะจัดเตรียมกันมาเองว่าใครจะต้องนอนกับใครบ้าง ทางโฮมสเตย์จะเขียนบ้านเลขที่ให้ หรือไม่เราจะเดินไปรับแขกเราเข้าบ้านเอง”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 22 ณ บ้านยายลำดวน รักษาภักดี บ้านวังน้ำมอก

“...ค่าใช้จ่ายก็ 990 บาทต่อคน แขกที่เข้าไปพักบ้านหลังไหนเราก็ให้หัวละ 100 อาหารทุกอย่างกินอยู่ที่นี่ที่ศูนย์ประสานงาน ที่บ้านพักก็จะไปอาบน้ำและไปนอนอย่างเดียว ถึงสิ้นปีมาเจ้าของบ้านก็ได้มีเงินปันผลด้วย”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 23 ณ ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอก

การพักค้างคืนกับกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก โดยบ้านแต่ละหลังล้วนมากไปด้วยเรื่องเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ รอยยิ้ม รวมทั้งไปถึงอาหารพื้นบ้านอร่อยๆ ตามคอนเซ็ปต์ “ชวนไปกินข้าวเขาเฮือน” ของผู้คนที่นี้แพ็กเกจ 2 วัน 1 คืน ทั้งอาหาร ที่พัก และการร่วมกิจกรรมทั้งทำบุญเดินป่าเที่ยวภูผีปอบ ราคา 990 บาท ต่อคน นอกจากแต่ละบ้านที่คุณเลือกพักโฮมสเตย์ในหมู่บ้านวังน้ำมอกมีร้านอาหารง่ายๆ อยู่ 2 ร้าน ทั้งก๋วยเตี๋ยวและอาหารตามสั่ง รสชาติดี ที่สำคัญให้เยอะมาก อิ่มหนำกับราคาแสนสบาย ร้านแรกตั้งอยู่ตรงข้ามโรงเรียนวังน้ำมอก อีกร้านตั้งอยู่ตรงต้นถนนที่จะไปน้ำตกวังน้ำมอก (ฐาภรณ์ โกมารกุล ณ นคร, 2554, หน้า 88-96)

ทั้งนี้ ตารางหรือกำหนดการในการเข้าพักโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก ซึ่งมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเลือกได้หลากหลาย ดังนี้

วันที่หนึ่ง

- ลงทะเบียนเข้าที่พัก ณ ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยว ฟังเรื่องราวความเป็นมา “โครงการป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน” บ้านวังน้ำมอก

- ร่วมทำ “ขันคูปี้” สักการะ “พระเจ้าล้านทอง” เดินชมวิถีชีวิตชนบท

- พักผ่อนตามอรัญญาศัย

- ร่วมพิธี “บายศรีน้อย” (นักท่องเที่ยวไม่เกิน 20 ท่าน) และร่วมชมข้าวพาลงร่วมพิธี “บายศรีสู่ขวัญชุมชนข้าวพาลง” (นักท่องเที่ยว 30 ท่านขึ้นไป) ชมการแสดงศิลปะพื้นบ้าน

- พักผ่อนตามอรัญญาศัย

วันที่สอง

- ใส่บาตรข้าวเหนียว ชมวิถีชีวิตชนบทตอนเช้า

- รับประทานอาหารเช้า

- เดินทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าชุมชน “ภูผีปอบ”

- ฟังเรื่องราวความเป็นมา “ภูผีปอบ”

- ชมพันธุ์ไม้ต่างๆ ตามฤดูกาล

- ศึกษาต้น “ชิงชัน” พันธุ์ไม้ประจำจังหวัดหนองคาย

- สัมผัส “ต้นไม้ยางใหญ่” บนภูผีปอบ

- ชมวิวทิวทัศน์สองฝั่งโขง รับฟังเรื่องราวพญานาคสร้างแม่น้ำโขง

- รับประทานอาหารเที่ยงบน “ภูผีปอบ”

- เดินทางกลับบ้านพัก

- ชมวิถีชีวิตริมห้วยทอนตอนบน “สายน้ำแห่งชีวิตเด็กรักษ์ป่า”

- พักผ่อนตามอรัญญาศัย

- รับประทานอาหารเย็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเป็นอยู่ของชุมชน

- พักผ่อนตามอรัญญาศัย

วันที่สาม

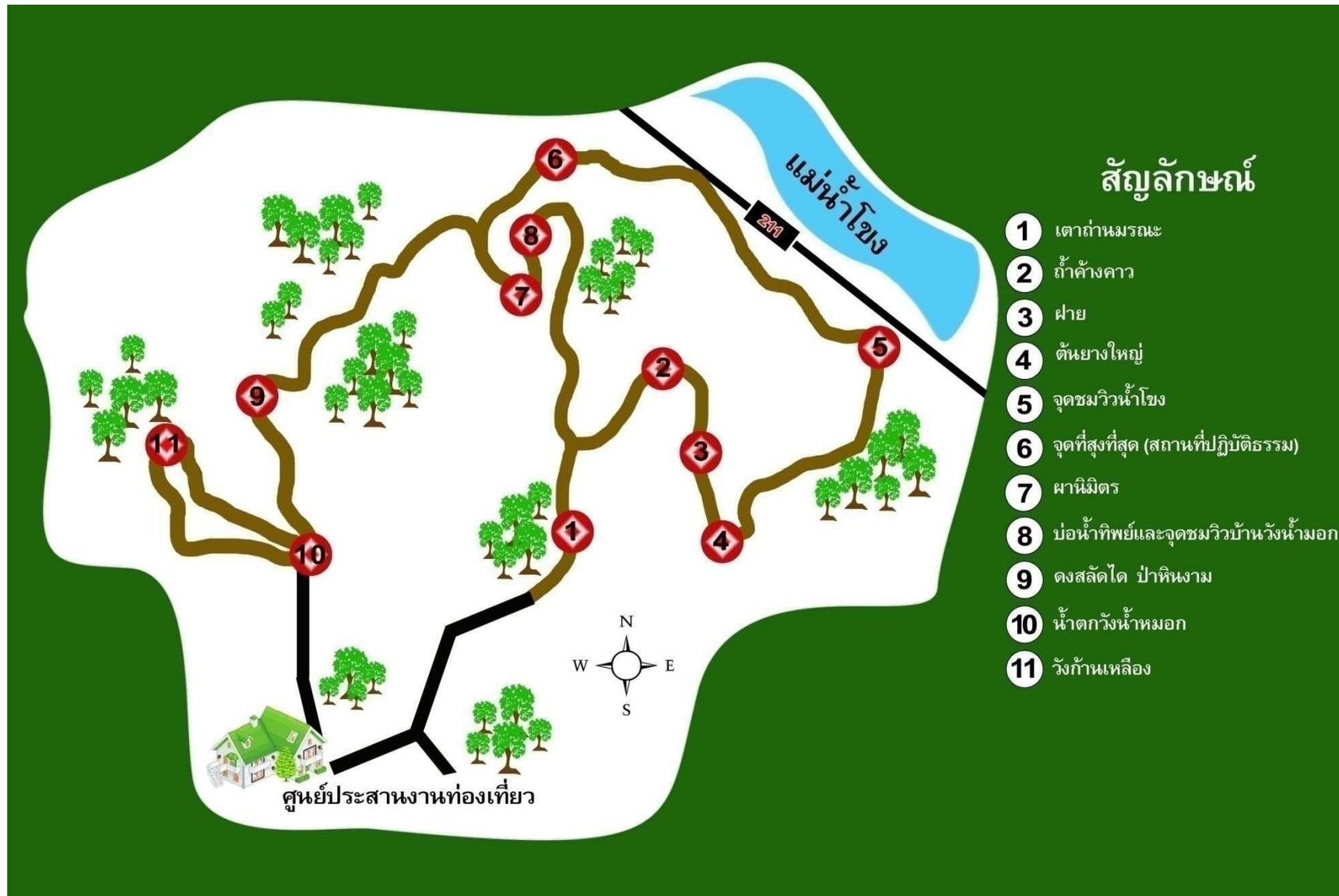
- รับประทานอาหารเช้า

- เยี่ยมชมหัตถกรรมพื้นบ้าน “ตำฮูก ทอผ้า โคมไฟพาลง” และร่วมประกอบอาหารพื้นบ้าน

- รับประทานอาหารเที่ยง

- เดินทางกลับ

การชำระค่าบริการ โดยโอนค่าใช้จ่ายล่วงหน้าเข้าบัญชี ป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน ธนาคารกรุงไทย สาขาศรีเชียงใหม่ ประเภทออมทรัพย์ บัญชีเลขที่ 432-0-07295-2

แผนที่ที่ 4.4 เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติภูผีปอบ - น้ำตกวังน้ำมอก หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก ตำบลพระพุทธบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

12.5 การมีส่วนร่วม

การดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ จะเน้นการมีส่วนร่วมต่อการจัดตั้งกลุ่มมีการคัดเลือกคณะกรรมการ มีการจัดตั้งระเบียบของกลุ่ม ให้สอดคล้องกับการดำเนินงาน เพื่อให้สมาชิกได้ปฏิบัติตามระเบียบจัดตั้งขึ้น ได้กระตุ้นให้ชุมชนคิดค้นการดำเนินงานและการสร้างประสบการณ์ที่ดีต่อการปฏิบัติงานการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อที่จะเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนมีกิจกรรมเพื่อการพัฒนา รวมทั้งทำให้เกิดการเรียนรู้ประสานงานกับนอกชุมชนและยังสามารถสร้างจิตสำนึกให้ชาวบ้านในชุมชนคำนึงถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ หวงแหวนทรัพยากรท่องเที่ยวและสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน อีกทั้งยังมีแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม ให้คนในพื้นที่และผู้สนใจทั่วไปมาเรียนรู้และศึกษา ตามวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนบท โดยการบริหารจัดการโดยชุมชน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนา กลุ่มป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน บ้านวังน้ำมอก ให้เป็นกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็งต่อไปในอนาคต

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการบริการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ และพันธุ์พืช ในเขตพื้นที่ป่าชุมชนโดยการควบคุมป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีอยู่เดิมและฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้กับสมบูรณ์ด้วยกลยุทธ์การส่งเสริม กระตุ้นและปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรู้สึกหวงแหนและมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมป่าชุมชน “ภูผีปอบ” ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพสำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร แหล่งนันทนาการ และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชน

“...ถึงแม้เขาจะบ่เข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวแบบนี้ก็ตาม แต่เขาก็ยังให้ความร่วมมือในการให้เขาเอ็ดกิจกรรมแบบนี้ ให้เขาอนุรักษ์ให้เขาเก็บรักษาไว้ และนักท่องเที่ยวผ่านไปผ่านมา เขาก็ยิ้มแย้มแจ่มใสคุยดี อันนี้คือสุดยอดของการให้ความร่วมมือแล้ว บ่จำเป็นต้องมาอยู่ในกลุ่มก็ได้ บ่จำเป็นต้องมาลงทุนมาเข้าหุ้นก็ได้ บ่แม่นความร่วมมือของประชาชน หมายถึงว่าเจ้าจะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนมีเลขที่สมาชิก อันนั้นเพียงแต่ว่ามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ การร่วมมือของชาวบ้านคือ ยิ้มแย้มแจ่มใส เขาพอใจที่จะเห็นคนแปลกหน้าแล้วก็ให้ข้อมูล นี่ก็คือการร่วมมือแล้ว

เด็กน้อยมีกิจกรรมของเขา รำคือเป็นกิจกรรมเล่นให้เด็กน้อยในการร่วมในพิธีพาลงเท่านั้นเอง เขาเอ็ดให้เด็กน้อยมีส่วนร่วมในการที่จะเข้าไปเบิ่งผู้ใหญ่ว่า เขาเอ็ดอียิ่งมากกว่าที่จะให้เขาไปนั่งเล่นนั่งเบิ่งเฉยๆ เขาต้องสร้างกิจกรรมให้เขาในการพอนรำเขาจะพอนงามบ่งาม เขาจะบ่ไปบังคับเขาว่าจะต้องพอนงามจะแต่งเนื้อแต่งโตให้แบบเลิศหรูอลังการ คือเขาต้องเอ็ดให้มันเป็นธรรมชาติที่สุด”

ดิฉันทภาพ สุพันธ์ะ, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...เรา มีการทำงานแบบให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำงาน ในการวางแผน และก็พัฒนา กิจกรรมทุกอย่าง เราจะมีการประชุมกัน มีการวางแผน คือเน้นการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้าน เรื่องการบริหารจัดการก็พยายามที่จะให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการ ในเรื่องของโปรแกรมการท่องเที่ยว การจัดคนเข้าพัก และก็การบริหาร การเป็นเจ้าของบ้านที่ดีด้วย คือเน้นให้มีส่วนร่วมกันทุกคน”

ดิฉันทภาพ สุพันธ์ะ, รายการทั่วถิ่นแดนไทย

“...นักเรียนของเรา มีส่วนร่วมอย่างมากเลยในการพัฒนาชุมชน อย่างเช่น กิจกรรมของโฮมสเตย์นี้ ได้ผลผลิตจากนักเรียนของเราเข้าไปร่วมเกี่ยวกับการแสดง เพราะว่าเด็กของเรามีพื้นฐานทางการรำ มีเด็กรำกะป้า และมีเด็กเป็นมัคคุเทศก์น้อย ผักที่โฮมสเตย์ เรียนรู้กันเอง มีประมาณ 10 คน นางรำจะมีเยอะ”

อุทานศักดิ์ นันทอง, รักษาการ ผอ. รร.บ้านวังน้ำมอก

“...แบ่งหน้าที่กัน พวกนี้ก็เป็นแม่ครัวละ คอยรับแขกจะมาตอนบ่ายก็เตรียมเลยนะ ต้องเตรียมกันไว้ก่อนแบ่งหน้าที่กันไว้แล้ว แขกมาประมาณ 30 คน แบ่งกลุ่มกันเลย แม่ครัวเป็นกาแพเป็นน้ำร้อนเขาก็จะตั้งไว้เลย บัดนี้มาแล้วอาจจะสู่วิวกินเข้า ชุมกัน พาละสีคน แม่นี้ก็กินรวมกันกับแขก ต้องไปนั่งกินน้ำเย็น มีเปิดซีดีฉายภาพ ให้แขกเบิ่ง แต่ละอย่างๆ และเว้าให้ฟังอีก ฟोनบายศรีสู่วิว ทางวัดก็ช่วยกัน นักเรียนก็มาบได้ห้าม นักเรียนมารามีส่วนร่วม มันจะมีชุดน้อยชุดกลางชุดใหญ่ เขาก็มีส่วนร่วมอยู่ ยามมีวันพฤษภาก็เก็บขยะ วันศุกร์ก็เก็บหมัดนำหมู่บ้านเข้าไปฮอดวัด”

ลำตวน รักษาภักดี, สมาชิกโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...เราก็คิดอยู่ว่าจะทำอย่างไรเพื่อที่จะดึงแขกเข้ามาเรื่อยๆ ก็ช่วยๆ คิดช่วยกันอยู่ ช่วงนี้ก็ประชุมกันเดือนละครั้งก็ให้สมาชิกมาประชุม ประชุมกันอยู่ศูนย์เวลาประชุมเราก้จะไปเชิญกันถึงบ้าน”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 23 ณ ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอก

“...ถ้าพูดถึงในเรื่องของกระบวนการก็ไม่ต้องไปแข่งขันกันกับใคร ทำให้เกิดการเปรียบเทียบ ถ้าเราทำงานในชุมชนจริงๆ ไม่ได้ทำธุรกิจส่วนตัว เพราะในการทำธุรกิจส่วนตัวนั้นต้องมีคู่แข่ง แต่ว่าการทำงานในชุมชนมันจะต้องมีเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น ไม่มีการสร้างขึ้นมามีเพิ่มอีก ถ้าสร้างขึ้นมามีเพิ่มวันไหนรับรองว่าแตกวันนั้น

ถ้าจะมีสองหนึ่งก็ต้องยุบเพื่อให้สองขึ้นมาแทน หมายถึงว่าเรากำลังทำให้มันเป็นอันเดียว”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 28 ณ ศูนย์สาธิตผลิตภัณฑ์ด้านวัฒนธรรมบ้านวังน้ำมอก

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการบริการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริมและฟื้นฟูทรัพยากร ป่าไม้ สัตว์ และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าชุมชน โดยการควบคุม ป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีอยู่เดิมและฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้กลับมาสมบูรณ์ ด้วยกลยุทธ์การส่งเสริมกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกให้ชุมชน มีความรู้สึกหวงแหนและมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมป่าชุมชน “ภูผีปอบ” ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร แหล่งนันทนาการ และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชน (ดิณณภพ สุพันธ์, 2555)

จากข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการหมู่บ้านวังน้ำมอก เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 ณ ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอก ซึ่งที่ประชุมได้ระดมความคิดเห็นในประเด็นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อกิจกรรมโฮมสเตย์ สรุปได้ดังนี้

- 1) ช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ให้มีความสะอาดและสวยงาม
- 2) คนในครอบครัวมีการลงหุ้น
- 3) มีการละเล่นและมีสถานที่ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน
- 4) ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนครอบครัวรักษาความสะอาด และมีความ

ยิ้มแย้มแจ่มใส

- 5) ช่วยคิดผลิตภัณฑ์สินค้าของกลุ่ม
- 6) คอยบอกเด็กและเยาวชน ให้มีการเคารพนอบน้อมกิริยามารยาท

อ่อนหวาน

7) คอยแนะนำให้ความรู้และความเข้าใจ ในกฎระเบียบของชุมชนให้แขกที่มาเยี่ยมเยือน

การดำเนินงานของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทั้งการมีส่วนร่วมในกระบวนการของกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกในหมู่บ้าน โดยเฉพาะการนำเอากิจกรรมกลุ่มโฮมสเตย์มาใช้เป็นแนวทางสู่การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ หวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ การรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน ความสัมพันธ์ที่ดีของคนชุมชนและความเป็นกัลยาณมิตรต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนา กลุ่มป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน บ้านวังน้ำมอก ให้เป็นกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็งต่อไปในอนาคต

12.6 หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

การดำเนินงานของหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก จากจุดเริ่มต้นจนมาถึงความสำเร็จในฐานะหมู่บ้านต้นแบบโฮมสเตย์จังหวัดหนองคาย นอกจากความร่วมมือและความพยายามของคนในหมู่บ้านแล้ว ย่อมต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งหน่วยงานหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานป่าไม้จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น โดยหน่วยงานเหล่านี้เข้ามามีบทบาทในการบูรณาการทำงานทั้งระดับนโยบาย หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมให้เชื่อมโยงการร่วมมือกันทำงานอย่างประสานงาน รวมถึงการอำนวยความสะดวกของภาครัฐเพื่อสร้างความเข้มแข็งการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาสร้างองค์ความรู้และยกระดับงานด้าน ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน รวมถึงร่วม ถวายทอด ส่งเสริม ปลูกฝังทัศนคติ องค์ความรู้ ทักษะทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ดึงมาแก่ เด็ก เยาวชนและคนในหมู่บ้าน

“...ก็มีมาอยู่ อย่างเขาเริ่มต้นตั้งแต่ปีสี่ศูนย์ สี่สามนี่เขาจดทะเบียน สี่เจ็ดจังหวัดค่อย จะเข้ามาพัฒนาชุมชน ที่ได้งบประมาณของจังหวัดส่งเสริมโฮมสเตย์นี้ชาวหมู่บ้าน ทั่วจังหวัดหนองคาย ที่จริงบ่เอาหมู่บ้านเขาไปเป็นดอกหมู่บ้านเขาบ่ได้อยู่ใน เป้าหมายในเรื่องของการเฮ็ดโฮมสเตย์ เนื่องจากว่าเขาบ่ได้อยู่ริมแม่น้ำ เป้าหมาย ของเผื่อนคือหมู่บ้านที่อยู่ริมแม่น้ำโขง เพื่อจะรองรับนักท่องเที่ยวเบิ่งบั้งไฟพญานาค บ้านเขาจะบ่ได้ติดหมู่บ้านโฮมสเตย์ แต่ว่าหมู่บ้านเขาเฮ็ดโฮมสเตย์มาแต่สี่สิบแล้วก็ เลยหลีกเลียงบ่ได้ ก็เลยติดเข้าไปกับเขา จะว่าหน่วยงานมาสนับสนุนบ่มันก็มีอยู่ นั้นแหละ”

ดิฉันทภพ สุพันธ์ะ, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...มี ททท. มาก่อตั้ง มีวัฒนธรรม วัฒนธรรมเขามาช่วยปีละหมื่น เขาเข้ามา ตอนเขาตั้งแล้วนะ เข้ามาช่วยมาเอาเขาไปออกงานนา”

สมพร สุวรรณแสง, สมาชิกกลุ่มทอผ้าและแม่ครัวบ้านวังน้ำมอก

“...พัฒนาชุมชนอยู่จังหวัดเผื่อนมาช่วย นายกอุดมเผื่อนก็มาสร้างศูนย์สามหมื่น บัดนี้ ทางวัฒนธรรมก็มาสร้างศูนย์วัฒนธรรม นายอำเภอกับผู้ว่าเผื่อนก็มาช่วยสื่อสารให้ การท่องเที่ยวก็เอาคอมพิวเตอร์มาให้ที่เผื่อนบ่ใช้แล้ว ก็สื่อสารให้ลงอินเตอร์เน็ตให้ คนมาเที่ยว ประชาสัมพันธ์ให้ เขาบ่ได้เฮ็ดเองหรือก็มีแต่คนเฮ็ดให้ จะให้ไปเฮ็ดเอง บ่มีเงิน เฮ็ดก็เฮ็ดบ่เป็นดอก หลายรายการอยู่ที่เผื่อนมาถ่าย มาเกือบทุกสถานี”

สมบัติ นามเคน, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...หน่วยงานการท่องเที่ยวจังหวัด ที่เข้ามาคนแรกเลย มาขอเอาคอมพิวเตอร์มาให้ ผอ. ถามว่ามีโทรทัศน์ตัวใหญ่บ่ ว่าบ่มี เต๋ียวพรงนี้จะเอามาให้ ตื่นแต่เช้ามาก็ให้หน่วยงานขับรถมาส่งเลย จอใหญ่ๆ นะเอามาให้”

อรทัย ศรีทองทิพย์, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...มี อบจ. เฝื่อนก็ช่วยมาสีหมื่น เฝื่อนก็บ่เอาคืน วัฒนธรรมเฝื่อนก็ช่วย วัฒนธรรมอยู่หนองคาย”

สมเพชร รอดสุข, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...หนังสือเขาบ่เก่งเฝื่อนก็เอาเขาไปอบรมเรื่อย ๆ จากหน่วยงานท่องเที่ยว จากการพัฒนาชุมชน ตามโรงแรมนี้ละ การท่องเที่ยวจัดไปดูงานอัมพวาหมู่บ้านนี้ไปสองคน ไปเบิ่งการบริหารจัดการ ไปเบิ่งการท่องเที่ยวเฝื่อนมันเป็นจิงใจกับท่องเที่ยวเขาจะมาปรับเปลี่ยนจิงใจ อันนั้นของเฝื่อนก็ทางทะเลของเขาทางบก เขาเอาแนวความคิดการดำเนินงานของแต่ละคน ความคิดมันก็เป็นแนวเดียวกันมีน้ำทะเลเขาก็มีน้ำโขง อันนั้นมีป่าโก่งกางเขามีป่าธรรมชาติ”

สาคร สายศรี, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...คณะแรกที่เข้ามาตรวจดูการทำงานก่อนคือศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด มาตรวจดูแล้วก็ส่งรายชื่อ ไปยังคณะกรรมการสภาการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง แล้วทางศูนย์วัฒนธรรมค่อยกลับมาอีกครั้ง ในส่วนของทางเรามึงงานอะไรเราก็จะนำเสนอไป”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 28 ณ ศูนย์สาธิตผลิตภัณฑ์ด้านวัฒนธรรมบ้านวังน้ำมอก

ในประเด็นที่เกี่ยวกับหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนนั้น ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการหมู่บ้านวังน้ำมอก เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 ณ ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอก ได้ร่วมกันสรุปไว้ ดังนี้

- 1) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ช่วยประชาสัมพันธ์ และช่วยเหลือด้านงบประมาณ
- 2) ศูนย์วัฒนธรรม ช่วยด้านงบประมาณ
- 3) หน่วยงานพัฒนาชุมชนอบรมด้านความรู้
- 4) หน่วยงานอื่นๆ สร้างบ้านพักโฮมสเตย์ให้ 1 หลัง ช่วยงบประมาณ และช่วยสร้างทางเดินในป่าชุมชนบ้านวังน้ำมอกและศาลาพักร้อน

12.7 ผลที่ได้รับ

ผลจากการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ “กินข้าวเช้าเฮือน” ป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน บ้านวังน้ำมอก ในด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน ก่อให้เกิดการจ้างงานและก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่น ด้านสังคม ทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว ยกย่องคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น กระชับความผูกพันระหว่างสมาชิกในชุมชน เกิดองค์ความรู้และทักษะที่เพิ่มขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ เกิดการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของท้องถิ่น และลดการอพยพย้ายถิ่นของคนในท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อม รักษาทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น เกิดการหวงแหนในทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เกิดแนวร่วมในการรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ (ดิฉันทภพ สุพันธ์, 2555)

“...เว้าเรื่องดีมันก็ดีหลายอย่างหลายแง่มุม เรื่องดีมันมีกว่าเรื่องเสีย เว้าเรื่องดีมันดีอยู่มานี้ มันก็ดีมันได้ตั้งไทบ้านสามัคคี”

ฝอน กุลวงศ์, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านวังน้ำมอก

“ภูมิใจอยู่เพราะว่า ดีกว่าเขาบ่มีรายได้ พอใจกับรายได้อยู่ แต่ก็แขกก็บ่เข้ามาหลายปานนี้ ตกปีน้กับปีกลายนี้แขกเข้ามาหลาย”

ลำตวน รักษาภักดี, สมาชิกโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...มาคิดเบ็งแล้วมันก็พอดีสมบูรณ์ จะไปว่ารับจ้างตรงอื่นได้หลายกว่านี้ มีอเขาบ่ไปก็บ่ได้แม่นบ่ไปรับจ้างนะ และเขาก็เสียค่ารถค่าราไปอีกบ่ได้อยู่กับบ้าน ก็คือว่าพอดีสมบูรณ์กัน มาหักออกจากอันนั้นอันนี้”

สมบัติ นามเคน, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...ภูมิใจอยู่แม้ก็มีรายได้ ผู้เฒ่าบายศรีสู่ขวัญจังซีนะ”

อ้อย รักษาภักดี, เพื่อนบ้านบ้านวังน้ำมอก

“...ก็มีความภาคภูมิใจในโฮมสเตย์ ก็อย่างว่าละนะ คนแกก็ดีกว่าอยู่บ้านเฉยๆ พอมีรายได้ก็ทำให้เราพอใจแล้ว”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 22 ณ บ้านยายลำตวน รักษาภักดี บ้านวังน้ำมอก

“...จะทำงานอยู่ที่นี้ต้องทำให้เป็นกลางเอาไว้ อย่าถามว่าพอใจหรือไม่ก็พอใจ เพราะทำงานอยู่ที่นี้นานแล้ว ที่แรกก็เข้ามาเป็นสมาชิกเฉยๆ ต่อมาก็เลยหางานให้ทำ งานที่ให้ออกก็เหมือนการผูกมัดเอาไว้ไม่ให้ออกไปทำงานที่ไหน”

สนทนากลุ่มครั้งที่ 23 ณ ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอก

จากข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการหมู่บ้านวังน้ำมอก เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 ณ ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอก ที่ประชุมได้สรุปประเด็นที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจชุมชนแบบโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก ดังนี้

- 1) ไม่ต้องไปทำงานต่างถิ่น เนื่องจากที่หมู่บ้านมีงานรองรับอยู่แล้ว
- 2) ทำให้คนหลากหลายภูมิภาคได้รู้จักหมู่บ้านในชื่อ โฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก
- 3) มีการอนุรักษ์ธรรมชาติไว้และยังคงดำเนินชีวิตเหมือนที่เราเป็นอยู่ แต่จะมีการให้ความรู้แก่เยาวชนรุ่นหลังให้ได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมและประเพณีของหมู่บ้าน

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก นอกจากความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจ ความสามัคคี รายได้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและประเพณีวัฒนธรรมแล้ว โฮมสเตย์ยังได้สร้างอัตลักษณ์ขึ้นในชุมชนวังน้ำมอกต่อการรับรู้ของคนภายนอก นำมาซึ่งความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและความภาคภูมิใจของชาววังน้ำมอกทุกคน

13. เกียรติบัตรและรางวัล

โฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก ประสบความสำเร็จอย่างงดงามจากการดำเนินธุรกิจชุมชนหมู่บ้านโฮมสเตย์ จนทำให้หมู่บ้านวังน้ำมอกได้รับรางวัลแห่งความสำเร็จและความภาคภูมิใจนี้มาอย่างต่อเนื่อง

“...รางวัลล่าสุดประกวดหมู่บ้าน อพป. ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ได้เงินสด เจ็ดหมื่นบาท คือ หมู่บ้าน อพป. เป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตัวเอง แต่ก่อนสมัยก่อนเขาเรียกหมู่บ้านสีชมพู หมู่บ้านสีแดงจะมีคอมมิวนิสต์ ที่นี้ส่วนราชการจะต้องมาอบรมชาวบ้านฝึกแบบทหารให้เป็นหมู่บ้าน อพป. ขยายมาตั้งแต่ปี 2528 แต่ว่าบ่มีทุกหมู่บ้าน แต่ละจังหวัดจะมีบ่ ประกวดปีเมื่อก็วันนี้วันที่ 10 สิงหาคม ประกวดระดับภาค 19 จังหวัด เขาได้อันดับสองของภาค”

สมเกียรติ สุทธิสาร, ผู้ใหญ่บ้านบ้านวังน้ำมอก

“...พัฒนาชุมชนให้รางวัลเขา รางวัลในการดำเนินงานของหมู่บ้านให้ต่อเนื่อง ให้รางวัลมาเป็นเงินห้าหมื่นแต่บ่ให้เงินให้เป็นเงินให้เป็นสิ่งของ”

สาคร สายศรี, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

ในที่นี้ คณะผู้วิจัยใคร่ขอนำเสนอรางวัลและเกียรติบัตรที่หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอกได้รับในบางส่วน ดังนี้

1) ปี พ.ศ.2543 ได้รับพระราชทานธงเป็นหมู่บ้านราษฎร์อาสาสมัครพิทักษ์ป่า จากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณจากกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อแสดงว่า “ป่าภูผีปอบและป่าภูบักแบ้น” ได้รับคัดเลือกเป็น “ป่าพื้นบ้านอาหารชุมชน” ระดับดีเด่น

2) ปี พ.ศ.2544 กรมป่าไม้ มอบโล่ชมเชยโครงการประกวด “ป่าชุมชนดีเด่น” ประเภท ป่าบก

3) ปี พ.ศ.2552 จังหวัดหนองคาย ให้ใบรับรองตราสัญลักษณ์ “NONGKHAI BEST” ประเภท Home Stay

4) ปี พ.ศ.2552 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ขอมอบโล่เกียรติยศให้แก่ โครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนบ้านวังน้ำมอก ซึ่งได้รับคัดเลือกให้เป็น โครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนดีเด่น ระดับจังหวัด

5) ปี พ.ศ.2552 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มอบประกาศเกียรติคุณรางวัล “สิ่งทอทอง” แก่กลุ่ม “ป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน”

6) ปี พ.ศ.2552 ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ด้วยผลงาน “ป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน องค์กรสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวดีเด่น” ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในงาน THAILAND TOURISM AWARDS 2009 ครั้งที่ 7

7) ปี พ.ศ.2553 ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ในงาน THAILAND TOURISM AWARDS 2010 ครั้งที่ 8

8) ปี พ.ศ.2554 จังหวัดหนองคาย มอบเกียรติบัตรให้ นายดิณฑภพ สุพันธ์ เป็นคนดีศรีหนองคาย สาขาสังคมและสิ่งแวดล้อม ในงานฉลองอนุสาวรีย์ปราบฮ่อและงานกาชาดจังหวัดหนองคาย

9) ปี พ.ศ.2554 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ยกย่องให้นายดิณฑภพ สุพันธ์ เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 7 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอนุรักษ์ป่าชุมชน)

10) ปี พ.ศ.2554 ศูนย์ประสานงานมวลชน ศูนย์อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง กอ.รมน. ภาค 2 มอบรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ในโครงการประกวดหมู่บ้าน อพป. ระดับภาค ให้กับหมู่บ้านวังน้ำมอก

นอกจากนี้ก็ยังมียังมีรางวัลอื่นๆ ที่คนในหมู่บ้านวังน้ำมอกได้รับอีกไม่น้อย เช่น รัชพัฒยศ (ท่านพระครูพิสุทธิ ธรรมรังสี) รางวัลผู้ใหญ่บ้านแบบทองคำ (ผู้ใหญ่บ้าน) รางวัลเหรียญทองโปงลางพื้นบ้าน รางวัลครอบครัวอบอุ่น (นางสมิตรี โนนสะอาด) รางวัล อสม. ดีเด่น (นางสุทัตตา ศรีหาวงษ์) รางวัลครอบครัวดีเด่น (นางสาคร สายศรี) รางวัลเกียรติบัตรผ้าไทย เป็นต้น

14. แนวทางการพัฒนาในอนาคต

จากข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการหมู่บ้านวังน้ำมอก เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ณ ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอก ซึ่งที่ประชุมได้ร่วมกันระดมความคิดเรื่องแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน และแนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชนโฮมสเตย์ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านวังน้ำมอกในอนาคต

- 1.1) พัฒนาด้านศักยภาพภพคนให้ดีขึ้น
- 1.2) พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นกว่าเดิม
- 1.3) พัฒนาดถนน
- 1.4) รักษาความสะอาดหมู่บ้าน
- 1.5) พัฒนาเด็กและเยาวชน
- 1.6) พัฒนาด้านการเกษตร
- 1.7) น้ำประปาที่ยังไม่สะอาดพอ
- 1.8) พัฒนาด้านสาธารณสุข
- 1.9) พัฒนาด้านการป้องกันโรค
- 1.10) พัฒนาด้านการบริโภค

2) แนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชนโฮมสเตย์ในอนาคต

- 2.1) รักษามาตรฐานที่มีให้อยู่ในระดับที่ดี
- 2.2) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้น
- 2.3) พัฒนาปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว
- 2.4) พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น
- 2.5) รักษาธรรมชาติให้สวยงาม
- 2.6) แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในกลุ่มและเครือข่ายอยู่ตลอด

“...มันก็มีหลายอยู่ จะไปเร็วก็ได้ ก็ต้องเฮ็ดไปตามขั้นตอน โฮมสเตย์นี้บักจวลปาน ไตแค่ดูแลบ้านพักเฉยๆ โครงการพัฒนาหมู่บ้านต่างหากมันค่อนข้างเฮ็ด โฮมสเตย์ มันเลยการก่อตั้งการพัฒนามาแล้ว ต้องพัฒนาอย่างอื่นต่อไป เพราะว่าคนเฮ็ดงานโฮมสเตย์เขามีความคิดคือกันแล้ว

เขาต้องสร้างกิจกรรม เขาเ็นว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีทั้งผลิตภัณฑ์ บริการและสินค้า ผลิตภัณฑ์ที่บริการเขาก็ต้องพัฒนาขึ้น โปรแกรมการท่องเที่ยวเขาจะเอาอี่หยั่งเข้ามาแทรกใส่ในแต่ละปี บได้เปลี่ยนแต่เขาเสริมเข้าไป อันใดที่ได้อยู่แล้วเขาก็เปลี่ยน อันใดที่ควรที่จะเสริมเขาก็เสริมเข้าไป เพราะว่าเป้าหมายของเขาคือเขาจะอนุรักษ์วัฒนธรรม เพราะฉะนั้นแล้ววัฒนธรรมของคนอีสาน เขาก็พยายามที่จะเอาออกมาให้ได้หลายที่สุด ก็หมายถึงกิจกรรม กิจกรรม

การท่องเที่ยวต้องผ่านวัฒนธรรมไป เขาค่อยจะได้อนุรักษ์วัฒนธรรมของเขา เริ่มทยอยเอาออกมา ออกมาแต่ละปีเขาเอิ้นว่ามีการพัฒนา”

ดิฉันทภพ สุพันธ์, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...ก็มีการปรับปรุงไปเรื่อยๆ ของเก่าที่มันดีก็เอาไว้ เขาก็เปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้มันดีขึ้นอยู่ตลอด คือเมื่อก่อนนะเขาก็จะมีกิจกรรมที่ไปวัด เดียวนี้เขาก็เพิ่มกิจกรรมพาแขกไปวัด”

เพ็ญศรี สุวรรณแสง, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...คือเขาเบิ่งลูกค้าน่าจะว่าเผิ่นพอใจเขาบ่ เขาก็เปลี่ยนแปลงกิจกรรมเขาไปเรื่อยๆ เขาก็จะพัฒนาไปและจะค้นหาอดีตหรือวัฒนธรรมของเขาขึ้นมาเป็นเอกลักษณ์ของเขา ยึดหลักที่รักษาความดั้งเดิมไว้ที่มันลบเลือนไปแล้ว บ่มีแล้วแต่เขาก็ยังไปค้นหาขึ้นมาให้เป็นเอกลักษณ์ของเขาให้ได้ อย่างผ้าซิ่นดอกแก้วเป็นคุณงามความดีของเขาที่มันลบไปแล้ว ที่เป็นขิดที่เห็นเป็นขิดงายๆ นี่นะเขายังไปรื้อฟื้นขึ้นมาคือเป็นซิ่นโบราณแต่ก่อนแต่แม่เขาณะ เขาต้องออกมาเป็นเอกลักษณ์เขามันก็เลยเป็นจุดเด่นตรงนี้ของเขา เพราะว่าเขาจะพยายามหาจุดเด่นของเขา เขามาแต่ใส่ รกรากของเขาจั่งขึ้นะ”

อรทัย ศรีทองทิพย์, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก

“...ก็มีแผนว่าเป็นอย่างๆ เช่น น้ำตกก็ว่าจะพัฒนา พวกป่าก็มีแผน ถ้าเป็นโครงสร้างก็ขยายถนนเชื่อมโยงหมู่บ้าน ถนนกับบ้านเขากับอำเภอโพธิ์ตาก เอ็ดแผนแล้วขอแล้วจะยื่นผู้ว่าฯ”

สมเกียรติ สุทธิสาร, ผู้ใหญ่บ้านบ้านวังน้ำมอก

จากแนวคิดการพัฒนาสู่ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บ้านวังน้ำมอก ที่มองว่ากระบวนการพัฒนาที่เหมาะสม โดยมีจุดมุ่งเน้นให้เป็นการมองเรื่องเดียวกัน เป็นผู้ประสานประโยชน์ที่ชาญฉลาดและสามารถแทรกซึมกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนากระบวนการทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งสู่การสร้างความตระหนักถึงการพัฒนารายได้การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอันดั้งเดิมให้คงไว้ โดยเอื้อประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น ชาวบ้านวังน้ำมอกจึงมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการอนุรักษ์ผืนป่าและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชน ด้วยแนวคิด “กินข้าว เขาเอือน” ป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน บ้านวังน้ำมอก ที่ได้สร้างพื้นที่ทางสังคมให้แก่ชุมชนและคนในหมู่บ้านต่อสาธารณชนในปัจจุบัน

ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้งและบ้านวังน้ำมอก

ประเด็น	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก
1. ระยะทางจากตัวเมืองหนองคาย	18 กิโลเมตร	84 กิโลเมตร
2. จำนวนครัวเรือน	102 ครัวเรือน	180 ครัวเรือน
3. จำนวนประชากร (รวม)	487 คน	650 คน
- เพศชาย	239 คน	312 คน
- เพศหญิง	248 คน	338 คน
4. ประกอบอาชีพและรายได้เฉลี่ย	อาชีพหลัก ทำนา คำขาย รับจ้างทั่วไป ลูกจ้างบริษัท รับราชการ อาชีพรอง ปลูกผัก ทำประมง ทำสวน ทำไร่ยาสูบ ทำโฮมสเตย์ รายได้เฉลี่ย 20,000 บาท/คน/ปี	อาชีพหลัก ทำนา ทำไร่สับปะรด ปลูกยางพารา ปลูกยูคาลิปตัส รับจ้าง ทั่วไป อาชีพรอง ปลูกผักสวนครัว ทำโฮมสเตย์ รายได้เฉลี่ย 25,000 บาท/คน/ปี
5. ศูนย์สุขภาพ	2 แห่ง	2 แห่ง
6. ตู้เติมเงินออนไลน์	1 แห่ง	-
7. หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน	1 แห่ง	1 แห่ง
8. ร้านค้าประจำหมู่บ้าน	1 แห่ง	2 แห่ง
9. โรงเรียน	1 แห่ง	1 แห่ง
10. วัด	1 แห่ง	1 แห่ง
11. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	12 คน	17 คน
12. คณะกรรมการปกครองหมู่บ้าน	13 ฝ่าย	10 ฝ่าย
13. กลุ่มในหมู่บ้าน	10 กลุ่ม	13 กลุ่ม
14. ก่อตั้งหมู่บ้านโฮมสเตย์	พ.ศ.2542	พ.ศ.2540

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังห้ามอก
15. สมาชิกครัวเรือนโฮมสเตย์ 16. การบริหารจัดการ	48 ครัวเรือน บริหารจัดการในรูปของคณะกรรมการ ออกเป็น 5 ฝ่าย มีระเบียบ การคัดเลือกสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ ประกอบด้วย 1) มีความพร้อมในด้านครอบครัว 2) มีการสร้างความสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน 3) รักษาความสะอาด 4) ความพร้อมในการให้บริการ	21 ครัวเรือน 1) ด้านการบริหารจัดการ 1.1) จัดให้มีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยเดือนละครั้ง 1.2) สมาชิกในกลุ่มต้องรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม 1.3) สมาชิกต้องร่วมลงทุนไม่เกิน 1,000 บาท/คน 1.4) สมาชิกต้องช่วยกันพัฒนางานให้ดีขึ้น 1.5) สมาชิกต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด 1.6) สมาชิกทุกคนต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด 1.7) สมาชิกทุกคนต้องไม่ตัดไม้ทำลายป่า 1.8) สมาชิกทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษาป่าและความสะอาด 1.9) สมาชิกทุกคนต้องสามารถให้ข้อมูลข่าวสารนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับ ชุมชนได้อย่างถูกต้อง 2) ด้านการผลิต 2.1) สมาชิกต้องมีความรับผิดชอบในการผลิตสินค้าให้เสร็จตามเวลาที่ กำหนด 2.2) สมาชิกต้องทำการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ และใช้ทรัพยากรอย่าง ประหยัด 2.3) ในกรณีมีงานเร่งด่วนจากลูกค้าที่สั่งเพิ่มเติม ประธานสามารถ เรียกสมาชิกมาทำงานได้ตามความเหมาะสมทุกเวลา 2.4) งานทุกชิ้นต้องผ่านการตรวจงานของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ ปฏิบัติหน้าที่

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังน้ำออก
16. การบริหารจัดการ (ต่อ)		<p>3) ด้านการตลาดและลูกค้า</p> <p>3.1) หากสินค้าที่นำไปจำหน่ายเกิดชำรุดเนื่องจากความผิดพลาดในการผลิต ลูกค้าสามารถนำสินค้ามาเปลี่ยนใหม่ได้</p> <p>3.2) นักท่องเที่ยวต้องเคารพกฎระเบียบของชุมชน</p> <p>3.3) นักท่องเที่ยวควรมีใจรักธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม</p> <p>4) ด้านการบัญชีและการเงิน</p> <p>4.1) ทุกครั้งที่นำสินค้าออกจำหน่ายสมาชิกผู้นำสินค้าไปจำหน่ายจะต้องนำส่งเงินตามจำนวนสินค้าที่จำหน่ายโดยเร็ว และฝ่ายการเงินต้องจัดทำบัญชีรับ-จ่ายทุกครั้ง</p> <p>4.2) จัดให้มีการแบ่งผลกำไรตามสัดส่วน โดยแบ่งเป็น 2 ทาง คือ จากผลงานและยอดขายโดยคิดเป็นอัตรา/ชิ้น (ทั้งนี้ต้องจัดสรรงบรายได้ส่วนหนึ่งจากสินค้าเพื่อบำรุงกลุ่มหรือเพิ่มเติมวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ชำรุดหรือเงินสำรองจ่ายในกลุ่มอีกส่วนหนึ่งด้วย)</p> <p>4.3) รายได้ของสมาชิกจะแบ่งจากรายได้สุทธิในแต่ละเดือนหรือจำนวนที่สมาชิกทำได้</p> <p>4.4) จัดให้มีการทำรายงานการเงิน เอกสารรายงานการเงินของกลุ่ม รายงานการขาย บันทึกการประชุมที่ระบุถึงผลการดำเนินงานหรือผลงานของกลุ่ม</p> <p>5) กติกาการปันเงินรายได้ และผลตอบแทนแก่พนักงาน</p> <p>5.1) ปันผลทุกวันอาทิตย์ที่ 2 ของเดือนพฤษภาคมของทุกปี</p>

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังน้ำออก
16. การบริหารจัดการ (ต่อ)		5.2) ปั้นผลจากยอดกำไรสุทธิ (หลังหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน) ไม่เกินร้อยละ 80 ของกำไร 6) การกำหนดผลตอบแทนแก่พนักงาน 6.1) สมาชิกทอผ้า กิโลกรัมละ 100 บาท 6.2) สมาชิกรักษาความปลอดภัยเดินป่าศึกษาธรรมชาติ สมาชิกผู้นำเที่ยวท้องถิ่น สมาชิกจัดสถานที่ สมาชิกอาหารและงานบ้าน สมาชิกนักแสดง 120 บาท/วัน 6.3) สมาชิกตัดเย็บ 3-150 บาท/ชิ้น 6.4) สมาชิกทำไม้กวาด 20 บาท/ชิ้น 6.5) สมาชิกนวดแผนไทย ร้อยละ 80 ของรายได้
17. รูปแบบการให้บริการและราคา	มีการให้บริการ 2 แบบ คือ 1) การพักแบบเต็มรูปแบบ คือ การเข้าพัก 2 วัน 1 คืน ที่มีการบริการจัดกิจกรรมครบทุกกิจกรรมประกอบด้วย อาหาร 2 มื้อ (เช้า-เย็น) บายศรีสู่ขวัญ จัดพาแลง และมีการแสดงพื้นบ้าน โดยกิจกรรมเหล่านี้จะจัดขึ้นที่บริเวณวัดธรรมรัตนาร ค่าบริการสำหรับคณะที่มาต่ำกว่า 50 คน จะคิดราคา 400 บาท/คน และราคา 350 บาท/คน สำหรับคณะที่มามากกว่า 50 คน 2) การพักแบบธรรมดา นอนค้างอย่างเดียวหนึ่งคืน 150 บาท/คน ถ้ากินข้าวสองมื้อ นอนหนึ่งคืน กาแฟ 300 บาท/คน มาเป็นคณะศึกษาดูงานแบบชั่วคราวไม่พักเหมาจ่าย 1,500	ด้วยแนวคิดชวนไป “กินข้าว เขาเอือน” เดินป่าเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สักการะ “พระเจ้าล้านทอง” ด้วยขันคู่ปี เพื่อเป็นสิริมงคลอายุมั่นขวัญเย็น โดยคิดค่าบริการ 2 วัน 1 คืน ราคา 990 บาท/คน 3 วัน 2 คืน ราคา 1,980 บาท/คน รวมอาหาร ที่พัก และกิจกรรม

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังน้ำมอก
17. รูปแบบการให้บริการและราคา (ต่อ)	บาท ผูกผ้าขาวม้าคั้นให้ 3 ผืน จัดแสดงให้ดูงาน ฟังบรรยาย เครื่องดื่ม น้ำแข็ง ถ้ากินข้าวเที่ยงด้วยก็เพิ่มหัวละ 150 บาท หากต้องการกิจกรรมเสริมก็สามารถตกลงกับคณะกรรมการได้เป็นแต่ละกรณีแต่ละรายการไป โดยจะคิดค่าบริการเพิ่มแล้วแต่กิจกรรมที่เพิ่ม	
18. กิจกรรมสำหรับผู้เข้าพัก	<p>ทางคณะกรรมการฯ จะจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เข้าพักในหลายอย่าง เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ศึกษาดูงาน ชมการสาธิตและร่วมลงมือทำ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแปรรูป/ถนอมอาหาร เช่น ถั่วตัด งาตัด ถั่วอบสมุนไพร ไข่พอกเค็มจากดินจอมปลวก กล้วยกรอบ ไข่กรอกจากปลา กราย ขนมจีน น้ำพริกไข่เค็ม เป็นต้น 2) ปั่นจักรยาน/เดินออกกำลังกาย เพื่อชมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น กลุ่มสหกรณ์อ้อมทรัพย์ ศูนย์สาธิตการตลาด โรงสีชุมชน การทำปุ๋ยชีวภาพ การจักสาน การเพาะเห็ด การทอผ้า เป็นต้น 3) บายศรีสู่ขวัญและรับประทานอาหารพื้นบ้าน (พาแลง) ชมการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน การแสดงรำพื้นเมือง การแสดงดนตรีพื้นเมืองของกลุ่มเยาวชน (แลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม) 4) ร่วมสืบสานอนุรักษ์ประเพณีของชาวพุทธ ทำบุญ ตักบาตร 	<p>กิจกรรมสำหรับโปรแกรมการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดชวนไป “กินข้าวเช้าเฮือน” ประกอบด้วย</p> <p>ชวนไป 1 เดินป่าศึกษาธรรมชาติป่าชุมชน “ภูผีปอบ”</p> <p>ชวนไป 2 ร่วมสืบสานคุณค่าทางวัฒนธรรมคลังสมองภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>ชวนไป 3 สัมผัสบรรยากาศธรรมชาติ วิถีชีวิตชนบท บ้านวังน้ำมอก</p> <p>ชวนไป 4 เข้าร่วมพิธี “บายศรีสู่ขวัญ ชุมข้าวพาแลง”</p> <p>ชวนไป 5 เรียนรู้การดำเนินงานโครงการป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน</p>

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังห้ามอก
19. กฎระเบียบและข้อตกลง	<p>ข้อตกลงที่ทางคณะกรรมการฯ ได้วางไว้สำหรับผู้เข้าพักโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) จองล่วงหน้า 1 สัปดาห์ 2) จ่ายมัดจำล่วงหน้า 30% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด 3) ถ้าเข้าพักเป็นหมู่คณะ จะจัดให้พักแยกชาย-หญิง 4) ผู้เข้าพักสามารถฝากทรัพย์สินของมีค่าไว้กับเจ้าของบ้านได้ 5) ห้ามผู้เข้าพักทะเลาะวิวาทหรือก่อความรำคาญให้แก่ผู้อื่น 6) การจ่ายเงินค่าที่พักและบริการทั้งหมด ให้จ่ายในวันแรกของการเข้าพัก 	<p>กฎของการเข้าพัก คือ ต้องแจ้งล่วงหน้าก่อน 3 วัน และต้องชำระเงินมาก่อนครึ่งหนึ่ง นอกจากนั้นก็เป็นกฎระเบียบหมู่บ้านที่ใช้ทั้งชาวบ้าน ทั้งแขกที่มาพักใช้กฎระเบียบเดียวกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ห้ามยิงปืนในหมู่บ้าน 2) ห้ามทะเลาะวิวาท 3) ห้ามทำลายสิ่งของที่สาธารณะ 4) โศกระมือของผู้ใดถ่ายมูลบนถนนคอนกรีตต้องทำความสะอาด 5) ห้ามเก็บหาของป่า 6) ห้ามขี่รถจักรยานยนต์เสียงดังหรือด้วยความเร็ว และเป็นที่ยึดกุม 7) ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด 8) ห้ามเล่นการพนัน 9) ห้ามเผาถ่านในหมู่บ้าน 10) ให้ทุกครอบครัวทำภาชนะรองรับขยะตั้งไว้บริเวณหน้าบ้าน 11) ห้ามใช้เครื่องเสียง ดังจนที่รบกวนผู้อื่น 12) ห้ามนำสัตว์เข้าไปเลี้ยงในบริเวณบ้านของผู้อื่น 13) ห้ามบุคคลภายนอกเก็บหาของป่าและล่าสัตว์ทุกชนิด 14) ห้ามตัดไม้ทุกชนิด 15) ห้ามส่งเสียงดังเป็นที่รบกวนผู้อื่น 16) ห้ามตัดไม้ไผ่ป่าทุกชนิด ออกจำหน่ายหรือขาย 17) เงินค่าปรับให้นำเข้ากองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.)

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังห้ามอก
20. การมีส่วนร่วม	ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนจากหลายกลุ่ม ทุกเพศทุกวัย เข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ร่วมกันในการประกอบธุรกิจชุมชน หมู่บ้านโฮมสเตย์ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มทอผ้า กลุ่มเกษตร เป็นต้น รวมถึงการตั้งสถาบันทางสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกิจกรรม เช่น วัด โรงเรียน เป็นต้น	เน้น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่งเสริมและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ และพันธุ์พืช ในเขตพื้นที่ป่าชุมชนโดยการควบคุมป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีอยู่เดิมและฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้กับสมบูรณ์ ด้วยกลยุทธ์การส่งเสริม กระตุ้นและปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรู้สึกหวงแหนและมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมป่าชุมชน “ภูมิปอบ” ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพสำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร แหล่งนันทนาการ และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชน
21. หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน	ได้รับการสนับสนุน และความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐทั้งภายในและภายนอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือในด้านการประชาสัมพันธ์ การใช้บริการ ศึกษาดูงาน และการส่งเสริมความรู้ให้แก่ชาวบ้าน ทั้งนี้รวมไปถึงการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานและเงินทุนของหน่วยงาน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลสีกาย องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย การท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) กระทรวงเกษตร พัฒนาชุมชน กศน. หน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ 25 ธนาคารออมสิน สหกรณ์จังหวัดหนองคาย กองกำกับค่ายสุรศักดิ์มนตรี กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น	หน่วยงานหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานป่าไม้จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น โดยหน่วยงานเหล่านี้เข้ามามีบทบาทในการบูรณาการทำงานทั้งระดับนโยบาย หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมให้เชื่อมโยงการร่วมมือกันทำงานอย่างประสานงาน รวมถึงการอำนวยความสะดวกของภาครัฐเพื่อสร้างความเข้มแข็งการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาสร้างองค์ความรู้และยกระดับงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน รวมถึงร่วมถ่ายทอด ส่งเสริม ปลูกฝังทัศนคติ องค์ความรู้ ทูทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ตีงามแก่ เด็ก เยาวชนและคนในหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังน้ำออก
22. แนวทางพัฒนาในอนาคต	<p>แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านจอมแจ้งในอนาคตนั้น จะเป็นเรื่องของการปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยเฉพาะริมฝั่งแม่น้ำโขงและทางเข้าหมู่บ้าน เรื่องของการจัดการน้ำเสียและขยะตามซอยในหมู่บ้าน การปรับปรุงถนนทางเข้าหมู่บ้าน ขยายที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว เพิ่มป้ายบอกทางเข้ามาหมู่บ้าน การมีอาคารอเนกประสงค์เพิ่มเติม โดยเฉพาะอาคารขายสินค้า และอาคารสำหรับใช้เป็นที่พักผ่อนอาหารของกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันยังคงใช้อาคารเดียวกันทั้ง บรรยาย ทำกิจกรรม รับประทานอาหาร และแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้าน</p>	<p>มีจุดมุ่งเน้นให้ชาวบ้านวังน้ำออก ร่วมกันในการอนุรักษ์ผืนป่าและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชน ด้วยแนวคิดชวนไป “กินข้าว เขาเหือน” ป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน บ้านวังน้ำออก</p>
23. เกียรติบัตรและรางวัล	<ol style="list-style-type: none"> 1) ปี พ.ศ. 2544 ได้รับรางวัลผู้ใหญบ้านยอดเยี่ยม 2) ปี พ.ศ.2546 ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ไข่เค็มระดับ 5 ดาว ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย 3) ปี พ.ศ.2547 ได้รับรองผลิตภัณฑ์ถั่วตัดระดับ 4 ดาว ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย 4) ปี พ.ศ.2549 ได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับจังหวัด 5) ปี พ.ศ.2550 ได้รับรางวัลกลุ่มอาชีพแม่บ้านแม่บ้านแปรรูปอาหารดีเด่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ปี พ.ศ.2543 ได้รับพระราชทานธงเป็นหมู่บ้านราษฎร์อาสาสมัครพิทักษ์ป่า จากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณให้ “ป่าภูผีปอบและป่าภูบักแบ้น” ได้รับคัดเลือกเป็น “ป่าพื้นบ้านอาหารชุมชน” จากกรมป่าไม้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2) ปี พ.ศ.2544 ได้รับรางวัล “ป่าชุมชนดีเด่น” ประเภท จากกรมป่าไม้ 3) ปี พ.ศ.2552 ได้ใบรับรองตราสัญลักษณ์ “NONGKHAI BEST” ประเภท Home Stay 4) ปี พ.ศ.2552 ได้รับคัดเลือกให้เป็นโครงการพัฒนาธรรมชาติไทยสายใยชุมชนดีเด่น ระดับจังหวัด จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง	หมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านวังห้ามอก
23. เกียรติบัตรและรางวัล (ต่อ)	<p>6) ปี พ.ศ.2551 ได้รับอนุญาตให้แสดงเครื่องหมายคุณภาพ มก. - ธกส. สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ได้การรับรองที่พิกัดภูมิพัฒนาธรรมชนบท (โฮมสเตย์) ตามมาตรฐานเลขที่ มก.-ธกส. 036/2550 สถานที่ผลิต หมู่ที่ 1 ตำบลสีกาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ตั้งแต่วันที่ 3 กรกฎาคม 2551 ถึงวันที่ 2 กรกฎาคม 2553</p> <p>7) ปี พ.ศ.2552 ได้รับตราสัญลักษณ์ “NONGKHAI BEST” ประเภท Home Stay</p> <p>8) ได้รับรางวัลชนะเลิศประกวดหมู่บ้าน อปพร. ระดับจังหวัด</p> <p>9) เป็นหมู่บ้านนำร่องหมู่บ้าน “โฮมสเตย์” (Home Stay) จากจังหวัดหนองคาย</p>	<p>5) ปี พ.ศ.2552 ได้รับรางวัล “สิงห์ทอง” แก่กลุ่ม “ป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน” จากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย</p> <p>6) ปี พ.ศ.2552 ได้รับรางวัล “ป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน องค์การสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวดีเด่น” ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในงาน THAILAND TOURISM AWARDS 2009 ครั้งที่ 7</p> <p>7) ปี พ.ศ.2553 ได้รับรางวัลประเภทแหล่งท่องเที่ยว ในงาน THAILAND TOURISM AWARDS 2010 ครั้งที่ 8</p> <p>8) ปี พ.ศ.2554 นายดิณฑภพ สุพันธ์ ได้รับรางวัลคนดีศรีหนองคาย สาขาสังคมและสิ่งแวดล้อม ในงานฉลองอนุสาวรีย์ปราบฮ่อและงานกาชาดจังหวัดหนองคาย</p> <p>9) ปี พ.ศ.2554 นายดิณฑภพ สุพันธ์ ได้รับการเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 7 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอนุรักษ์ป่าชุมชน) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ</p> <p>10) ปี พ.ศ.2554 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ในโครงการประกวดหมู่บ้าน อปพ. ระดับภาค</p>